

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
Η ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΗ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΔΑΥΛΟΣ

ΤΙΜΗ: ΔΡΧ. 400

Η ΜΟΙΡΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ Η ΕΟΚ

Ὁ ἀποσυμβολισμὸς τῆς λέξεως «Μουσική»

Pax “Americana” 1990...

Ἡ «τάξη πραγμάτων» ὁλόκληρου τοῦ κόσμου μας σήμερα εἶναι πανομοιόμορφη. Εἶναι πανομοιότυπη. Εἶναι πα-
νειρηνική. Εἶναι παδημοκρατική. Καὶ εἶναι «παναμερικανι-
κή». (Τὰ εἰσαγωγικά στὸν τελευταῖο χαρακτηρισμὸ θὰ ἐξη-
γηθοῦν στὸ τέλος).

Ὅταν μετὰ τὰ «Μηδικὰ» ἴσχυσε σ’ ὁλόκληρο τὸν ἑλλη-
νικὸ Κόσμο (πλὴν τῆς Σπάρτης) γιὰ λίγο ἢ ἴδια κατάσταση
στηριγμένη στὰ ἴδια ἀκριβῶς μὲ τὰ σημερινὰ ἰδεολογικά
καὶ πολιτικά βάθρα (ἄς τὴν ποῦμε “*Pax Athenais*”), σύ-
μπαντες οἱ Μῆλιοι ἐσφάγησαν ἀπ’ αὐτὴν (τὴν «διεθνή» δη-
μοκρατία καὶ εἰρήνην) μὲ βάση τὸ φρικαλεώτερο «σκεπτικὸν»
ποὺ συνέλαβαν ποτὲ καὶ τὰ πιὸ διεστραμμένα ἀνθρώπινα
μυαλὰ (Θουκυδίδης, Ε΄, 85-114), γιὰτὶ οἱ φτωχοὶ αὐτοὶ νη-
σιῶτες ἀμφισβήτησαν «τὴν δικαιοσύνην τῆς εἰρήνης».

Χίλιοι Μυτιληναῖοι, τὸ ἄνθος τῆς νεολαίας, θανατώθη-
καν ἀπ’ αὐτὴν, τὴν «εἰρήνην», καὶ τὴν τελευταία στιγμή μα-
ταιώθηκε ἡ σφαγὴ ὁλόκληρου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πολυαν-
θρωπότατης γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη Μυτιλήνης, γιὰτὶ διετά-
ραξαν «τὴν εἰρήνην» (Θουκυδίδης, Γ΄, 1-56). Καὶ ὁ ἴδιος ὁ
δίκαιος Ἀριστείδης κατάντησε νὰ περιφέρεται μὲ τὸν «στό-
λο τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς εἰρήνης», γιὰ νὰ ἀπομυζᾷ, ὑπὸ
τύπον φορολογίας (ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς δημοκρατίας)
καὶ τὴν τελευταία ἰκμάδα τῶν οἰκονομικῶν πόρων τῶν «ἐ-
λευθέρων καὶ εὐτυχισμένων» πόλεων-κρατῶν-μελῶν τῆς *Pax*
Athenais (Ἡρόδοτος, Θ΄, 61-73).

Σήμερα ὅποιος τολμήσῃ νὰ μὴν εἶναι ἀπολύτως προ-
σαρμοσμένος πρὸς τὴν τάξη πραγμάτων τῆς *Pax “Americana”*
συντρίβεται ὡμὰ καὶ χωρὶς κανένα πρόσχημα, κι αὐτὸς
καὶ ἡ φτωχὴ χώρα του, ποὺ τῆς πίνει τὸ αἷμα ἡ διεθνὴς δη-
μοκρατία, ἀφοῦ πρῶτα συκοφαντηθῇ ἀπὸ τὴν παγκόσμια
προπαγάνδα ὡς «νονὸς τῶν ναρκωτικῶν» (στρατηγὸς Νοριέ-
γκα στὸν Παναμᾶ)· ἀνατρέπεται καὶ ἐκτελεῖται χωρὶς δίκη
(ἀπὸ πράκτορες συνωμότες τοῦ Στρατοῦ ἢ πράκτορες ὀχλα-
γωγοὺς τῆς «εἰρήνης καὶ τῆς δημοκρατίας»), μέσα σ’ ἓνα

ὄργιο προπαγάνδας, ὡς «λαομίσητος καὶ αἰμοσταγῆς», κι ἄς εἶναι λαοφιλέστατος καὶ «ἀναίμακτος», ὅπως ἀποδεικνύεται ἀργότερα, ἀκόμη καὶ μὲ τίς ἐκλογές πού ἔγιναν ὕστερα ἀπὸ μῆνες μετὰ τὴν ἐξόντωσή του (Τσαουσέσκου στὴ Ρουμανία). "Ὅποιος τολμήσῃ, λέω, νὰ κρατήσῃ τὸν λαό του ἔξω ἀπὸ τὰ ἀρπακτικὰ νύχια τῆς ἁγίας καὶ ἱερῆς διεθνοῦς τάξεως «τῆς εἰρήνης καὶ τῆς δημοκρατίας» θὰ αἰσθανθῇ ἀμέσως χίλιους ἐξωτερικοὺς μοχλοὺς ἀνατροπῆς νὰ ἀφαιροῦν τὸ ἔδαφος κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του καὶ θὰ πολιορκηθῇ ἀπὸ ἄλλους χίλιους αὐτόκλητους διεθνεῖς ἡρακλεῖς τῆς «δικαιοσύνης γιὰ τοὺς διαφωνοῦντες», τῆς «περιθάλψεως τῶν προσφύγων», τῆς «σωτηρίας τῶν διωκομένων» κ.λπ., πού θ' ἀρχίσουν στὴ συνέχεια κανονικὰ καὶ συστηματικὰ τὸ ἔργο τῆς διάλυσης τοῦ φτωχοῦ λαοῦ τῆς μικρῆς χώρας καὶ στὴ συνέχεια τοῦ ξεζουμίσματος τοῦ φυσικοῦ της πλούτου («ἀνάπτυξη» τὸ λένε τώρα)...

Ἐννοεῖται, ὅτι τ' ἀνωτέρω δὲν ἀποτελοῦν ἀπολογία ὑπὲρ τῆς δικτατορίας καὶ τῆς τυραννίας, ἀλλὰ ἀπλῆ περιγραφὴ γεγονότων, ἱστορικῶν καὶ σημερινῶν. Καὶ βέβαια δὲν θὰ συνεχίσω.

Θὰ σημειώσω ὅμως μόνον «αὐτὸ πού κάνει τὴ διαφορὰ» μεταξὺ τῆς πάλαι ποτὲ *Pax Athenaica* καὶ τῆς νῦν *Pax "Americana"*. Οἱ τότε Περικλῆδες ἐντελῶς ξετσίπωτα «ὑβρίζαν», διαγούμιζαν καὶ ἀλαζόνευαν εἰς βάρος ὀλοκλήρου τοῦ (Ἑλληνικοῦ) Κόσμου, ζώντας τελείως ἀνενόχλητοι μέσα στὰ πορνεία τῆς Ἀθήνας. Οἱ σημερινοὶ δὲν μποροῦν νὰ κάνουν τὸ ἴδιο. **Τὸ γιὰτί θὰ τὸ κρατήσουν μυστικό.** Εἶναι ἀνάγκη ὅμως γι' αὐτοὺς καὶ τὴν εἰρήνη τους ἀπὸ δῶ κι ἔμπρὸς μᾶλλον πολὺ συχνὰ νὰ ἐξαφανίζονται ἐκουσίως ἀπὸ προσώπου γῆς, ὅπως ὁ Μωϋσῆς, γιὰ τὸν ὅποιον ἐπὶ σαράντα μέρες ὁ «ἐκλεκτὸς λαὸς» δὲν ἤξερε κὰν ἂν ὑπάρχῃ ἡ τὸν κατάπιε ἡ γῆ. Μωϋσῆδες, γιὰ τὴν ἀκρίβεια, κι ὄχι Περικλῆδες εἶναι ἡ θὰ ἀναγκασθοῦν νὰ γίνουν σύντομα οἱ στυλοβάτες τῆς *Pax "Americana"*. Αὐτὸ τὸ νόημα ἔχουν τὰ εἰσαγωγικὰ στὴν ἀρχή, στὸ μέσον καὶ στὸ τέλος τοῦ παρόντος ἀρθριδίου.

Δ.Ι.Α.

ΔΙΣΗΜΟΣ ΕΠΙΘΑΝΑΤΙΟΣ ΘΡΗΝΟΣ ΣΤΗΝ ΙΕΡΗ ΣΟΡΟ ΤΗΣ

(Τὸ ἀνέκδοτο ποίημα τῆς ἀριστερῆς σελίδας εἶναι γραμμένο στὴν ἐλληνικὴ διάλεκτο ποὺ μιλιέται στὴν Ἀπουλία τῆς Ν. Ἰταλίας (περιοχὴ Μαρτάνου). Στὴ δεξιὰ σελίδα θὰ βρῆτε τὴν ἀπόδοσή του στὴν «ἐλλαδική» διάλεκτο. Κάνοντας τὴ σύγκριση στίχο πρὸς στίχο θὰ δῆτε, ὅτι δύο μόνο λέξεις τῆς Ἀπουλιανῆς ἐλληνικῆς εἶναι ἰταλικῆς προελεύσεως. Σὲ πλείστους γλωσσικούς τύπους καὶ ρίζες λέξεων ἡ Ἀπουλιανὴ παραλλαγὴ εἶναι ἀσυγκρίτως ἐλληνικώτερη τῆς Ἑλλαδικῆς. Αὐτὴν τὴν πανάρχαια ἐλληνικώτατη γλῶσσα ποὺ μιλιέται χωρὶς διακοπὴ ἐδῶ καὶ πολλὰς χιλιετίες, τὸ ἐπίσημο Ἑλληνικὸ Κρατὶδίον καταδικάζει σήμερα, μὲ τὴν ἀδιαφορίαν του καὶ τὴν ἐπίμονη ἀρνήσή του νὰ συμβάλῃ στὴν ἐπιβίωσή της, σὲ ὁριστι-

Κὰ φορὰ ποὺ γνourίζω
ἐν ἄνθρωπο ἀπεθαίνει. "Ἐν ἄνθρωπο ἀπεθαίνει —
καὶ εἴμ' ἐβῶ.
Σὲ στράε ντὲ κούει ἓνα λό.
Ἄρτενα τίς κάμω τὸ φτεχό;
Τὰ φρέατα ἐσηκέσανε, τὰ πουλιά ἐν τραβουντοῦνε.
Ποὺ σύρνω καὶ πάω ἐν ἔχει τὸ νερό —
καὶ εἴμ' ἐβῶ.

Ὁ ἥλιο ἀδύνατο ἐστέει κι ἀπλώνει
καὶ δὲν μᾶς ἐσκώθη.
Ὁ Σεῖριο ἐσάση.
Ἡ μάνα μου ἀπεθαίνει μὲ λαϊμὸ πρικὸ.
Σκοτεινὸ ἔπεσε ἀκάου καὶ πάου.
Τὴν γλῶσσα μα ἐν τῇ μιλοῦνε.
Ἄρτενα τίς κάμω, τί λέω τ' ὄρφανο...
Ὅλοι ἔχουν ἀποθάνει, καὶ εἴμ' ἐβῶ.

Χριστέ μου, Χριστέ μου, γιατί μᾶς ἀλησμόνησες;
ἄρισέ μου ἓνα πατέρα, ἓνα μόναχο.
Ποῦ τὸ βρίσκει τῆς γλῶσσας τὸ νερό;
Ἐστέω καὶ πενσέω, τρεῖς χιλιάδε χρόνου ἀμπὶ
εἴμασταν ἐτοῦ.
Ἄρτενα πῶς πᾶμε στὸν Ἀδῆ...
Πῶς πᾶμε φέοντα...
Ὁ Θάνατο ἐν ἔχει γνourισμό.

Ἡ Γκρέτσια ἐν φαίνεται ἀνκόρα, τὰ ποντὰ χέρια
ἐδιάβη ὁ τσαιρό, ἡ θάλασσα ἐκατεβαίνει,
τίς κάμω δίχως μάνα, δίχως κυούρι...
Τίς κάμω... ποὺ δὲν ἔχω λουμέρα ἓνα λό.
Ἡ γλῶσσα μα ἀπεθαίνει, ἀντρέφια.
Ἡ γλῶσσα μα ἀπεθαίνει...
Ἄρτενα τῆς Ἀπειλιάνας ἀπεθαμένο
εἶμαι κι ἐβῶ.

ΠΑΝΑΡΧΑΙΑΣ ΑΠΟΥΛΙΑΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

κὸ ἱστορικὸ θάνατο. "Ὅλες σχεδὸν οἱ προσπάθειες τῶν 'Ελληνόφωνων τῆς 'Απουλίας καὶ τῆς Καλαβρίας νὰ διασώσουν τὴ γλῶσσα τῶν προγόνων τους συναντοῦν τὴν παγερὴ ἀδιαφορία μιᾶς ἐθνικῶς νεκρῆς 'Αθήνας (βλ. «Δαυλόν», τεύχη 97, 98, 99, 100). Συντάκτης τῶν δύο παραλλαγῶν τοῦ ποιήματος, ποὺ ἀποτελεῖ ἓνα εἶδος ἐπιθανάτιου θρήνου πάνω στὴν ἱερὴ σορὸ τῆς 'Απουλιανῆς ἐλληνικῆς, εἶναι ὁ ἐθναπόστολος τῆς σύγχρονης 'Ελληνικῆς Συνειδήσεως κ. Παναγιώτης Πιτσελάς (βλ. «Δαυλόν» τεύχος 97)].

Κάθε φορὰ ποὺ γυρίζω,
ἓνας ἄνθρωπος πεθαίνει. "Ενας ἄνθρωπος πεθαίνει —
καὶ εἶμ' ἐγώ.
Στοὺς δρόμους δὲν ἀκούεις ἓναν λόγο.
Τώρα τί κάμω ὁ φτωχός;
Τὰ πηγάδια στερέψαν, τὰ πουλιὰ δὲν τραγουδοῦνε·
"Ὅπου σύρνω καὶ πάω δὲν ἔχει τὸ νερό· —
Καὶ εἶμ' ἐγώ.

'Ο ἥλιος ἄρρωστος ἔπεσε νὰ κοιμηθεῖ
καὶ δὲν μᾶς ξύπνησε.
'Ο Σεῖριος ἐχάθη.
'Η μάνα μου πεθαίνει μὲ στόμα πικρό.
Σκοτάδι ἔπεσε σὲ γῆ, σὲ οὐρανό.
Τὴν γλῶσσα μου δὲν τὴν μιλοῦνε.
Τώρα τί κάμω, τί λέω τ' ὀρφανό...
"Ὅλα ἔχουν ἀποθάνει, καὶ εἶμ' ἐγώ.

Χριστέ μου, Χριστέ μου, γιατί μᾶς λησμόνησες;
Χάρισέ μας ἓναν ἱερέα, ἓνα μοναχό.
Ποῦ θὰ βροῦμε τῆς γλώσσας τὸ νερό;
Στέκομαι καὶ σκέπτομαι, τρεῖς χιλιάδες χρόνια πρὶν
εἴμασταν ἐδῶ.
Τώρα πῶς πᾶμε στὸν "Αδη.
Πῶς πᾶμε γρήγορα!..
'Ο θάνατος δὲν ἔχει γυρισμό.

'Η 'Ελλάδα δὲν φάνηκε ἀκόμα, τὰ πολλὰ χέρια·
πέρασε ὁ καιρός, ἡ θάλασσα βουλιάζει.
Τί κάμω δίχως μάνα, δίχως κύρη (πατέρα)
Τί κάμω... Ποῦ δὲν ἔχω λυχναρί ἓναν λόγο...
'Η γλῶσσα μου πεθαίνει, ἀδέλφια.
'Η γλῶσσα μου πεθαίνει.
Τώρα τῆς 'Απειλιάνας ἀπεθαμένος
εἶμαι κι ἐγώ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ποιοὶ «φοβοῦνται» καὶ ποιοὶ «δὲν φοβοῦνται»...

Ἀγαπητοὶ μου φίλοι,

Διαβάζω τὸ «Δαυλὸ» ἀπὸ τὸ 1982. Στὶς στήλες του συναντιέμαι μὲ μιὰ πνευματικὴ συντροφιά, πού μοῦ ταιριάζει καὶ πού τόσο ἔχω ἀνάγκη. Τελειώνοντας τὸ σημαδιακὸ τεῦχος 101, ὅπου βρῆκα συγκεντρωμένα πολλὰ ἀπὸ τὰ θέματα πού μ' ἐνδιαφέρουν, σκέφτηκα νὰ διατυπώσω κι ἐγὼ περιληπτικὰ τὶς ἀπόψεις μου σὲ μερικὰ ἀπ' αὐτά, πρὸ χάριν τοῦ διαλόγου.

1. Θέμα: **Περὶ Ἑλληνοσύνης** (τὸ σύνολο τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ἐχόντων τὴν ιδιότητα τοῦ Ἑλλήνα) — **Συρρίκνωση, παρακμή:** - «Δ», σελ. 5780-84.

Γιὰ τὴν Ἑλληνοσύνη δὲν ὑπάρχουν... «χαμένες πατρίδες». — «*Πᾶσα γῆ τάφος...*». Χθὲς στὴ Μικρὰ Ἀσία, σήμερα στὴ Β. Ἀμερικὴ καὶ Αὐστραλία, αὐριο στὴν Εὐρώπη καὶ πίσω στὴ Μ. Ἀσία!.. Πρὸς τί λοιπὸν ὁ θρῆνος καὶ ὁ κοπετός; Δημογραφικὰ ποτὲ ἄλλοτε ἢ Ἑλληνοσύνη δὲν ὑπῆρξε πολυπληθέστερη (ὕπολογίζεται γύρω στὰ 20 ἑκατομμύρια!!). Ὁ πυρῆνας τῆς Ἑλληνοσύνης στὴ Μάνα Γῆ εἶναι μεστός, γεμάτος σφρίγος, συνεχῶς ἀνανεούμενος καὶ κάθε μέρα, μὲ τὴν ἀξία του ἢ τὴ «ζαβολιά» του, «ἀποκτᾷ»... Βεβαίως χρειάζονται φορεῖς τῆς φλόγας τῆς Ἑλληνικότητας, γιὰ ν' ἀντιπαλεύουν τοὺς -ισμούς, μέσα πληροφόρησεως τῆς Ἑλληνοσύνης, γιὰ νὰ μάθει πῶς νὰ συνεργάζεται σὲ ἔργα οἰκουμενικά, ἀλλὰ πάνω ἀπ' ὅλα χρειάζεται ὁ Ἑμπνευστής. Ὑπάρχουν παραδείγματα σὰν τὸν καλὸ Δημ. Πάνου ἐξ Ἰλυσίων (Κ.Ε.Μ.Ε.) καὶ τὴν ἄξια

καθηγήτρια Μαρία Τζάνη, ὑπάρχουν καὶ πολλὲς ἰδέες... γιὰ τὸ νοικοκύρεμα... Εἶναι καιρὸς λοιπὸν γιὰ λιγότερες «Κασσάνδρες» καὶ περισσότερους «Περικλῆδες».

2. Θέμα: **Περὶ «Ὁρθοδοξίας» καὶ ἑλληνικῆς γλώσσας:** - «Δ», σελ. 5785.

Ἡ «Ὁρθοδοξία» δὲν εἶναι ἀνιδιοτελής καὶ ἐπομένως ὑπεράνω ὑποψίας. Ὑποπτεύομαι λοιπόν, ὅτι παγιδεύτηκε κι «ἔδεσε τὴ μοῖρα της» μὲ τὴν Ἑλληνοσύνη, γιὰτὶ ἡ τότε διεθνὴς ἑλληνικὴ γλῶσσα τὴν ἐξυπηρετοῦσε στὴν προσπάθεια ἐπικοινωνίας καὶ ἐξάπλωσής της στὴν Ἑλληνίζουσα Ἀνατολή. Δὲν εἶναι ὁ σεβασμὸς τῆς πρὸς τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, γλῶσσα τῶν «ἀπεχθῶν Ἑλλήνων εἰδωλολατρῶν» καὶ «ἐθνικῶν» μiasμάτων, οὔτε ἡ ἀγάπη τῆς σὲ μιὰ γλῶσσα «δῶρο τῶν θεῶν»· ἀλλὰ ἡ «Ὁρθοδοξία» ἀπὸ συμφέρον χρησιμοποιοῖ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὴν ψευτοδιδάσκει στὸ ποίμνιο (ὅπως στὴν περίοδο τῆς Ὀθωμανικῆς κατοχῆς), γιὰ νὰ καταλαβαίνει τὰ μηνύματα τῶν γραφῶν της. Ἄλλωστε κάποιοι πρέπει νὰ παραλαμβάνουν τὴ σκυτάλη, γιὰ νὰ συντηρηθεῖ τὸ «σύστημα». Γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα ἡ σχέσης αὐτὴ ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἀκόμα ἐστία τροχοπέδης (βυζαντινισμός) στὴν ἐξελικτικὴ της πορεία. Οἱ τροβαδοῦροι τοῦ «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» — δάσκαλε, πού διδάσκες!..— ἂς ἀκούσουν τὸ μήνυμα τοῦ... «μεγάλου» τους ἐξ Ἠνωμ. Πολιτειῶν καὶ ἂς ἀρχίσουν νὰ διαπραγματεύονται στὰ ἀγγλικά, «καθότι ἡ προσφιλεστέρα τὴν σήμερον διεθνὴς γλῶσσα». "Ε-

τσι δὲν θὰ κινδυνεύσουν, ὅταν οἱ "Ελληνες ἀφυπνιστοῦν πλήρως. Ὑπάρχουν καὶ μαῦρα πρόβατα... ἔφη «μικρός» τους ἔξ 'Αλεξανδρείας... Καὶ στὸ ναὸ τοῦ Ἀγ. Νικολάου στὸ Λίβερπουλ, ὅταν λείπει ὁ ἑλληνόφωνος ἱερέας, λειτουργεῖ Οὐαλλὸς «ὁρθόδοξος» στὰ ἀγγλικά, γιατί δὲν γνωρίζει οὔτε μία λέξη ἑλληνική... Ὁ δουλειά μας νὰ γίνεται... Πρὸς τί λοιπὸν ἡ προσπάθεια δημιουργίας συναισθήματος... «ὕποχρεώσεως»... Εἶναι εὐθύνη τῆς Ἑλληνοσύνης καὶ μόνο νὰ διατηρεῖ τὴν ἑλληνική γλῶσσα...

3. Θέμα: **Περὶ μελλοντικῶν σχεδίων τοῦ «Δαυλοῦ»:** — «Δ», σελ. 5787 & 5813-4.

Στὰ τεύχη τοῦ «Δαυλοῦ» βρίσκεται διάχυτη ἡ ἔκφραση τῆς λύσεως (;) τῶν προβλημάτων ποὺ ἀφοροῦν στὴν Ἑλληνοσύνη. Παράλληλα ὅμως πρέπει νὰ ἐνταθεῖ ἡ ἐργασία (στελεχῶν καὶ μὴ) γιὰ τὴν ἀπόδοσι Μορφῆς... Ὅσοι φοβοῦνται νὰ πάρουν ἀποφάσεις ἄμεσες γιὰ τὸ γενικὸ συμφέρον (τῆς Ἑλληνοσύνης), νὰ φύγουν — δὲν κάνουν... («Δ», σελ. 5813). Ρητὸ ποὺ ἰσχύει καὶ γιὰ μᾶς. Ὁ ἀπόδοσι Μορφῆς, εἰρηνικά καὶ ἀκομμάτιστα, εἶναι ἔργο τιτανικό, ἀπαραίτητο ὅμως γιὰ τὸ ξεκαθάρισμα ἀμφιβολιῶν καὶ τὸ ἄνοιγμα στὴν κριτική... Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ ἤθελα νὰ ζητήσω ἀπὸ τὰ στελέχη καὶ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ» τίς ἀπόψεις τους στὶς ἀκόλουθες προτάσεις — πρῶτα βήματα ἐνεργειῶν:

α. Τὴν ἔκδοσι βιβλίων, στὰ ὁποῖα νὰ στηρίζεται ἡ Ἑλληνοσύνη τὴν πίστη της. Σὰν πρώτη ἔκδοσι προτείνω τὴν «Ἑλληνική Ἱστορία», ὅπως πρέπει νὰ γραφεῖ, ἀνεπηρέαστα ἀπὸ τίς «γραμμές» τῶν ξένων καὶ τῶν ἄλλοσεβῶν ὁπαδῶν τῆς «συγχύσεως» καὶ γεμάτη ἀλήθεια, ὅσο πικρὴ κι ἂν εἶναι αὐτὴ σ' ὀρισμένους κύκλους, γιὰ νὰ πραγμα-

τοποιηθεῖ ἔτσι καὶ τ' ὄνειρο τοῦ ἀείμνηστου Σάκη Γεωργιάδη («Δ», σελ. 5825). Περιμένω μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον τὸ βιβλίο τοῦ Ἡλία Τσατσόμοιρου.

β. Τὴ δημιουργία Ἑλληνοταμείων, μὲ σκοπὸ τὴν χρηματοδότηση συγκεκριμένων ἐργων.

γ. Τὴν ἴδρυση Σχολῆς Ἑλληνοποστόλων.

δ. Τὴν ἀναζωπύρῃσι καὶ προσαρμογὴ στὰ σημερινὰ τοῦ θεσμοῦ «Συμβούλιο Ἀμφικτιονιῶν», μὲ δυνατότητα συμμετοχῆς, δι' ἀντιπροσώπων, ὅλης τῆς Ἑλληνοσύνης, μὲ τόπο κοινῆς συναντήσεως περιοχῇ κοντὰ στὸν Ὀλυμπο (... σχέδιο Παύλου Πισσάνου) καὶ βασικοὺς σκοποὺς, ἰδική μου γνώμη, τὴν προώθησι συνεργασιῶν καὶ τὴν ὑποστήριξι Ἑλληνικῶν ἐνδιαφερόντων. Εἵμαστε πολλοὶ καί, πιστεύω, ἄξιοι καὶ ἀνδρεῖοι...

4. Θέμα: **Περὶ Ἀνεμοστρατηγικῆς καὶ ἐξωγήινης ὕλης:** — «Δ», σελ. 5822.

Θὰ ἤθελα νὰ παρακαλέσω τὸν Φοῖβο Παπαδημητρίου νὰ μᾶς ἀναπτύξει — ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς μύθους στὸν Pioneer II — τὰ περὶ ἐξωγήινης ὕλης, ποὺ ἓνας τόννος της πέφτει στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς καθημερινὰ (ἐπιπτώσεις). Μὴ ὀλοκληρωμένη μελέτη θὰ πρέπει νὰ μᾶς ἀφήσει ἄφωνους...

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν φιλοξενία.

Μ' ἐγκάρδιους χαιρετισμούς,

Νικηφόρος Πολίτης

P.O. Box 7 Heswall

Merseyside L613YA

England

Υ.Γ. «Νικηφόρος Πολίτης» εἶναι τὸ ψευδώνυμο ποὺ χρησιμοποιοῦ, γιὰ νὰ μὲ ἀπαλλάσσει ἀπὸ παρεξηγήσεις. (Τὸ πραγματικὸ μου ὄνομα εἶναι [...]).

Σχόλιο τοῦ «Δ»:

Εἶναι ἐνδιαφέρουσες πολλές ἀπὸ τίς ἰδέες πὺ ἀναπτύσσει ὁ ἐπιστολογράφος, ἀλλὰ... Ἄλλὰ — καὶ λυπούμεθα πολὺ, γιὰτὶ ἀναγκάζομαστε νὰ κάνουμε τὸ σχόλιο αὐτό... — ποιοὶ «φοβοῦνται νὰ πάρουν ἀποφάσεις ἄμεσες», καὶ πρέπει «νὰ φύγουν, δὲν κάνουν»; Ὁ «Δαυλός»; Αὐτός — τὸ ξέρουν οἱ ἀναγνώστες του καλὰ — «τὰ ἔχει παίξει κορώνα-γράμματα». Δὲν μᾶς ἀρέσουν τὰ μεγάλα λόγια, ἀλλὰ... «τὸν βαθυχαιτήεντα Μῆδο — γιὰ νὰ παραφράσω τὸν Αἰσχύλο — ρῶτα νὰ σοῦ πῇ, αὐτὸν πὺ κάθε μέρα μᾶς ἀντιμετωπίζει ἀπέναντί του στὸν Μαραθῶνα, γιὰ νὰ σοῦ πῇ, λέω, ποιοὶ εἵμαστε», κ. «Νικηφόρε Πολίτη». Ἐσὺ καὶ πλείστοι ἄλλοι δὲν ξέρετε καὶ δὲν καταλαβαίνετε προφανῶς τίποτε ἀπ' ὅσα ἀντιμετωπίζουμε... Κι ἂν ἐμεῖς, φαντάζεσαι ὅτι, «φοβοῦμαστε, δὲν κάνουμε, νὰ φύγουμε», ποιοὶ θὰ συμπληρώσουν τῆς φάλαγγας τὰ κενά; Αὐτοὶ πὺ «δὲν φοβοῦνται», ἀλλὰ ὅμως δὲν τολμοῦν οὔτε μὲ τὸ πραγματικὸ τους ὄνομα νὰ ὑπογράψουν μιὰ τελείως ἀνῶδυνη ἐπιστολή, χρησιμοποιοῦντας ψευδώνυμο «γιὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάσσει ἀπὸ παρεξηγήσεις»; Ἡ αὐτοὶ πὺ ὀργανώνουν «τσάγια» σὲ πολυτελεῖ ξενοδοχεῖα ἢ ἱλαροτραγικὲς «λατρευτικὲς τελετὲς» στὰ...βουνά; Αὐτοὶ εἶναι οἱ «ἄξιοι καὶ ἀνδρεῖοι»; Μοῦ φαίνεται, ὅτι μερικοὶ ἔχουν διακόψει κάθε ἐπικοινωνία μὲ τὴν σημερινὴ ὄντως φοβερὴ πραγματικότητα, ζώντας σ' ἓνα τελείως φανταστικὸ δικό τους «κόσμο»...

Δ.Ι.Α.

Τί κρίβει ἡ «πραγματικὴ Ἱστορία» τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου;

Κύριε διευθυντά,
Ἀνῆκω στοὺς φίλους τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἔθνους. Ἀνῆκω σ' ἐκείνους, πὺ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἔχουν ταχθῇ ὑπὲρ τῆς πλήρους ἀναγνώρισεως τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραήλ. Προσεπάθησα νὰ ἀγνοήσω ἢ ἔστω νὰ θεωρήσω μὴ ἐνδεικτικὸ, μὴ χαρακτηριστικὸ, τὸ ἀποτρόπαιο θέαμα Ἰσραηλινῶν στρατιωτῶν, ἐν ψυχρῷ νὰ θραύουν διὰ τῶν ὑποκοπάνων των τὰ ὁστὰ τῶν Παλαιστινίων τῆς «Ἰντιφάντα», μεθοδευμένης ἐξεγέρσεως, ἢ ὁποῖα, καλῶς ἢ κακῶς*, ἔχει ἐ-

πιδεγῇ ὡς τακτικὴ ὑπὸ τοῦ «ἀδελφοῦ» κ. Ἀραφὰτ καὶ τῶν ὑποστηρικτῶν του καὶ τῶν διεθνῶν ἀφελῶν θαυμαστῶν του.

Θεωροῦσα, ἕως τώρα, ἀντι-σημιτικὴ προπαγάνδα, τὸ ὅτι ἀπὸ τινὰς ἱστορικοὺς ἐκτιμᾶται ὡς ὑπερβολικὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἑξὶ ἑκατομμυρίων θυμάτων τῆς ναζιστικῆς θηριωδίας. Οἱ ἱστορικοὶ αὐτοὶ, μάλιστα, ὑποστηρίζουν, ὅτι ὠρισμένοι ἀπὸ τοὺς περιβόητους «θαλάμους ἀερίων» καὶ ὠρισμένα ἀπὸ τὰ «κρεματόρια» τῶν στρατοπέδων συγκεντρώσεως κατεσκευάσθησαν ἐκ τῶν ὑστέρων, πρὸς δημιουργίαν, τεχνήεντως, τοῦ ἐντυπωσιακοῦ μύθου, κατ' αὐτούς, τοῦ «ὀλοκαυτώματος»... Οἱ ἴδιοι διατείνονται, ὅτι φέρει μέγα μέρος τῆς εὐθύνης τοῦ ὀλοκαυτώματος, τῆς περιωνύμου «τελικῆς λύσεως», τμῆμα τῆς ἐν ἀσφαλείᾳ εὐρισκομένης/διαβιούσης θρησκευτικῆς καὶ πολιτικῆς-οἰκονομικῆς γήεσις τῶν Ἰσραηλινῶν τῆς Διασπορᾶς. Μετὰ ἀπὸ νηφάλια σκέψι καὶ ἐκτίμησι, ὡς καὶ μακροχρόνιο μελέτη,

* Καὶ κατὰ τὴν γνώμη μου πολὺ κακῶς, διότι, μεταξύ ἄλλων, ἐνεργοποιώντας τὸν ἰσλαμικὸ φανατισμὸ, ρίπτονται, κατὰ τὸ ἰρανικὸ πρότυπον, ἀμούστακα παιδιὰ, βορὰ στὸν Μολώχ τῆς «πολιτικῆς» τῶν δῆθεν ἡρώων καὶ τῶν δῆθεν μαρτύρων, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου δολοφονοῦνται ἀγρίως, στυγνῶς ἀπὸ μὴ ἐννοοῦντας νὰ ἀποκηρύξουν ἐμπράκτως τὴν τρομοκρατία συμπατριώτων, μετριοπαθεῖς/συνετοὶ Ἀραβες ὡς «συνεργάτες» καὶ «δοσίλογοι»...

φρονῶ ὅτι, ὅπως καὶ νὰ ἔχη τὸ πρᾶγμα, δὲν ἔχει ἀκόμη γραφὴ ἢ πραγματικὴ ἱστορία τοῦ Λευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, οὔτε ἰσχύουν οἱ ἀφελεῖς διῆμοι-καραμέλλες τύπου μαῦρο-ἄσπρο, καλοὶ-κακοὶ.

Ὅμως τί νὰ εἶπη κανεὶς γιὰ τὶς ἀποτρόπαιες μεθόδους τῆς Ἰσραηλινῆς Ἀσφαλείας, ὅπως αὐτὴ τῆς στυγεράς δολοφονίας - ἐκπαρθυρώσεως - «αὐτοκτονίας» τοῦ Ἑβραίου δικηγόρου ὑπερασπίσεως ἐνὸς ἀτυχοῦς γηραιοῦ Οὐκρανοῦ, γιὰ τὸν ὁποῖον ἐπιχειρεῖται νὰ στηθῇ ἡ σκευωρία ὅτι πρόκειται γιὰ τὸν «Ἰβάν τὸν Τρομερό», ἓνα ἐκ τῶν δημίων τῆς Τρεμπλίνκα;

Ὅλοι οἱ ἱστορικοὶ οἱ ἄξιοι τοῦ ὀνόματος τῶν γνωρίζουν (καὶ δὲν ἀποκρύπτουν ἐπιμελῶς, ὅπως πράττουν ἄλλοι συνάδελφοί των), ὅτι ὁ λαὸς τῆς Οὐκρανίας, ἀπηυδισμένος/ἀγανακτισμένος ἀπὸ τὸ τυραννικὸ καθεστῶς τοῦ σταλινικοῦ (καὶ λοιποῦ) κομμουνισμοῦ, ὑπέδεχθη τοὺς Γερμανοὺς ὡς ἐλευθερωτὰς. Ἰσως ὁ ἐν λόγῳ ὑπέργηρος Οὐκρανὸς νὰ ὑ-

πῆρξε ἓνας ἐκ τῶν συνεργατῶν των.

Ὅμως γιὰτί υἱοθετεῖ τὸ Ἰσραὴλ τὶς μεθόδους τῶν προαιωνίων ἀντιπάλων του; Νομίζει στ' ἀλήθεια, ὅτι ἔτσι θὰ ἐπιβιώσῃ στὴν διεθνή κονίστρα; Γιατί, τέλος, οἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ λοιπὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως ἀνὰ τὴν ὑψηλὴν προβάλλουν κατὰ κόρον τὴν διαδηλώνουσα κατὰ τοῦ ἀντι-σημιτισμοῦ (ὀρθῶς!) ἐρίτιμον κυρίαν Μιττεράν, ἀλλὰ ἀποσιωποῦν συλλήβδην τὴν «αὐτοκτονία» τοῦ δικηγόρου ὑπερασπίσεως ἐνὸς θύματος τοῦ θεάτρου τῆς ἱστορικῆς παραφροσύνης καὶ παραλογισμοῦ τοῦ «αἰῶνος τούτου», σκηνοθέτες, δράστες καὶ διοργανωταὶ τοῦ ὁποίου δὲν ὑπῆρξαν μόνον οἱ Γερμανοὶ ἐθνικοσιαλιστές;

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν φιλοξενία

Φώτης Ἡλιάδης

Ἡλεκτρολόγος-Μηχανικός-Ἱστοριοδίφης
Μυκηνῶν 83, Ἀθῆναι

Ἡ Ἑλλάδα διώχνει τοὺς ἐλληνοφώνους τῆς Συρίας

Κύριε διευθυντά,

Ἀπὸ τὸν ἡμερήσιο Τύπο πληροφορηθήκαμε γιὰ τὶς ἀπελάσεις ποὺ ἔγιναν τὶς ἐβδομάδες ποὺ μᾶς πέρασαν τῶν ὁμογενῶν μας μουσουλμάνων Κρητικῆς καταγωγῆς — τοῦ Χαμιντιῆ τῆς Συρίας — ἀπὸ τὸ Τμήμα Ἀλλοδαπῶν Χανίων. Αὐτοὶ οἱ συμπατριῶτες μας, ποὺ ἡ μανία τοῦ Σουλτάνου ξερρίζωσε ἀπὸ τὴν Κρήτη μας (μᾶλλον γιὰ τὸν λόγο ὅτι οἱ περισσότεροί ἦταν Κρυπτοχριστιανοί) καὶ τοὺς μετέφερε στὴν Συρία, ἔρχονται στὴν Κρήτη γιὰ νὰ δουλέψουν σὲ δουλειές, ὅπου ὑπάρχει ἐλλειψὴ ἐργατικῶν χειρῶν (βαρεῖς γεωργικὲς δουλειές, στίς οἰκοδομὲς καὶ ἄλλου). Εἶναι ἐργατικοί, φιλότιμοι, ἐντιμοὶ καὶ νομοταγεῖς καὶ μόλις φθάσουν στὴν Κρήτη παρουσιάζονται στὸ Τμήμα Ἀλλοδαπῶν, ὑποβάλλοντας αἴτηση γιὰ ἄδεια παραμονῆς. Ἡ αἴτηση παραμένει στὰ συρτάρια, ἀλλὰ ἄδεια παραμονῆς, ἂν ὅ,τι γνωρίζουμε, δὲν δόθηκε ποτὲ σὲ Χαμιντιανό. Κάθε τόσο τὸ

Τμήμα Ἀλλοδαπῶν Χανίων, ἄγνωστο μὲ τι κριτήριον, ἀπελαύνει αὐτοὺς τοὺς συμπατριῶτες μας.

Νομίζουμε λοιπόν, ὅτι ἄλλη θάπρεπε νὰ ναι ἡ συμπεριφορὰ τῶν ἀρμοδίων ἐναντὶ ἀδελφῶν μας, ποὺ, γιὰ νὰ διατηρήσουν τὴν «Κρητικότητά» τους στὸν Ἀραβικὸ Κόσμο ποὺ ζοῦν, ἀρνοῦνται κάθε ἐπιμειξία μὲ Ἀραβες καὶ ζοῦν μὲ τὴ νοσταλγία τῆς πατρίδας Κρήτης. 120 περίπου χρόνια κράτησαν ἄσβεστη τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα μας, τὴν γλῶσσα μας, τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα μας. Δὲν ἔχουμε δικαίωμα νὰ τοὺς ἀφαιροῦμε τὶς ρίζες τους, ὀφείλουμε νὰ τοὺς συμπαρastaθοῦμε.

Ὑπενθυμίζουμε στοὺς ἀρμοδίους, ὅτι οἱ Κρητικοὶ τῆς Συρίας πρέπει νὰ θεωροῦνται Ἑλληνοφώνοι ἀδελφοὶ ἢ καὶ ὁμογενεῖς, ὅπως π.χ. οἱ Ἑλληνοαμερικανοί, οἱ Ἑλληνοπόντιοι κ.λπ., μὲ ὅλα τὰ εὐεργετήματα ποὺ προβλέπουν οἱ κείμενες διατάξεις — π.χ. ἐγκαταστάσεως, ἐργασίας κ.λπ. —

στην Ἑλλάδα. Οἱ Κρητικοὶ τῆς Συρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς Λιβύης, δὲν ὑπάγονται στὶς περιοριστικὰς διατάξεις πού προβλέπονται ἀπὸ τὴν Συνθήκη τῆς Λωζάννης τοῦ 1923, ἡ ὁποία ἀναφέρεται σὲ διμερῆ ἀναγκαστική ἀνταλλαγή τῶν Ἑλληνορθοδόξων τῆς Τουρκίας μὲ τοὺς Μουσουλμάνους τῆς Ἑλλάδος — πού ὑποχρεώνονταν νὰ πᾶνε στὴν Τουρκία, χωρὶς δικαίωμα ἐπανόδου στοὺς τόπους ὅπου γεννήθηκαν καὶ ἔζησαν. Οἱ Χαμιντιανοὶ ὑπῆρξαν θύματα τοῦ αἰμοσταγοῦς Σουλτάνου Ἀβδούλ Χαμίτ, πού τοὺς ξεσπίτωσε στὰ 1879-80, ἐν προκειμένῳ δὲ ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάννης δὲν ἔχει ἀναδρομικὴν ἰσχύ, ἄρα δὲν τοὺς ἀφορᾷ.

Νομίζουμε, λοιπόν, ὅτι κάποια εὐαισθησία πᾶνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα ἐκ μέρους τῆς Ἀστυνομίας καί, κατ' ἐπέκταση, τοῦ Ὑπουργείου Δημοσίας Τάξεως ὁπωσδήποτε θὰ ἄφηνε καλύτερες ἐντυπώσεις γιὰ τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος στοὺς ἀδελφούς μας αὐτοὺς. Ἀνατρέχοντας στὴν Ἱστορία μας, ὑπενθυμίζουμε στοὺς ἀρμοδίους, ὅτι πρὶν ἀπὸ 2.700 χρόνια στοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες ὑπῆρχαν οἱ Ἑλληνοδίκες — ἀνώτατοι ἄρχοντες συνήθως — μὲ κύριο ἔργο τους νὰ ἐξακριβώσουν ἂν οἱ προσερχόμενοι νὰ ἀγωνισθοῦν στὴν Ὀλυμπία ἦταν Ἕλληνες. Στὴν ἐποχὴ μας ἀρμόδιοι νὰ κρίνουν ποιὸς εἶναι Ἕλληνας, εἶναι οἱ Ἱστορικοί, οἱ Γλωσσολόγοι, οἱ Νομικοὶ κι οἱ Ἐθνολόγοι.

Ἄν ὑπάρχουν λόγοι «ἐθνικοί», θὰ μποροῦσε τὸ Ὑπουργεῖο Δημοσίας Τάξεως νὰ ἐκδώσει μία διαταγή, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία, «οἱ προσερχόμενοι ἀπὸ τὸν Δῆμο Χαμιντιῆ τῆς Συρίας (διαπιστώνεται ἀπὸ τὸ διαβατήριον) καὶ ὁμιλοῦντες Ἑλληνικὰ (διαπιστώνεται μὲ μιὰ ἀπλὴ συνομιλία) νὰ θεωροῦνται ὁμογενεῖς, καὶ ὥς ἐκ τούτου ἐμπίπτοντες στὶς διατάξεις περὶ ὁμογενῶν». Γιὰ δὲ τοὺς ἄλλους Ἀραβόφωνες Σύριους, Αἰγύπτιους κ.λπ., ὥς ἄλλοδαποὶ πού εἶναι,

νὰ ἐφαρμόζονται οἱ διακρατικὲς συμφωνίες. Ἐξ ἄλλου, κατὰ παρόμοιο, ἀπ' ὅ,τι γνωρίζουμε, θεσπίσθηκε γιὰ τοὺς Ποντίους πού ἔρχονται ἀπὸ τὴν ΕΣΣΔ.

Ἐπίσης θὰ παρακαλούσαμε, ὅπως τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ἐρευνήσῃ τὴν ἀναφορὰ τοῦ δημάρχου τοῦ Χαμιντιῆ κ. Χοχλάκη πρὸς τὴν πρεσβεΐα μας στὴν Δαμασκό, γιὰ παράπονα Χαμιντιανῶν γιὰ τὸν Ἐπίτιμο Πρόξενο τῆς Ἑλλάδος στὴν Ταρτούς γιὰ κωλυσιεργίες στὴν βίζα κ.λπ.

Ἡ Κρητικὴ παρουσία στὴν Συρία καὶ στὴν εὐρύτερη Μ. Ἀνατολὴ ἀριθμεῖ 3.000 χρόνια (Φιλισταῖοι). Τώρα πιά ἔμειναν αὐτοὶ οἱ 5.000 Κρητικοὶ τοῦ Χαμιντιῆ, πού ἀποτελοῦν τὸ τελευταῖο κύμα — βίαιης — μετανάστευσης. «Ὅλοι μας πρέπει νὰ τοὺς δείξουμε τὴν ἀδελφικὴ μας ἀγάπη. Ἐξάλλου μὴ ξεχνᾶμε τὴν προκήρυξη τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως τῆς Κρήτης, τὸ 1821, πού ἀπηύθυνε στοὺς Μουσουλμάνους τῆς Κρήτης: «... *γιατὶ τὰ σπίθια σας εἶναι μαζί μὲ τὰ δικά μας, γιατί φορεῖτε τὰ ἴδια ροῦχα μὲ μᾶς, γιατί ἔχετε τὴν ἴδια παλληκαριά, τὸ ἴδιο ζῆλο, τὴν ἴδια γλῶσσα. Γιὰ τοῦτα οὐλα πρέπει νὰ ῥθετε μαζί μας, γιὰ νὰ ζήσουμε πάντοτε ὁμάδι σὰν καλοὶ πατριῶτες... καὶ πάλι δεύτερη φορὰ σᾶς γράφομε νὰ σμίξετε μὲ μᾶς, γιατί ἀπατοί σας δὲν εἴστε ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ, μηδ' ἀπὸ τὴν Ἀραπιά, μοναχὰς εἴστε χαλίσιχοι κρητικοί, ἔχετε αἷμα Ἑλληνικό...*».

Μετὰ τιμῆς

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΙΛΩΝ ΕΛΛΗΝΟ-
ΦΩΝΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΣΦΕΕ)
Πραξιτέλους 20, 105 61 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 6642260

Ο Πρόεδρος Ὁ Γραμματέας
Στέφανος Κρητικὸς Χρῆστος Βέννης

Περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ «θεοῦ» στὰ Ἀλβανικὰ

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,
Διάβασα μὲ προσοχὴν τὴν ἀπάντησιν
τοῦ π. Ἀπόστολου Γάτσια («Δαυλός», τ.

102) στὴν περὶ Ἀλβανῶν ἐπιστολὴ τοῦ κ. Καλατζῆ. Τὸ θέμα μὲ ἐνδιαφέρει ἅμεσα, γιὰ εἶμαι «Ἀρβανίτης» στὴν καταγωγὴν

κι ή ἄρβανίτικη εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν προγόνων μου. Θεωρῶ λοιπὸν σκόπιμο νὰ δώσω κάποια στοιχεῖα, ποὺ θὰ διαφωτίσουν περισσότερο τὸ θέμα.

Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ στὰ ἄλβανικὰ δὲν εἶναι *Bogo*. Αὐτὴ τὴ θέση μου τὴν στηρίζω στὰ ἑξῆς:

α) Ρῶτησα τὸν παπποῦ μου καὶ τὴ γιὰ μὲν μου, οἱ ὅποιοι εἶναι δίγλωσσοι, ἄλβανόφωνοι κι ἑλληνοφῶνοι. Ἡ ἄρβανίτικη εἶναι ἡ μητρικὴ τους γλῶσσα, καὶ τὰ ἑλληνικὰ τὰ ἔμαθαν στὰ λίγα χρόνια ποὺ πῆγαν στὸ δημοτικὸ σχολεῖο. Οἱ μόνες λέξεις ποὺ γνωρίζουν γιὰ τὸν Θεὸ εἶναι *Perëndi-a* καὶ *Zot-i* = κύριος, ποὺ χρησιμοποιεῖται ὅπως κι ἡ ἑλληνικὴ «Κύριος» γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό.

β) Γιὰ νὰ βεβαιωθῶ περισσότερο, κύτταξα καὶ στὰ ἑξῆς δύο λεξικά: 1) Τὸ «Ἑλληνο-αλβανικὸν Λεξικόν» τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, ἐπιμέλεια Τίτου Γιοχάλα, ἐκδόσεις Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 1980. 2) Kristoforidhit Konstandin, *Fjalor Shqip-Gregisht*, Tiranë 1961. Κι ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει καμμία λέξη *Bogo*, ποὺ νὰ σημαίνει Θεός. Ὑπάρχουν οἱ λέξεις *Perëndi-a* καὶ *Zot-i*. Ὁ π. Ἀπόστολος Γάτσιος εἶναι γνώστης τῆς ἄλβανικῆς; Οἱ Ἀθ. Κίρχερ καὶ Χ. Μήρς, στοὺς ὁποίους παραπέμπει, εἶναι γνώστες τῆς ἄλβανικῆς;

Ἀπὸ τότε ποὺ ἤμουν μαθητὴς Γ' Γυμνασίου γνώριζα πὼς ἡ Ρωσσικὴ κι ἡ Ἀλβανικὴ εἶναι ἰνδοευρωπαϊκὲς γλῶσσες, ἀλλὰ ἡ μὲν Ρωσσικὴ ἀνήκει στὶς σλαβικὲς, ἐνῶ ἡ Ἀλβανικὴ εἶναι μεμονωμένη. Κι ἐπειδὴ ὁ π. Γάτσιος ζητᾷ ἔστω κι ἓναν «ἰνδοευρωπαϊστή», ποὺ νὰ λέει ὅτι Ἀλβανικὴ καὶ Ρωσσικὴ δὲν εἶναι ἀδελφές γλῶσσες, μεταφέρω ἐδῶ τὴ σχετικὴ παράγραφον ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Δημητρίου Ε. Τομπαῖδη, «Ἐπιτομὴ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας», Ὁργανισμὸς Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων, Ἀθήνα 1982³, σελ. 11: «Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀνήκει, ὅπως κι οἱ περισσότερες εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες, σὲ μιὰ μεγάλη οἰκογένεια γλῶσσῶν, τὴν ἰνδοευρωπαϊκὴν. Οἱ προερχόμενες ἀπὸ τὴν ἰνδοευρωπαϊκὴν γλῶσσες ποὺ μιλοῦνται σήμερ-
ρα ἀποτελοῦν ὁμάδες σύμφωνα μὲ τὰ συγ-

γενικὰ χαρακτηριστικά τους, ὅπως εἶναι οἱ τευτονικὲς (ἢ γερμανικὲς) γλῶσσες (γερμανικὴ, ἀγγλικὴ, ὀλλανδικὴ καὶ σκανδιναβικὲς: δανικὴ, σουηδικὴ, νορβηγικὴ καὶ ἰσλανδικὴ), οἱ βαλτοσλαβικὲς (βαλτικές: λιθουανικὴ, λεττονικὴ κ.ἄ., σλαβικὲς: ρωσσικὴ, πολωνικὴ, τσεχικὴ, σερβοκροατικὴ κ.ἄ.), οἱ ἰταλοκελτικὲς (λατινικὴ καὶ οἱ νεότερες εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες ποὺ προῆλθαν ἀπ' αὐτήν. δηλαδὴ οἱ ρωμανικὲς: ἰταλικὴ, γαλλικὴ, ἰσπανικὴ, πορτογαλικὴ, ρουμανικὴ κ.ἄ. καὶ οἱ κελτικὲς: ἱρλανδικὴ, σκωτικὴ, οὐαλλικὴ, βρετονικὴ τῆς Γαλλίας κ.ἄ.), ἡ ἰνδοϊρανικὴ (ἱρανικὴ-περσικὴ-καὶ ἰνδικὴ, ποὺ ἀρχαία μορφή της εἶναι ἡ σανσκριτικὴ) ὑπάρχουν ἐπίσης μεμονωμένες γλῶσσες, ὅπως ἡ ἑλληνικὴ, ἡ ἄλβανικὴ καὶ ἡ ἄρμενικὴ. Ἰνδοευρωπαϊκὲς γλῶσσες ποὺ δὲ μιλοῦνται πιά σήμερὰ εἶναι ἡ χετιτικὴ καὶ ἡ τοχαρικὴ».

Σχετικὰ μὲ τὴν ἑλληνικὴ λέξη *Δίας* κι ἂν προέρχεται ἀπὸ τὴν ἄλβανικὴ γλῶσσα, αὐτὸ τὸ ἐξετάζει καὶ τὸ τεκμηριώνει ὁ κ. Ἀριστείδης Κόλλιας στὰ βιβλία του «Ἀρβανίτες καὶ ἡ καταγωγὴ τῶν Ἑλλήνων», Ἀθήνα 1988⁵ καὶ «Ἡ Γλῶσσα τῶν Θεῶν», Ἀθήνα 1989. Ἄρα πρέπει νὰ τὰ διαβάσει ὁ π. Ἀπόστολος Γάτσιος, γιὰ νὰ βγάλει τὰ συμπεράσματά του. Τὸ μόνο ποὺ μπορῶ νὰ τοῦ πῶ, εἶναι, πὼς στὴν ἄλβανικὴ ὑπάρχει ἡ λέξη *Diell-i*, ποὺ σημαίνει «ἥλιος» (δὲς καὶ στὰ παραπάνω λεξικά) καὶ γι' αὐτὸ ἐμεῖς τὴν Κυριακὴ τὴ λέμε *E Diell*, δηλαδὴ (ἡμέρα) τοῦ Ἥλιου.

Τέλος ἐγὼ εἶμαι σίγουρος, πὼς Ἀλβανοὶ καὶ Ἕλληνες εἶναι ἓνας λαὸς ὁμαίων καὶ ὁμόρριζος. Δὲν μπορῶ ὅμως στὰ ὅρια μιᾶς ἐπιστολῆς νὰ δώσω τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα καὶ βιβλιογραφία. Παραπέμπω ὅμως στὸ ἄρθρο τοῦ κ. Ἡλιανοῦ («Δαυλός», τ. 98), μὲ τὸ ὁποῖο συμφωνῶ.

Μὲ ἐκτίμηση

Ἀναστάσιος Π. Καραντῆς

Πειραιᾶς

Υ.Γ. Ἐπειδὴ ὁ π. Ἀπόστολος Γάτσιος ἴσως προσπαθῇ νὰ ἐξετάσει καὶ τὸ δικό μου ἐπώνυμο, τοῦ λέω τὰ ἑξῆς: τὸ ἐπώνυμό μου εἶ-

ναι πατριδωνυμικό και σημαίνει καταγωγή από το χωριό Καραντά (σημερινή Έλλοπία) Θηβών. Αυτό το έχω επιβεβαιώσει κι από οικογενειακές πληροφορίες, που όλες συμφωνούν πώς οι πρόγονοί μου ήρθαν στη Σαλαμίνα —γιατί εκεί γεννήθηκε— από τον

Καραντά Θηβών και γι' αυτό ονομάστηκαν κι έτσι. Οί κάτοικοι του χωριού ήταν και είναι Άρβανίτες, που κατέβηκαν από την περιοχή της Ήπειρου και Άλβανίας στη Βοιωτία, όπως και σε άλλα μέρη του Έλλαδικού χώρου, τον 14ο αιώνα μ.Χ. Α.Κ.

Σημ. «Δαυλοῦ»:

Ὁ κ. Α.Κ., μαζί με τούς «ἰνδοευρωπαϊστές», με τὸ κείμενο ποὺ ἐπικαλεῖται, συνεπῶς, δὲν ἀρνεῖται τὴ συγγένεια μεταξὺ ἀλβανικῆς καὶ ρωσικῆς — καὶ τῶν ὑπολοίπων «ἰνδοευρωπαϊκῶν» (διάβαζε ἑλληνογενῶν) γλωσσῶν. Γιὰ τὰ ὑπόλοιπα σημεία τῆς ἐπιστολῆς του θὰ ὑπάρξῃ ἀπάντηση χάριν τοῦ διαλόγου ἐκ μέρους τοῦ π. Ἀπόστολου Γάτσια σὲ προσεχῆς τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ».

Μία συγκινητική «ποιητική αντίδραση»

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Εἶμαι πρόσφατος συνδρομητὴς τοῦ ἀνεκτίμητου περιοδικοῦ σας. Σᾶς συγχαίρω μὲ ὅλη μου τὴν ψυχὴ γιὰ τὴν κολοσσιαία προσπάθεια καὶ συμβολὴ τοῦ περιοδικοῦ σας στὴν ἀντίσταση τῆς Ἑλλάδος σὲ ὅλο τὸ ἀπέραντο φάσμα της, πνευματικό, πολιτισμικὸ κ.λπ. καὶ κυρίως τὸ γλωσσικὸ — ποὺ κατατρῶγεται συθέμελα ἀπὸ τὰ τραγικὰ τῆς ἀνθελληνικότητος, τῆς ἀμάθειας καὶ τῆς κακῶς ἐννοουμένης προόδου.

Εἶμαι τόσον ἐνθουσιασμένος μὲ τὸ περιοδικὸ σας, ποὺ [...]. Δὲν εἶμαι ποιητὴς. Δὲν ξέρω, πῶς συνέβη, ἀλλὰ ἀπὸ χθὲς ποὺ πῆρα τὸ τεῦχος τοῦ Ἰουνίου εἶχα τέτοιον ἐνθουσιασμό ἀλλὰ καὶ θλίψη γιὰ ὅ,τι συμβαίνει στὴν πατρίδα μας, πού, χωρὶς νὰ τὸ προσπαθῶ κἄν, «μοῦ ἦρθε» αὐθόρμητα καὶ ἔγραψα αὐτὸ τὸ ...ᾶς τὸ ποῦμε πρωτόλειο ποίημα, ποὺ τοῦ ἔδωσα τίτλο: «Ἀνθίσταμαι καὶ νικῶ».

Δὲν ἔχω φιλοδοξίες ποιητοῦ. Μακρὰν ἐμοῦ... Εἶμαι ἤδη 69 ἐτῶν, συνταξιούχος, ἀλλὰ κάνω ὅ,τι μπορῶ στὸ περιβάλλον μου νὰ διαφυλάξω τὸ δάσος ἀπὸ τοὺς ξυλοκόπους. Καταλαβαίνετε, τί ἐννοῶ. Ἄν νομίζετε ὅτι ἀξίζει, μὲ τὴν ἐννοια ὅτι θὰ βοηθήσω, τὸ δημοσιεύετε. Ἄν ὄχι, νὰ εἶστε καλὰ καὶ νὰ συνεχίσετε τὸ δύσκολο ἔργο τῆς ἐναντίον τοῦ ρεύματος πορείας. Ὁ θεὸς νὰ σᾶς ἔχῃ καλά.

ΑΝΘΙΣΤΑΜΑΙ ΚΑΙ ΝΙΚΩ

Ντρέπομαι,
ποὺ ἦρθαν οἱ βάρβαροι —
τῆς προόδου καὶ τῆς ἀμάθειας
οἱ δοῦλοι,
νὰ μὲ γδύσουν
ἀπὸ τὴν γλῶσσα μου τὴν ἑλληνική·
νὰ μὲ γδύσουν
ἀπὸ τὴ σοφία τόσων αἰώνων·
νὰ μὲ γδύσουν
ἀπὸ τὴν λεβεντιὰ τόσων ἀγώνων·
νὰ μὲ γδύσουν
ἀπὸ τὴν εὐγένεια τόσων παραδόσεων·
νὰ μὲ γδύσουν
ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τόσων ἰδανικῶν·
νὰ μὲ γδύσουν
ἀπὸ μνήμη, ἀναφορὰ καὶ ἱστορία·
νὰ μὲ γδύσουν
ἀπὸ δράματα, ὄνειρα καὶ μνημεις·
νὰ μὲ γδύσουν
ἀπὸ κρίση, ἀνθρωπιὰ κι' ἐλευθερία·
νὰ μὲ γδύσουν
ἀπὸ ὅ,τι μᾶς ἄφησαν οἱ πατεράδες·
νὰ μὲ γδύσουν
ἀφαιρώντας μου λόγο καὶ πνεῦμα·
νὰ μὲ γδύσουν
καὶ νὰ μὲ ἀφήσουν ἀδύναμο καὶ γυμνόν,

ἔρμαιο τῶν ἀνιέρων σκοπῶν τους·
γιὰ νὰ μὲ κάνουν τέλος ὁμοιό τους.

Ἄλλὰ ἐγὼ δὲν ὑποκύπτω.
Ζωσμένοις μ' ὅλα αὐτὰ
ποὺ ἐκεῖνοι θέλουν νὰ μ' ἀφαιρέσουν,

ἀνθίσταμαι καὶ νικῶ.

Μετά τιμῆς
Θεόδωρος Κ. Σάρρος
Διονύσου 34
145 65 Ρέα Ἀττικῆς
Τηλ. 81 32 787

Ἕνα παράδειγμα «ἐπιστολῆς» πρὸς ἀποφυγὴν

Ἀγαπητὲ κύριε διευθυντά,
Εἰμαι τακτικὸς ἀναγνώστης τοῦ «Δαυ-
λοῦ» ἀπὸ ἔτους καὶ πλέον. Πολλές φορές ἔ-
χω βρεῖ στίς σελίδες του πολὺ ἐνδιαφέρο-
ντα ἄρθρα καὶ ἀναλύσεις γιὰ τὸ περιεχόμε-
νο ὀρισμένων ἀπόψεων. Ὅμως ἐκεῖ, πι-
στεύω, βρίσκεται ἡ ἀξία ἐνὸς σωστοῦ πε-
ριοδικοῦ: στὸ ὅτι δηλ. προσφέρει στοὺς ἀ-
ναγνώστες εὐκαιρίες γιὰ σφριγηλὸ καὶ δη-
μιουργικὸ διάλογο. Ἄλλο ὅμως αὐτὸ καὶ
ἄλλο νὰ βλέπουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας
κείμενα σὰν τὸ κείμενο ποὺ καταχωρίστη-
κε στὸ τεῦχος 102 μὲ τίτλο «Ἄτομα, ψυχά-
τομα καὶ ἡ ἐτυμολογία μιᾶς λέξεως» (σελ.

5899). Δὲν θὰ ἐπεκταθῶ, γιὰτὶ νομίζω ὅτι
δὲν χρειάζεται κανένα σχόλιο. Πιστεύω ὅ-
μως, κ. διευθυντά, ὅτι τὸ ἐπίπεδο τοῦ πε-
ριοδικοῦ ὑποβιβάζεται ἀπαράδεκτα μὲ τέ-
τοιες ἄστοχες καὶ ἀστόχαστες ἐνέργειες. Κι
εἶναι κρίμα, γιὰτὶ ὁ «Δαυλὸς» ἀποτελεῖ ὁ-
ση στὸ χῶρο τῶν περιοδικῶν ἐκδόσεων μὲ
τοὺς σωστοὺς προσανατολισμούς του καὶ
τὴν ὑψηλὴ του προβληματικὴ.

Μετά τιμῆς
Ἀναστάσιος Ζιώγκας
Θεσπιῶν 8
104 35 ΑΘΗΝΑ

Σχόλιο τοῦ «Δ»:

Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ τοῦ κ. Α.Ζ. δημοσιεύεται μόνο καὶ μόνο, γιὰ νὰ ἀποτελέσῃ
πρότυπο κειμένου πρὸς ἀποφυγὴν ὄχι μόνον ἐκ μέρους τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Δ»
ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνθρώπων μὲ στοιχειῶδες αἶσθημα πνευματικῆς εὐθύνης: Γιὰ ποιὸ
«σφριγηλὸ καὶ δημιουργικὸ διάλογο» μιλᾷ ὁ ἐπιστολογράφος, ὅταν ὄχι μόνο δὲν
λέει οὔτε μία λέξη, γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἐχθρικὴ του στάση γιὰ ἓνα ἄρθρο
(ποὺ σημειωτέον εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ βαθυστόχαστα, ριζοσπαστικὰ καὶ συναρ-
παστικὰ κείμενα γιὰ ὅσους μποροῦν νὰ καταλάβουν τί λέει, ἀπ' ὅσα ἔχουν ποτὲ
δημοσιευθῇ), ἀλλὰ προχωρεῖ σὲ ἀπολύτως ἀστήρικτους βαρεῖς χαρακτηρισμούς
(«ἀπαράδεκτο», «ἀστοχο», «ἀστόχαστο»); Αὐτὰ ἀποτελοῦν ἔλεγχον, διάλογο, ἀπό-
δειξη ἢ ὅ,τι ἄλλο τέλος πάντων προάγει τὴ Γνώση καὶ τὸ Πνεῦμα; Ἡ μήπως ἐδῶ
ὑποκρύπτεται κάποιο βαρὺ ἀτόπημα, ὄχι μόνο πνευματικῆς φύσεως — ποὺ αὐτὸ
εἶναι κατάφωρο — ἀλλὰ καὶ ἠθικῆς;

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ 6η «ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ 100»

- 1.— Ἡ προθεσμία ὑποβολῆς ποιημάτων γιὰ τὴν 6η «ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ» τοῦ «Δαυλοῦ» ἐκπνέει στὶς 15 Ὀκτωβρίου. Μετὰ τὴν ἡμερομηνία αὕτῃ δὲν θὰ γίνῃ δεκτὴ καμμία συμμετοχὴ στὸν διαγωνισμό.
- 2.— Οἱ διαδικασίες τῆς ἀνθολογήσεως καὶ τῆς ἐκτυπώσεως θὰ ὁλοκληρωθοῦν μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Νοεμβρίου. Ἡ 6η «ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ» θὰ κυκλοφορήσῃ τὴν 1η Δεκεμβρίου.
- 3.— Ὅροι συμμετοχῆς:
 - 1) Ἀνώτερος ἀριθμὸς ὑποβαλλομένων ποιημάτων: Τρία (3).
 - 2) Ὑπεύθυνη δήλωση τοῦ ποιητῆ ὅτι τὰ ποιήματά του δὲν ἔχουν δημοσιευθῇ καὶ δὲν θὰ δημοσιευθοῦν μέχρι τέλους τοῦ 1990.
 - 3) Σύντομο αὐτοβιογραφικὸ σημείωμα, ὄχι μεγαλύτερο τῶν 10 γραμμῶν γραφομηχανῆς, γραμμένος σὲ α' πρόσωπο.

Ἡ «ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ» μὲ τὴν ἀντικειμενικότητα καὶ τὴν ἀπροσωποληψία της ἔχει καθιερωθῇ ὡς τὸ ἀντιπροσωπευτικὸ πανόραμα τῶν ποιητικῶν τάσεων καὶ ρευμάτων ποὺ σημειώνονται στὸν καλλιτεχνικὸ καὶ λογοτεχνικὸ χῶρο καὶ ὡς μιὰ συστηματικὴ καταγραφή τῶν ποιητικῶν δυνάμεων ποὺ κινοῦνται στὸ πνευματικὸ στερέωμα τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος.

Ἄν γράφῃς ποίηση, μὴ διστάσῃς καθόλου, εἴτε εἶσαι γνωστὸς καὶ καταξιωμένος εἴτε ἄγνωστος καὶ νέος, νὰ ἐμπιστευθῇς τὸν «Δαυλὸ» καὶ νὰ συμμετάσχῃς στὴν κρίση τοῦ 1990. Ἡ «ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ» τοῦ «Δαυλοῦ» ἔχει ἤδη δημιουργήσει ἀναμφισβήτητη παράδοση στὸ χῶρο τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς Ποιήσεως.

Τὰ ποιήματα, οἱ δηλώσεις καὶ τὰ αὐτοβιογραφικὰ νὰ ταχυδρομοῦνται στὴ διεύθυνση:

Δημ. Ι. Λάμπρου, Ἀχιλλέως-Μουσῶν 51
175 62 ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ, μὲ τὴν ἑνδειξή
«Γιὰ τὴν Ἀνθολογία τοῦ ΔΑΥΛΟΥ».

ΣΠΥΡΟΣ ΝΟΝΙΚΑΣ

‘Η μοῖρα τῆς ‘Ελλάδος καὶ ἡ Ε.Ο.Κ.

‘Ελάχιστοι εἶναι αὐτοί, πού ἀμφισβητοῦν, ὅτι ἡ ἔνταξη τῆς ‘Ελλάδος στὴν ΕΟΚ ἦταν ὡς ἓνα βαθμὸ ἐπιβεβλημένη ἐκ τῶν πραγμάτων. Σὲ ἓνα δημοψήφισμα σήμερα τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦταν καταφατικό μὲ συντριπτική πλειοψηφία. ‘Εξ ἄλλου καὶ οἱ ἀμφισβητίες τρόπον τινὰ ἐπιχειρηματολογοῦν στὸ κενό, μιᾶς καὶ ἡ χώρα μας ἀποτελεῖ μέλος τῆς Κοινότητος ἐδῶ καὶ ἐννέα χρόνια καὶ ἤδη «ἔχουμε μπλεχτεῖ» γιὰ τὰ καλὰ. Εἴτε λοιπὸν ἀρέσει εἴτε δὲν ἀρέσει, μάθαμε νὰ ζοῦμε στὰ κοινοτικά πλαίσια μὲ βάση «ἓνα βαγόνι ντιρεκτίβες» καὶ κανονισμοὺς πού «κληρονομήσαμε» μπαίνοντας στὴν Κοινὴ ‘Αγορά, καθὼς καὶ μὲ τὶς πολιτικές συνυπευθυνότητες, τὶς οἰκονομικὲς συνομολογήσεις καὶ τὶς κοινωνικὲς συστρωματώσεις, πού συνοδεύουν τὴν ἰδέα τῆς ‘Ενωμένης Εὐρώπης. «Διαζύγιο», λοιπὸν, δὲν προβλέπεται στὸ ὁρατὸ μέλλον, ὅπως συμβαίνει μὲ τὸ θάνατο, πού κανεὶς δὲν ξέρει πότε θὰ ἐπισυμβεῖ, μιᾶς καὶ τὰ «πάντα ρεῖ» κατὰ τὸ ἀκλόνητο καὶ παναιώνιο ἀπόφθεγμα τοῦ ‘Ηράκλειτου.

‘Ομως ἡ ἐκ τῶν πραγμάτων κατάφαση στὴν ΕΟΚ δὲν σημαίνει, ὅτι πρέπει νὰ σταματήσουμε νὰ ψάχνουμε. Στὸν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον μῆκαμε ἐξ ἀνάγκης. Ἄλλοι τὸν ξεκινήσανε, καὶ τελικὰ ὅλοι γευτήκαμε τὰ ἀποτελέσματά του. Ἔτσι καὶ μὲ τὴν ΕΟΚ. Ἄλλοι τὴν ξεκινήσανε καί, ὅπως πάει τὸ πρᾶγμα, ὅλοι θὰ γευτοῦμε ὄχι μόνον τὰ καλὰ τῆς ἀλλὰ καὶ τὰ δυσάρεστα. ‘Εὰν ὑπάρχει πρόβλημα μὲ τὴν ἔνταξή μας στὴν ΕΟΚ, δὲν εἶναι οἱ ἐπιπτώσεις ἀπὸ τὴν οἰκονομική μας διαπλοκή, γιατί μᾶλλον δὲν θὰ μᾶς βγεῖ σὲ κακό, ἔστω κι ἂν στενοχωρηθοῦμε σὲ κάποια φάση. Τὸ πρόβλημα βρίσκεται ἄλλοι, γιὰ τὸ ὁποῖο ὅμως ἐλάχιστος ἢ οὐδεις λόγος ἔχει γίνει, καὶ ἀκόμη πιὸ λίγοι τὸ ὑποψιάζονται, ἐνῶ εἶναι ἀνάγκη ὅλοι οἱ Ἕλληνες νὰ τὸ ξέρουν, νὰ τὸ «χωνέψουν», ὥστε ἐνσυνείδητα πιά νὰ πορευτοῦν στὴ δύσκολη πορεία ὡς «πολίτες τῆς ΕΟΚ».

Τὸ πρόβλημα λοιπὸν εἶναι, ὅτι μὲ τὴν ἔνταξή μας στὴν ΕΟΚ καὶ στὴν ‘Ενωμένην Εὐρώπην ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες, οἱ ἰδιόρρυθμοι πολῖτες τῆς οἰκουμένης, οἱ «ἀνάδελφοι», ὅπως λέει κι ὁ τέως πρόεδρος, μὲ τὰ μοναδικὰ χαρίσματα καὶ ἐλαττώματα, μὲ τὴν ἀντιφατικὴν μας ἱστορία, μέσα ἀπὸ τὴν ὁποία πῆγασε τὸ ἀξεπέραστο στοὺς αἰῶνες ἑλληνικὸ πνεῦμα πού καταυγάζει τὴν ἀνθρωπότητα, καλούμεθα νὰ ἀποδεχθοῦμε τὸ Δυτικὸ πρότυπο ζωῆς, τὸ «μοντέλο» τῆς ‘Εσπερίας γενικῶς. Καὶ τὸ ἱστορικὸ ἐρώτημα πού τίθεται, ὕστερα ἀπὸ αἰῶνων ἀναμετρήσεις, ἀντιπαραθέσεις, συμπορεύσεις, συμμαχίες καὶ ἐμπειρίες ἀνάμεσα στὴ Δύση καὶ τὸ Δυτικὸ «μοντέλο» ἀφενὸς καὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἑλληνικὸ πρότυπο ζωῆς καὶ κατανόησης τοῦ κόσμου ἀφ’ ἑτέρου, εἶναι, ἂν τελικὰ θὰ τὰ καταφέρουμε νὰ φορέσουμε τὰ φράγκικα ἢ θὰ ἐξακολουθήσουμε νὰ βασανίζομαστε

μέ το ίδιο πρόβλημα, όπως εξακολουθεί να υπάρχει μέχρι σήμερα από τον καιρό του προφητικού και διορατικού Κολοκοτρώνη και του Μακρυγιάννη.

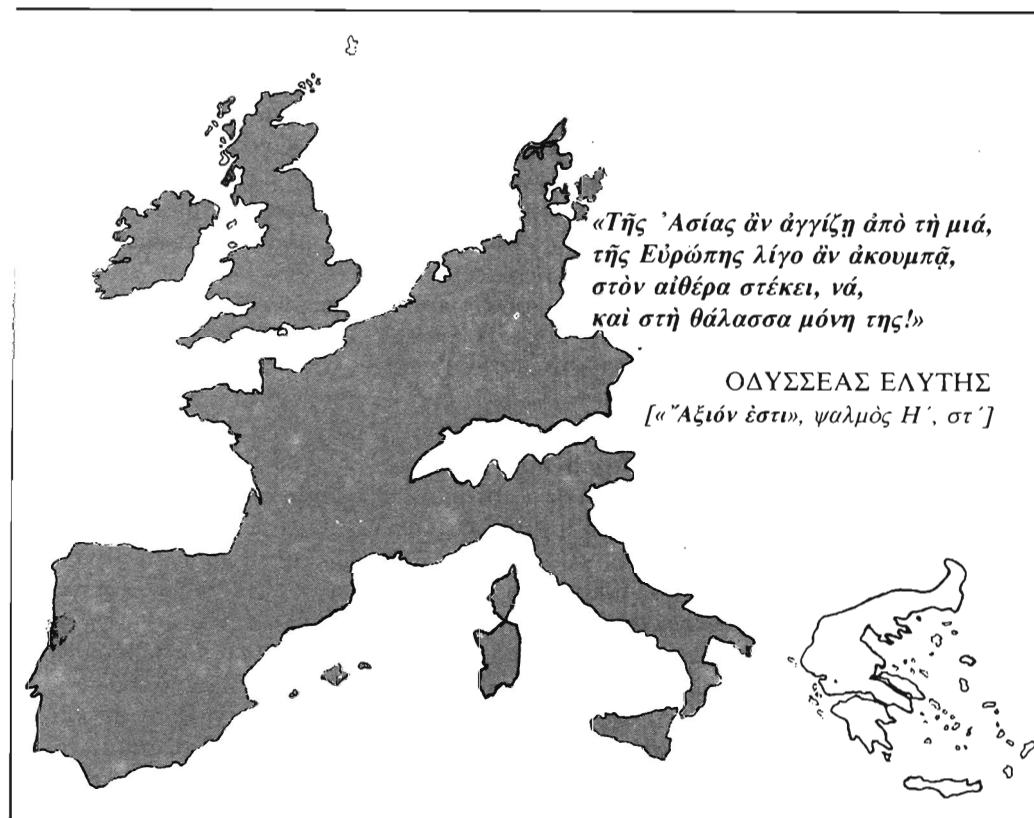
Με πολύ απλά λόγια για μας ανανεώνεται και επιδεινώνεται το διαρκές πρόβλημα και ο μόνιμος «μπελλάς» που μας συνοδεύει από το 1821, δηλαδή να υιοθετήσουμε και να ενστερνιστούμε αμάσητο το «μοντέλο της Έσπερίας» σε όλες του τις εμφανίσεις. Γιατί η έφευρεση της ΕΟΚ αποτελεί έναν ακόμη κρίκο στην αλυσίδα του αστικού τρόπου πολιτικής, στρατιωτικής, κοινωνικής, οικονομικής, θρησκευτικής και πολιτισμικής σύλληψης και αντίληψης των πραγμάτων και του γίνεσθαι, που έντεχνα και άβιαστα μας «πλασαρίστηκε» έξωθεν ταυτόχρονα με τη γέννηση του νεοελληνικού κράτους.

Έδω και δύο σχεδόν αιώνες δεν κάνουμε τίποτα άλλο παρά να εισάγουμε Δυτικά πρότυπα δυσχερώς εφαρμόσιμα ή και ανεφάρμοστα στον τόπο μας. Κι ο λόγος είναι απλός και εύκολος. Οί άνθρωποι της Δύσης ό,τι σκέφτονται και ό,τι μηχανεύονται είναι φτιαγμένο στα μέτρα τους. Τοῦτο είναι φυσικό. Αὐτοί είναι ξανθοί, έχουν χιόνια και όμίχλη και τρώνε λιπαρά φαγητά. Ἐμείς εἴμαστε μελαχροinoί, έχουμε θάλασσα, διαυγές φῶς και τρώμε νόστιμες ντοματοσαλάτες. Ἐμείς αγαπάμε τὴ φύση, τὴν προστατεύουμε (ναί, τὴν προστατεύουμε ὅλοι ἐνστικτωδῶς), ἐνῶ αὐτοί φτιάχνουν ἀνὰ δεκάδες πυρηνικά ἐργοστάσια ἠλεκτροπαραγωγῆς, μολύνοντας ποτάμια, θάλασσες, λίμνες γιὰ φθηνότερο ἠλεκτρισμό. Ἐμείς, μόλις κερδίσουμε λίγα χρήματα, κυττάμε νὰ σταματήσουμε «τὸ μαγαανοπήγαδο» και νὰ τὸ ρίξουμε στὴ φιλοσοφία, ἐνῶ αὐτοί προσπαθοῦν νὰ κερδίσουν ἀκόμα περισσότερα χωρὶς σκοπό. Ἔτσι, γιὰ νὰ κερδίσουν.

Ὅμως ἡ μεγάλη διαφορὰ βρίσκεται ἄλλοῦ. Στὸν πολιτικὸ τομέα. Οἱ Δυτικοί ὕστερα ἀπὸ ἀγῶνες και ἐπαναστάσεις ἔφτασαν στὴ δημοκρατία τῆς ἐποχῆς μας, ὅπως ὑλοποιεῖται ἀπὸ τὴ βουλή, τὴν ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, τὴν δικαστικὴ ἐξουσία και τὸ γραπτὸ σύνταγμα. Ἄς τὴν ποῦμε δημοκρατία τοῦ Μοντεσκιέ ἢ «ἐμμεση ἀντιπροσωπευτικὴ δημοκρατία». Ἀκόμη ἐπινόησαν τὴν τοπικὴ αὐτοδιοίκηση. Δὲν ἔχω καμμία ἀμφιβολία, ὅτι αὐτὸ τὸ πολιτικὸ και πολιτειακὸ σύστημα εἶναι καρπὸς μακραίωνης και ὥριμης σκέψης, ποὺ ταιριάζει στὸν Δυτικὸ τρόπο ζωῆς. Καὶ ἀπόδειξη, ὅτι αὐτοί σέβονται τὸ σύστημα και τὸ τηροῦν χωρὶς δικτατορίες ἢ ἄλλες νομιμοφανεῖς παραβιάσεις.

Ὅμως σὲ μᾶς τοὺς ἀνατολίτες, ὅπως λένε, γιὰ νὰ ταιριάζει αὐτὸ τὸ σύστημα; Ἀλλὰ φρόντισαν οἱ δικοί μας διαφωτιστὲς τοῦ 1821 νὰ τὸ μεταφέρουν στὴν Ἑλλάδα τῆς φουστανέλλας μετὰ τὴ μέθοδο τοῦ φωτοαντίγραφου. Σύνταγμα στὸ σύνταγμα, δημοκρατία στὴ δημοκρατία, κυβέρνηση στὴν κυβέρνηση, κι «ἀκόμη ψαχνόμαστε», γιὰ τὴ δημοκρατία λέμε και δημοκρατία δὲν βλέπουμε. Δύο τραῖνα συγκρούονται στὴν Ἀγγλία και παρατεῖται ὁ Ὑπουργὸς Συγκοινωνιῶν, μία γραμματεὺς Ὑπουργοῦ κλέβει δύο δραχμὲς και παραιτεῖται ὁ Ὑπουργός, μερικὲς ὑποκλοπὲς τηλεφώνου κάνουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ Προέδρου και παραιτεῖται ὁ Πρόεδρος. Στὸν τόπο μας γίνεται χαμός στὰ πάντα, και ἰδιαίτερα στὶς μέρες μας, και «δὲν κουνιέται φύλλο». Ἀντίθετα γνωρίζουν «πιέννες» οἱ ἐπιθεωρήσεις και διασκεδάζουμε μετὰ τὸ βαθμὸ ποὺ ἔχουν φτάσει οἱ ὑποκλοπὲς τηλεφώνων. Τραπεζίτες διασύρουν τὸν πολιτικὸ κόσμὸ, διαβρώνουν τὸ κοινωνικὸ μας ἦθος, ὑπονο-

μεύουν τὰ θεμέλια τῆς οἰκονομίας καὶ ἡ πολιτική, ὅχι ἡ ποινική, εὐθύνη εἶναι ἀνύπαρκτη. Οὐδεὶς παραιτεῖται. Κι ὅσο γιὰ τὰ συντάγματα, αὐτὰ εἶναι φτιαγμένα στὰ μέτρα τοῦ ἐκάστοτε ἰσχυροῦ. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε εἴχαμε ἴσαμε τώρα ἀναρίθμητες ἀναθεωρήσεις, γι' αὐτὸ καὶ διακεκριμένος συνταγματολόγος τὰ ἀποκάλεσε κουρελόχαρτα, ὅταν στὴ Δύση τὰ συντάγματα εἶναι ἀσάλευτα ἱερὰ κείμενα καὶ σὲ μερικὲς χῶρες ἄγραφα.

Στὶς ΗΠΑ ὁ πρόεδρος εἶναι ρεπουμπλικανός, ἐνῶ βουλή καὶ γερουσία δημοκρατικές. Κι ὅμως ὁμονοοῦν, συμπορεύονται ἁρμονικά, ὑπάρχει κατανόηση, νοικοκυριὸ καὶ προκύπτει ἔργο. Στὴν Ἑλλάδα ὅποιος βγάλει 151 βουλευτὲς κάνει ὅ,τι θέλει καὶ γράφει εἰς τὰ παλαιότερα τῶν ὑποδημάτων του τοὺς 149. Ἀλλὰ διερωτήθηκε ποτὲ κανεὶς στὰ 160 χρόνια τοῦ πολιτικοῦ συστήματος τῆς ἔμμεσης ἀντιπροσωπευτικῆς δημοκρατίας, γιατί συμβαίνουν ὅλα αὐτὰ τὰ ἀπαράδεκτα; Οὐδεὶς καὶ ποτέ. Ἕνα εἶναι τὸ «δημιουργικὸ» πολιτικὸ σύστημα στὸν πλανήτη Γῆ: Τοῦ Μοντεσκιέ. Καὶ μὴν ψάχνετε...

★ ★ ★

Ναί, ἀλλὰ ἐμεῖς οἱ ἀνήσυχτοι καὶ ιδιόρρυθμοι Ἕλληνες κάτι ἄλλο ξέραμε ἐπὶ χιλιετίες καὶ κάτι ἄλλο «ῥεεὶ στὶς φλέβες μας», ἔστω καὶ ἂν δὲν τὸ ἔχουμε συνειδητοποιήσει. Κάτι, ποῦ εἶναι ἐπιταγὴ τῆς φύσεως καὶ φέρει τὸ

όνομα: "Αμεση Συμμετοχική Δημοκρατία τῶν Πολιτῶν παλιότερα καὶ Δημογεροντία πιὸ κοντά. Τί θὰ πεῖ ἀντιπροσωπευτική δημοκρατία καὶ τί θὰ πεῖ ἀντιπροσωπευτική αὐτοδιοίκηση μέσα σὲ ἓνα χωριὸ 300 ψυχῶν, δὲν τὰ ξέραμε. Γι' αὐτὸ καὶ «δὲν κολλάει» ἡ «δημοκρατία» τῆς ἐποχῆς μας, γι' αὐτὸ καὶ οἱ 151 κάνουν ὅ,τι θέλουν, γι' αὐτὸ καὶ οἱ ρωμιοὶ ἀδιαφοροῦν γιὰ τὸ Κράτος, τοὺς νόμους, τοὺς θεσμούς καὶ ἐνδιαφέρονται μόνο γιὰ τὸ ρουσφέτι καὶ τὸ ραχάτι. Τὸ κοστούμει πού ἔφτιαξαν οἱ Δυτικοὶ γιὰ τὸν ἑαυτό τους μᾶς πέφτει στενό. Ἐμεῖς θέλουμε φαρδύα μανίκια καὶ μπατζάκια, κι ὅχι τὰ στενὰ μπλου τζήν. Θέλουμε εὐρύχωρα καὶ ἀερᾶτα ρούχα, γιὰ νὰ κινούμαστε ἐλεύθερα.

"Ὅσοι βλέπουν, ἔχουν καθῆκον ἀπὸ τώρα νὰ μιλήσουν, νὰ ἐνημερώσουν τὸν κόσμον, νὰ ποῦν τὴν ἀλήθεια γιὰ τὴν ΕΟΚ. Πρέπει νὰ καταλάβουμε, καὶ σύντομα, ὅτι ναὶ μὲν εἴμαστε ἰσότιμοι ἐταῖροι στὴν ΕΟΚ καὶ πολίτες τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης, ὅπου πρέπει νὰ προσαρμοστοῦμε στὶς «ντιρεκτίβες» κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ δραστηριοποιηθοῦμε καὶ νὰ δουλέψουμε γιὰ τὸ καλὸ μας, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ «συσσωμάτωση» ἡμπερικλείει ἀθέατους σοβαροὺς κινδύνους (δὲν θὰ μιλήσω γιὰ «Δούρειο Ἴππον», εἰλικρινά), πού, γιὰ νὰ ἐλαχιστοποιηθοῦν, ἕνας τρόπος ὑπάρχει, ἐντιμος καὶ παληκαρίσιος: ἡ ἐνημέρωση καὶ ἡ ἀλήθεια. Ὁ λαὸς πρέπει νὰ καταλάβει, ὅτι ἡ ΕΟΚ εἶναι μὲν καλὴ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχουμε καὶ τὰ μάτια μας ἀνοιχτά. Καὶ νὰ μὴν διστάσουμε νὰ ποῦμε, ὅτι ἡ ΕΟΚ μπορεῖ νὰ ἐξελιχθῇ ἀκόμη καὶ σ' ἓνα νέο εἶδος Ρωμαιοκρατίας καὶ Φραγκοκρατίας, ὅχι ὑπὸ τὴν ἀπειλὴ τῆς ἰσχύος τῶν λεγεωναρίων καὶ τῶν σταυροφόρων ἱπποτῶν ἀλλὰ ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ συνολικοῦ τρόπου ζωῆς, δηλαδὴ τοῦ «Δυτικοῦ Μοντέλου». Κι αὐτὸ τὸ «μοντέλο» δὲν περιορίζεται μόνο στὸν γνωστὸ καὶ ἐρεθιστικὸ καταναλωτισμὸ καὶ οἰκονομισμὸ ἀλλὰ καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα κοινωνικοῦ-πολιτικοῦ καὶ πολιτισμικοῦ χαρακτῆρα πράγματα, πού ἔχουν σχέση μὲ τὴν ποιότητα ζωῆς καὶ τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα, καὶ τὰ ὁποῖα δὲν ὁμοιάζουν καὶ οὔτε κἀν συμπεριφέρονται μὲ τὴν «Ἑλληνικότητα», ὅπως βιώνεται στὸν τόπον μας ἀπὸ τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους, αὐθόρμητα καὶ ἀσχεδιάστα μέσα ἀπὸ τὶς παραδόσεις, τὴν ἱστορία καὶ τὴν γλῶσσα μας.

Δὲν εἶμαι διόλου ἀπαισιόδοξος γιὰ τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα ἀπὸ τὴν ἐνσωμάτωσή μας στὴν ΕΟΚ καὶ τὴν Ἐνωμένη Εὐρώπη. Σὲ τοῦτο μὲ διευκολύνει καὶ μὲ πείθει ἡ ἱστορία μας. Πολλοὶ πέρασαν ἀπὸ τὸν ξερὸ καὶ θαλασσινὸν αὐτὸν τόπον στοὺς αἰῶνες. Μπορεῖ νὰ βασανιστήκαμε, ἀλλὰ στὸ τέλος εἴμαστε πάλι μετὰξὺ μας. Κανεῖς καὶ ποτὲ δὲν μπόρεσε νὰ πάρει τὴν ἀλμυρὴ μας γῆ, τὰ ψηλὰ βουνά, τὴ γαλάζια θάλασσα, τὸν καθαρὸ οὐρανὸ καὶ τὶς ἀμόλυντες ψυχές μας. Ὅλα μείνανε ἐδῶ, καθὼς κι ὅ,τι οἱ ἄλλοι φτιάξαν. Στὴ Νάξο ὁ Καζαντζάκης πήγαινε σχολεῖο στὸ παμπάλαιο σχολικὸ κτήριο τῆς Φραγκοκρατίας, στὸ Ἡράκλειο ἡ Βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῶν Ἐνετῶν χρησιμοποιεῖται γιὰ πολιτιστικὸ κέντρο. Στὴν Ἀπείρανθο μιὰ γυναῖκα κάθεται σ' ἓνα μεσαιωνικὸ φράγκικο πύργο. Ὅπου ὑπάρχει τζαμί στὴν Κρήτη, ἔχει γίνεи ὠδεῖο. Στὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ Αἰόλου ὁ Χατζιδάκης δίνει συναυλίες στὴν Ρωμαϊκὴ Ἀγορά. Στὴ Ρόδο ὁλόκληρὴ ἡ συνοικία τῶν ἱπποτῶν κατοικεῖται ἀπὸ οἰκογένειες τοῦ νησιοῦ κι ὁ χρόνος ἔχει πετρώσει. Στὸ ρωμαϊκὸ Ὠδεῖο Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ ἀπολαμβάνουμε ἐξαίσιες συναυλίες καὶ ἀρχαῖες τραγωδίες. Καὶ τέλος οἱ Ἀθη-

ναῖοι ἀκόμη ὑδροδοτοῦνται καὶ ξεδιψοῦν ἀπὸ τὸ Ρωμαϊκὸ Ἀδριάνειο Ὑδραγωγεῖο, ἔτσι γιὰ νὰ ἀναφέρω μερικὰ περιστατικά. Ἐνδεχομένως λοιπὸν ὁ τόπος μας νὰ ἐμπλουτιστεῖ καὶ μὲ μνημειακὲς ἀναμνήσεις τῆς ἐποχῆς τῆς ΕΟΚ, πρὸς μελλοντικὴν τουριστικὴν ἀξιοποίηση, κι αὐτὸ θάναί ὅλο κι ὅλο, ἂν ἔχουμε προετοιμαστεῖ κατάλληλα γιὰ νὰ συμπορευτοῦμε μὲ τοὺς ἐταίρους μας ἐξ Ἑσπερίας, μιᾶς καὶ ἐκ πείρας γνωρίζουμε, ὅτι ἀπὸ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ τῆς Δύσης μόνον τὰ κακὰ ἐνστερνιζόμαστε.

Φειδίας Αἴση εὖ πράττειν...

[Ἐκ τῶν Ἡρώδου Περικλή, εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Ἑρμοῦ, ἡ Αἴσα ἔλαβε ἐπιστολὴ τοῦ Φειδίου, ἡ ὁποία σὲ ἐλεύθερη ἀπόδοσι εἶναι ἡ ἐξῆς:]

«Φειδίας Αἴση εὖ πράττειν.

» Ἡ συμμετοχὴ μου στὴν δημιουργίαν τοῦ Παρθενῶνος μοῦ παρέχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑποβάλω μερικὰ ἐρωτήματα στὸν κ. Νίκο Ἀθανασόπουλο, πρῶην ὑπουργό, πρῶην Εἰσαγγελέα καὶ νῦν κατάδικον γιὰ τὸ οἰκονομικὸ σκάνδαλον τοῦ καλαμποκιῦ.

» Ὁ κύριος αὐτὸς ἀποτεινόμενος πρὸς ξένον μάρτυρα κατηγορίας τοῦ εἶπεν ὀργίλως ὅτι, «ὅταν ἐμεῖς χτίζαμε Παρθενῶνες, ἐσεῖς τρώγατε βελανίδια». Κατ' ἀρχὴν, ἀπὸ ὅσο ἐνθυμοῦμαι, κατὰ τὴν οἰκοδόμησιν καὶ διακόσμησιν τοῦ Παρθενῶνος δὲν εἶδα πούθεν τὸν κ. Ν. Ἀθανασόπουλον. Πιθανῶς νὰ ἐργαζότανε στὸ τμήμα προμηθειῶν ὑλικῶν. Πάντως εἶναι βέβαιον, ὅτι στὴν οἰκοδόμησιν καὶ στὴν καλλιτέχνησιν τοῦ Ναοῦ δὲν ἔλαβε μέρος. Εἰδικώτερα ὁμως:

»1. - Ποιοὶ «ἐμεῖς χτίζαμε Παρθενῶνες;». Οἱ σημερινοὶ Βαλκάνιοι Ἑλληνόφωνοι ποιοὶ Παρθενῶνα ἢ κάτι ἀνάλογον οἰκοδομήσατε, γιὰ νὰ δικαιουσθε νὰ θεωρῆτε τοὺς ἑαυτοὺς σας συνέχεια ἡμῶν, ποὺ ἀνεγείραμε τὸν Παρθενῶνα.

»2. — Οἱ δημιουργοὶ Παρθενῶνων δὲν πλαστογραφοῦν βιβλία τελωνείων πρὸς ἐξαπάτησιν βελανιδοφάγων. Ἄν τὴν ἐποχὴ τῶν Παρθενῶνων κάποιος ἔκλεβαν τὴν Πόλιν, δὲν θὰ περνοῦσαν ἀπὸ εἰδικὸ δικαστήριον ἀλλὰ «ἀκρίτους χρὴ τοῖς ἑνδεκα παραδοῦναι θανάτῳ ζημιῶσαι», δηλαδή ἄνευ δίκης θὰ τοὺς παρέδιδαν στοὺς «ἑνδεκα» (δημίους), γιὰ νὰ τοὺς τιμωρήσουν μὲ θάνατον. Διότι αὕτη ἡ ποινὴ κατελογίζετο σ' ὅσους κλέβανε τὴν Πόλιν (Δημόσιον).

»3. — Τί ἔχει κάνει ὁ κ. Ἀθανασόπουλος ἢ τί ἔχει γράψει ἢ πῶς ἔχει ἀγωνισθῇ ἢ μὲ ποῖον τρόπο ὑπεστήριξε τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ὥστε νὰ νομιμοποιῆται νὰ ταυτίζεται μὲ τοὺς δημιουργοὺς τοῦ Παρθενῶνος καὶ νὰ ἀναφωνῇ μὲ μετριοφροσύνη ὅτι «ἐμεῖς...» Ποιοὶ «ἐμεῖς», κ. Ἀθανασόπουλε;.

»4. — Τέλος τὸ ἱστορικῶς ἀληθές εἶναι ὅτι ὅταν οἱ Ἕλληνες ἐκτιζαν Παρθενῶνες, οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν ἔτρωγαν βελανίδια, γιὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι τότε δὲν ὑπῆρχαν «Εὐρωπαῖοι».

» Ἑρρωσο.
ΦΕΙΔΙΑΣ.

Πώς δεῖ τὴν λογοτεχνίαν ἐκδίδεσθαι

«Καφετέρια»: Συντροφιά. Ὅλοι καὶ κάτι ψιλογράφουν, ἅπαντες αἰσθάνονται ἀδίκημένοι καὶ ἀπαξάπαντες παραγκωνισμένοι, τὸ «ἀκαλλιέργητο» κοινὸ δὲν νογᾷ ἀπὸ μοντέρνα τέχνη καὶ τὸ ρημάδι τὸ κατεστημένο δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ ὀρθοποδήσουν, νὰ κάνουν τὴν λογοτεχνική τους ἐπανάσταση. Καὶ μέσα στὴν γεμάτη ἀπὸ νόημα σιγή, κάποιος ρίχνει τὴν πρόταση ἀπλᾶ: «Βρέ, δὲν βγάζουμε ἓνα λογοτεχνικὸ περιοδικό».

Ἡ πρότασις μελετᾶται σὲ βάθος. Οἱ συζητήσεις εἶναι ἐξονυχιστικές. Καθορίζεται ἀρχικὰ ὁ τίτλος, πὺλ πρέπει νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατόν πιὸ ἀκατανόητος, πιὸ παράξενος καὶ πιὸ «ἐντυπωσιακός». Κατόπιν «ὀριοθετοῦνται οἱ στόχοι», πὺλ εἶναι πάντα «ἡ προώθηση τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς καὶ ἡ ποιοτικὴ ἀναβάθμιση τῆς Τέχνης». Τέλος ὀρίζονται καὶ οἱ «ἀρμοδιότητες»: Κάνα-δυὸ πὺλ ἐπιδίδονται στὸ «γλείψιμο» τῶν μεγάλων, ἐνῶ στοὺς παρακατιανοὺς εἶναι γνωστοὶ γιὰ τὸ «θάψιμό» τους σὰν «γρήγορα φτυάρια», αὐτοδιορίζονται «τὸ τῆμ τῆς κριτικῆς». Ὁ γνωρίζων στοιχειωδῶς κάποια κουτσοελληνικουῖα γίνεται ὁ κύριος ἀρθρογράφος· αὐτὸς «δίνει τὴν γραμμὴ» στὸ περιοδικό. Κι ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ἀκολουθοῦν οἱ «μοντέρνοι» ποιητὲς μὲ στίχους πὺλ ξεχειλίζουν ἀπὸ τὰ «ἐσώφυλλα», τὴν «ὑπαρξιακὴ ἀγωνία» καὶ τὶς «τραυματικὲς ἐμπειρίες». Συνωδᾷ καὶ οἱ πεζογράφοι, πὺλ ἡ ἐπανάσταση τρέχει ἀπὸ τὰ μπατζάκια τους ἀλλὰ μόνο στὴν κοσμικὴ ντισκοτέκ, ὅπου ποιοῦνται τὰς διατριβάς.

Εἶναι, ὅμως, πολὺ κουραστικὸ νὰ διαβάξης πάντα τὸν ἑαυτό σου, ἄντε καμμιά φορὰ καὶ τὸν φίλο σου! Μοιραῖα, λοιπόν, «ἀνοίγει» τὸ περιοδικὸ καὶ γιὰ τυχόν ὑπάρχοντες συνδρομητές. Ἐδῶ οἱ συσκέψεις διαδέχονται ἡ μιὰ τὴν ἄλλη. Ἡ πρόταση νὰ ἐκδίδουν μόνον ὁσους ἔχουν ὥραῖα γαλάζια μάτια ἀπορρίπτεται ἀσυζητητί, καθόσον οὐδεὶς συνδρομητῆς διαθέτει τοιοῦτον προσόν. Ἀντίθετα ἡ ἰδέα νὰ γράφουν οἱ «κολλητοί», οἱ «ἐρώμενοι» ἢ ἔστω ἀπλῶς καὶ οἱ σφογγοκωλάριοι τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς θεωρεῖται «ἐφικτὴ» καὶ ἐποικοδομητικὴ, ἐνῶ τυγχάνει γενικῆς ἐπιδοκιμασίας ἡ ἀποψη πὺλ χῶρος πρὸς δημοσίευσιν πρέπει πάντα νὰ ὑπάρχη γιὰ τὶς πολὺ κλινικὲς γυναῖκες.

Βλέπουμε στὴ συνέχεια, συνεπῶς, ὅτι οἱ δημόσιες σχέσεις διευρύνουν καὶ τοὺς «ἀνατομικοὺς» προσανατολισμοὺς τοῦ περιοδικοῦ... Ἡ διευρυμένη αὐτὴ κλινικὴ λογοτεχνικὴ ἀξιολόγηση παίρνει στὸ τέλος τὶς διαστάσεις μιᾶς στρατιᾶς ἐπιδόξων Ταχτσήδων ἢ πιστῶν μαθητριῶν τοῦ τριβαδισμού...

Ἀπὸ ὅδῃ καὶ πέρα ὅλα πᾶνε μιὰ χαρά: Οἱ «κριτικοὶ» βγάζουν τὸ χαρτζιλίκι τους, ἡ «συντακτικὴ ἐπιτροπὴ» βολεύεται σεξουαλικά, ὁ Ταχτῆς καὶ ἡ Σαφῶ ἀνακηρύσσονται σὲ προστάτες ἀγίου, ἐνῶ οἱ «δικοί μας» καὶ τὰ πάσης φύσεως «ψώνια» μοστράρουν γιὰ λογοτέχνες.

Βογγάμε κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τόσης πλείας κουλτούρας. Ἀλλὰ, δὲν βαρυνέσαι! Ἐδῶ εἶδαμε τὴν κυρία Βουγιουκλάκη τραγῳδῶ, τὸ καθετογράφημα τῆς κυρίας Μπαρμπαπίτσικα ἢ τὸ διαστολόμετρον ἢ βυθοσκοπίον τοῦ κυρίου Λαλάκη θὰ μᾶς χαλάσῃ τὸ στομάχι;

Γιῶργος Πετρόπουλος

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

Τὸ μάθημα τῆς Ἐκθέσεως καὶ «Ἡ φάρμα τῶν ζώων»

[Παραχωρῶ σήμερα τὴ στήλη σ' ἓναν ἀνώτατο ἐκπαιδευτικό, τὸν ἕως πρόσφατα διευθυντὴ τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Τριπόλεως καὶ τώρα διευθυντὴ τῆς Χαροκοπείου Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλλιθέας κ. Ν. Ε. Πρεάρι, ποὺ ἔγραψε γιὰ τὸν «Δ» τὸ ἀκόλουθο κείμενο:]

Στὸν «Οἰκονομικὸ Ταχυδρόμο» τῆς 21ης Ἰουνίου 1990 καὶ στὴ σελίδα 77 δημοσιεύεται τὸ Α' μέρος ἐμπεριστατωμένης ἀνάλυσης τοῦ κ. Σαράντου Καργάκου γιὰ τὴν Παιδεία μὲ τὸν γενικὸ τίτλο: «Πῶς ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση φθάσαμε στὴ διάλυση». Ὁ ἀρθρογράφος δίνει πράγματι μιὰ συγκλονιστικὴ εἰκόνα τῆς σημερινῆς τραγικῆς καταστάσεως, στὴν ὁποίαν ἔχει περιέλθει ἡ Παιδεία στὸν τόπο μας καὶ ἐπισημαίνει μὲ ἀδιάσειστα ἐπιχειρήματα καὶ ἀναφορὲς τὸ μέγεθος καὶ τὸ κλίμα τῆς διάλυσης ποὺ ἐπικρατεῖ σὲ ὅλες τὶς βαθμίδες τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Ἀπὸ τὴν ἀνάλυση τοῦ κ. Κ. ἐπιλέγω δύο παραγράφους. Ἡ πρώτη λέει: «Ἡ προσφερόμενη ὡς διδακτέα ὕλη στὰ σχολεῖα μας δὲν ἔχει καμμιά παιδαγωγικὴ φιλοσοφία. Εἶναι ἀποσπασματικὴ, ἀσαφής, συγκεχυμένη. Εἶναι ἀναγκαῖο, γιὰ νὰ ἐξατμιστεῖ ἀπὸ τὰ σχολεῖα μας ἡ ἀκατανοησία καὶ ἡ ἀνοησία, νὰ γίνῃ ἡ παιδεία μας νοητική. Νὰ μὴ βασιζέται στὶς “ἔτοιμες γνώσεις”. Νὰ μὴν κλείνῃ τοὺς νέους σὲ πνευματικὰ καλούπια. Νὰ μὴν τοὺς κάνει ὁμοιόγνωσους κι ὁμοιόμορφους, σὰν τὰ ἀνθρωπάκια τοῦ Γαῖτη. Καὶ δυστυχῶς, τὸ κακὸ θὰ γίνῃ χειρότερο τώ-

ρα, ποὺ μὲ ἐγκύκλιο τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας κ. Κοντογιαννόπουλου ἡ Ἐκθεση στὸ Λύκειο θὰ γράφεται βάσει συγκεκριμένων βιβλίων-κλισέ, πρᾶγμα ποὺ θὰ περιορίζει τὴν ἔκφραση καὶ δὲν θὰ ἐπιτρέπῃ στὰ παιδιά νὰ δημιουργοῦν ἐλεύθερα».

Ἡ δευτέρα παράγραφος λέει: «Ὅλοι καταδικάζουν τὴ δικτατορία τοῦ ἐνὸς καὶ μοναδικοῦ σχολικοῦ ἐγχειριδίου. Ὑπῆρξε θάνατος γιὰ τὴν Παιδεία ἢ μονοκρατορίᾳ ἐνὸς βιβλίου».

Τὸ τέλος τῆς πρώτης παραγράφου, ἢ ὁποία ἀναφέρεται στὴν Ἐκθεση καὶ τὸν προτεινόμενο τρόπο διδασκαλίας της, μὲ ὁδήγησε στὶς ἀκόλουθες σκέψεις:

1. Εἶναι γνωστὸ, ὅτι μιὰ κοτόσουπα εἶναι γευστικώτερη καὶ θρεπτικώτερη, ὅταν γίνεται ἀπὸ κότες «ἐλευθέρως βοσκῆς» καὶ ὄχι ἀπὸ κότες τοῦ θερμοκηπίου, ὅπου τὸ σιτηρέσιον εἶναι ἐλεγχόμενο (συνθετικὲς τροφές, κρυφὸς φωτισμός, ἀκίνησία κτλ.). Ἀλλὰ καὶ ἡ γεύση, τὸ ἄρωμα καὶ τὸ χρῶμα τοῦ μελιοῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ποικιλίαν τῶν ἀνθέων ποὺ ἐπισκέπτεται ἡ μέλισσα γιὰ νὰ συλλέξῃ τὴν γύριν. Αὐτὰ διδάσκει ἡ φύση μὲ τοὺς αἰώνιους νόμους της.

2. Ἐὰν μεταφέρουμε τὶς προηγούμενες σκέψεις καὶ τὶς προβάλουμε στὸν τρόπο διδασκαλίας τῆς Ἐκθέσεως ἀπὸ συγκεκριμένα βιβλία-κλισέ, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι εὐνόητο: θὰ πρόκειται γιὰ ἐκθέσεις τυποποιημένες, ἀνούσιες, χωρὶς πρωτοτυπία, μ' ἓνα λό-

γο, μηχανικὲς κατασκευές. Ἀπὸ τέτοιου εἶδους ἐκθέσεις θὰ λείπει «ὁ ἄνθρωπος» μὲ τίς δικές του πνευματικὲς καὶ συναισθηματικὲς ιδιαιτερότητες. Θὰ λείπει, προπαντός, ἡ σφραγίδα τῆς προσωπικῆς δημιουργίας. Θὰ λείπει ἡ ἐλεύθερη ἔκφραση καὶ ἀναζήτηση. Θὰ λείπει τὸ «ἄρωμα» τῆς ποικιλίας τῶν ἰδεῶν.

3. Εἰδικότερα: Μὲ τὸν προτεινόμενον τρόπο διδασκαλίας τῆς Ἑκθέσεως παραθεωρεῖται ὁ σκοπὸς καὶ ἡ μορφωτικὴ ἀξία τῆς Ἑκθέσεως, πὺν εἶναι: «Τὸ μάθημα τῶν ἐκθέσεων ἀποτελεῖ τὸ ἕτερον σκέλος τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας. Δι' αὐτοῦ ἐπιδιώκεται οὐχὶ πλεον ἢ κατανόησις τοῦ γραπτοῦ λόγου, ὡς εἰς τὸ μάθημα τῆς ἀναγνώσεως, ἀλλ' ἡ ἔγγραφος ἔκφρασις τῶν ἰδίων διανοημάτων, συναισθημάτων καὶ βουλημάτων κατὰ τρόπον ἀκριβῆ, σαφῆ καὶ λογικόν. Εἰς τὸ μάθημα τῶν ἐκθέσεων κατοπτρίζεται ἡ ὅλη γλωσσικὴ πρόοδος τοῦ μαθητοῦ, καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀσφαλέστερον κριτήριον καὶ βαρόμετρον τῆς ὅλης αὐτοῦ πνευματικῆς στάθμης. Εἰς τὰς ἐκθέσεις τοῦ ὁ μαθητῆς θὰ ἐκφράσῃ τὰς γνώσεις καὶ τὰς σκέψεις του, τὰ διαφέροντα καὶ τοὺς πόθους του, τὴν ἰδιοφυΐαν καὶ τὴν ἀντιληπτικότητά του, τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ἀτομικότητά του. Ἡ ἔκθεσις ὡς δημιουργημὰ προελθὼν ἐξ αὐτοῦ τοῦ γράφοντος καὶ ἐκδηλοῦν τὸν ἐσωτερικόν του κόσμον ἀποτελεῖ ὅσπουν ἐκ τῶν ὁστέων του καὶ σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς του. Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μάθημα εἰς τὰς ἐκθέσεις φωτοτυποῦται ὁ ἴδιος χαρακτήρ τῶν μαθητῶν καὶ ἐκ τούτου ὀρμώμενος ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ ρυθμίσῃ τὴν διδασκαλίαν του καὶ εἰς τὰ ἄλλα μαθήματα». (Βλ. Α. Ἰσηγόνη, «Εἰδικὴ Διδακτικὴ», Β' ἔκδοσις, Ἀθῆναι, σελ. 39).

4. Ὑστερα ἀπὸ τὰ παραπάνω πῶς δικαιολογεῖται νὰ γίνεταί λόγος γιὰ «Ἑκθεση Ἰδεῶν», ὅταν ὁ μαθητῆς ὑποχρεώνεται νὰ ἀντλεῖ τίς ἰδέες τοῦ ἀπὸ ὀρισμένους πηγές, τίς ὁποῖες ἄλλοι ἐπέλεξαν πρὶν ἀπ' αὐτὸν γι' αὐτόν; Δὲν ἀναλογίζονται οἱ εἰσηγητῆς τῆς νέας μεθόδου διδασκαλίας τῆς Ἑκθέσεως ἀπὸ βιβλία-κλίσέ, ὅτι «ἡ μονοκρατορία καὶ ἡ δικτατορία τοῦ ἐνὸς καὶ μοναδικοῦ σχολικοῦ ἔγχειριδιου» εἶχε καὶ ἔχει ὀλέθριες ἐπιπτώσεις στὴ διανοητικὴ καὶ γλωσσικὴ ἀνέλιξη τοῦ μαθητῆ; Δὲν γνωρίζουν ὅτι ἡ «προκρούστεια» αὐτὴ μέθοδος ὑλοποιεῖ σὲ ὅλη τῆς τῇ μεγαλοπρέπεια τῇ φιλοσοφίᾳ τῆς «Φάρμας τῶν Ζώων» τοῦ Ὅργουελ; Δὲν γνωρίζουν, τέλος, ὅτι ὁ «Κόσμος τῶν Ἰδεῶν» καὶ οἱ πηγές του δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μόνο «κάποια βιβλία», ἀλλὰ ἡ ἴδια ἡ ζωή, ὁ κόσμος ὁλόκληρος, ἡ εὐρύτερη κοινωνία καὶ προπαντός ὁ μαθητῆς ὁ ἴδιος μὲ τίς ἐμπειρίες του καὶ τὰ προσωπικὰ του βιώματα:

5. Αἵτημα τῶν καιρῶν καὶ τοῦ αἰῶνος πὺν ἔρχεται εἶναι νὰ συμπορευθοῦμε ἰσάζια μὲ τοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς γῆς. Πῶς ὁμως θὰ τὸ πετύχουμε αὐτό, ὅταν, ἀντὶ νὰ ἐνθαρρύνεταί ἡ προσωπικὴ ἀνέλιξη, ἐπιδιώκεται ἡ ὁμοιογνωσία καὶ ἡ ὁμοιομορφία στὴ σκέψη; Ἀλλὰ ἡ θεωρία τῆς ἰσότητος εἶναι παρὰ φύσιν καί, ὅπου ἐφαρμόστηκε, ὀδήγησε στὴν ὀπισθοδρόμηση. Ἐδῶ ἀκριβῶς καλεῖται ἡ Παιδεία, μὲ κίνητρο τὴν εὐγενῆ ἁμιλλα, νὰ ἀναδείξει τίς εὐφυῖες, τὰ ταλέντα, τοὺς ἀρίστους, τοὺς πρωτοπόρους, τοὺς ὁραματιστῆς τοῦ αἵματος. Ἀς καταπέσουν λοιπὸν τὰ κάθε εἶδους κλίσέ στὴ διαδικασία τῆς μάθησης, γιὰ τὰ ἀποτελέσματα θὰ εἶναι οἰκτρά.

Ν. Ε. ΠΡΕΑΡΗΣ

Γιὰ τὴν ἀντιγραφή:

Μετέωρος

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Π. ΔΑΚΟΓΛΟΥ

Μαθηματική και έννοιολογική προσέγγιση τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς λέξεως «ΜΟΥΣΙΚΗ»

Ἡ σημερινή έννοια τῆς λέξεως «Μουσική» εἶναι αὐστηρῶς περιοριστική καὶ διάφορη τῆς ἀρχικῆς έννοιας, ἡ ὁποία ἦταν εὐρύτατη. Ἡ λέξι «Μουσική» ἐτυμολογικὰ σχηματίζεται ἀπὸ τὴν λέξι «Μούσα», ὡς βασικό της μέρος (ρίζα) καὶ ἀπὸ μιὰ χαρακτηριστικὰ ένδεικτικὴ μορφή ἐπιθετικῆς καταλήξεως: -ικός, -ική, -ικόν. Τὸ βασικὸ θέμα τῆς λέξεως «Μουσική», δηλαδὴ ἡ λέξι «Μούσα», προέρχεται ἀπὸ τὴν Δωρικὴ μορφή «Μῶσα», ἡ ὁποία παράγεται ἀπὸ τὸ Δωρικὸ ῥῆμα «μῶ», ποὺ ἐρμηνεύεται σάν «ἀναζητῶ», «ἐρευνῶ». Ἀντίστοιχα ἡ χαρακτηριστικὴ μορφή τῆς καταλήξεως (-ικός, -ική, -ικόν) προσδιορίζει τὸ εἶδος, τὴν μορφή, τὸν χρόνο, τὴν χρῆσι, ἢ τὸν χρήστη καὶ πολλὰς ἄλλες ένδείξεις. Π.χ. στὴ φράσι ποιητικός λόγος ἡ κατάληξις «-ικός» ὑποδηλοῖ τὸ εἶδος τοῦ λόγου. Στὴ φράσι «κατοχικός νόμος» ἡ κατάληξις «-ικός» ὑποδηλοῖ τὴν χρονικὴ περίοδο τῆς δημιουργίας τοῦ νόμου. Στὴν λέξι «Ἀριθμητική» δηλοῦται ἡ ἐπιστῆμη ἐκείνη ποὺ χρησιμοποιεῖ τοὺς ἀριθμοὺς. Στὴ λέξι «Μουσική» πρέπει νὰ ὑποδηλοῦται ἡ τέχνη ἢ ἡ ἐπιστῆμη ποὺ χρησιμοποιεῖ τὴν «Μούσα» ἢ «Μῶσα» ἤτοι τὴν ἔρευνα ἢ τὴν ἀναζήτησι τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας γενικὰ σὲ ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐπιστῆμης καὶ ὄχι μόνο σ' ἓνα συγκεκριμένο κλῆδο.

Εἰς τὴ βάσει τῆς ἀνωτέρω ἐτυμολογικῆς ἀναλύσεως τῆς σημασίας τῆς λέξεως «Μουσική» προκύπτει, ὅτι ὅλες οἱ μορφές τῶν ἀναζητήσεων, τῶν ἐρευνῶν, ἀποτελοῦν κλάδους τῆς «Μουσικῆς». Π.χ. ἡ κοσμογονικὴ, ἡ κοσμολογικὴ, ἡ πλανητικὴ ἔρευνα εἶναι μέρη τῆς «Μουσικῆς» ἐπιστῆμης. Ἐπίσης ἡ Ἀριθμητικὴ, Γεωμετρικὴ, Μαθηματικὴ γενικῶς ἔρευνα εἶναι ἓνα μικρὸ μέρος τῆς «Μουσικῆς» ἐπιστῆμης. Ἡ καθ' οἷονδήποτε τρόπον ἔρευνα καὶ ἀναζήτησι οἰουδήποτε θέματος καὶ ἡ παρουσίαι τῶν γνώσεων, τῆς ἀληθείας, τοῦ γραπτοῦ ἢ προφορικοῦ λόγου, τῶν τεχνῶν, καλῶν ἢ μῆ, τῶν ἡχῶν, τῆς ποιήσεως καὶ ἀρμονίας αὐτῶν κ.λπ. ἀποτελοῦσαν ἐτυμολογικὰ τὸ ἀρχαιότατο περιεχόμενον τῆς έννοιας «Μουσική». «Ἡ γνώσις τῆς ἐν τῷ παντὶ τάξεως», ἔλεγον οἱ Ἀρχαῖοι, εἶναι ἡ μουσική.

Αὐτὴ τὴν έννοια τῆς γενικώτατης μορφῆς τῆς «Μούσας», ἢ «Μῶσας», τῆς παντοειδοῦς ἀναζητήσεως καὶ ἔρευνας, οἱ Ἀρχαῖοι Ἑλλήνες κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τὴν εἶχαν σὲ ἐνιαίαν μορφή θεοποιήσαι μὲ τὴν γενικὴ ἀφηρημένη λέξι «Μούσα» ὡς προστάτιδα ὅλων τῶν γνώσεων, ὅλων τῶν τεχνῶν καὶ ὅλων τῶν γραμμάτων τοῦ πεζοῦ ἢ ποιητικοῦ λόγου κ.λπ. Ἡ στερεότυπη ἐπίκλησι, ποὺ ἐγένετο σὲ διάφορα διασωθέντα ἀρχαῖα ἐλληνικὰ κείμενα², ἀορίστως τῆς «Μούσας», πρέπει νὰ ἔχη τὴν έννοια τῆς παροχῆς βοηθείας ἀπ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἀ-

φηρημένη γενικευμένη «Μούσα» στην επιτυχή αναζήτησι καὶ ἔρευνα, στην ἔμπνευσι καὶ παρουσίᾳ τῆς ἀληθείας, τῆς κεκτημένης ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους γνώσεως, τὴν ὁποίαν ἐστεροῦντο ἢ ἡγνούν οἱ ἀπαιδευτοί.

Ὅμως ὅλη ἡ ἀνωτέρω θεώρησι ἐντοπίζεται στοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος: ἀπὸ τῆς παρουσιάσεως ἀρχικὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὁμήρου καὶ εἰδικότερα τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἡσιόδου. Ἀπὸ πολὺ πρὶν ὅμως ἔχει ἀρχίσει ἡ ἀνεξαρτητοποίησι τῶν διαφόρων μορφῶν τῆς ἔρευνας καὶ τῆς ἀναζητήσεως, δηλαδὴ τῆς «Μούσας» ἢ «Μώσας», καὶ τῆς ὑπαγωγῆς αὐτῶν ὑπὸ τὴν προστασία τῶν συγκεκριμένων πλέον μορφῶν τῶν ἐννέα ἐπὶ μέρους «Μουσῶν», τῶν θυγατέρων τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης, τὶς ὁποῖες κατονομάζει καὶ παρουσιάζει ὁ Ἡσιόδος στὴν «Θεογονία», ἀποδεχόμενος τὶς ὀνομασίες πού εἶχε δώσει σ' αὐτὲς ὁ βασιλεὺς τῆς Πιερίας «Πίερος» στὰ χρόνια τοῦ ὁποίου ἐγεννήθησαν οἱ Μοῦσες, πού εἶναι οἱ κάτωθι ἐννέα: Κλειώ, Εὐτέρπη, Θάλεια, Μελπομένη, Τερψιχόρη, Ἐρατώ, Πολύμνια, Οὐρανία καὶ Καλλιόπη. Κάθε μιὰ πλέον ἀπ' αὐτὲς ἐθεωρεῖτο ὡς προστάτις συγκεκριμένου πλέον εἶδους ἔρευνας.

Ἐστερα ἀπ' αὐτὸν τὸν διαχωρισμὸ οὗ ὀλικοῦ ἐρευνητικοῦ φάσματος σὲ ἐπὶ μέρους ἰδιαίτερες ἔρευνες, πού ἡ κάθε μία ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν ὀρισμένης πλέον «Μούσας», ἔπαψε ἰσχύουσα ἡ γενικὴ σημασία τῆς λέξεως «Μουσική» καὶ περιωρίσθηκε στὴν μοναδικὴ ἔννοια τῆς Τέχνης ἢ ἐπιστήμης, πού ἀσχολεῖται μόνον μὲ τοὺς ἤχους, μὲ τὴν πλοκὴ καὶ ἀρμονία αὐτῶν, τελείως χωρισμένη ἀπὸ οἰανδήποτε ἄλλη ἐκδήλωσι, ἐτέθη δὲ ὡς *αἰοιδῆ* ὑπὸ τὴν προστασία ἀρχικὰ τῆς Μούσας Μελπομένης καὶ ὡς δι' ὀργάνων μουσικὴ τῆς Μούσας Εὐτέρπης. Ἀπὸ τὴν μοναδικὴ «Ἐγκυκλοπαίδεια τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς» τοῦ Σ. Μιχαηλίδη σταχυολογοῦμε τὶς πολὺ κατατοπιστικὲς καὶ ἀπολύτως τεκμηριωμένες παρακάτω πληροφορίες³:

«Τὸν 5ο αἰ. π.Χ. ἡ μουσικὴ ἐξελίχθηκε σταθερὰ ὡς ἀνεξάρτητὴ τέχνη... ἀξιόλογοι ἐκτελεστὲς καὶ καινοτόμοι ἐμφανίστηκαν σὲ αὐτὸν τὸν αἰῶνα καὶ ἡ μελέτῃ τῆς θεωρίας τῆς μουσικῆς πῆρε τὴν ἐπιστημονικὴν τῆς βάσιν...».

«... Ὁ ὅρος μουσική, μὲ τὴν σημασίαν πού δίνουμε σήμερον σ' αὐτόν, ὡς ἀνεξάρτητὴ τέχνη, χωρισμένη ἀπὸ τὴν ποίησιν, γενικεύθηκε τὸν 4ο αἰ. π.Χ....».

«Μὲ τὸν ὅρον μουσική οἱ Ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἐννοοῦσαν γιὰ μιὰ μακρὰ περίοδο τὸ σύνολο τῶν πνευματικῶν καὶ διανοητικῶν ἐπιδόσεων, εἰδικὰ στὴν τέχνη (κάθε τέχνη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν), τὶς καλὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα καὶ ἀκόμα ἰδιαίτερα τὴν λυρικὴν ποίησιν, δηλαδὴ ποίησιν μὲ μουσικὴν (μέλος). Ὅπως λέει ὁ Πλάτων («Πολιτ.» Β' 376 D-E) γιὰ ὅ,τι ἀφοροῦσε στὴν ψυχὴ ἢ τὴν ἢ Μουσικὴν, (Ἔστι δὲ πού, ἡ μὲν ἐπὶ σῶματι, γυμναστικὴ, ἡ δ' ἐπὶ ψυχῇ, μουσική)».

Ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (Δ' 7,4) ἀναφέρει, ὅτι οἱ Μοῦσες ὀνομάσθηκαν ἔτσι ἀπὸ τὴν φράσιν «*μνεῖν τοὺς ἀνθρώπους*»: «... τοῦτο δ' ἔστιν ἀπὸ τοῦ διδάσκειν τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα καὶ ὑπὸ τῶν ἀπαιδευτῶν ἀγνοούμενα». [Ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν ἐκείνων, πού εἶναι καλὰ καὶ εὐεργετικὰ καὶ ἐκείνων πού δὲν εἶναι γνωστὰ στοὺς ἀμόρφωτους ἀνθρώπους].

Ἡ γραπτὴ λέξι «Μουσική» ἐμφανίζεται στὰ διάφορα ἀρχαῖα ἑλληνικὰ κείμενα, σὲ ὅσα βέβαια ἔχουν μέχρι σήμερα ἀνευρεθῇ, ἀπὸ τὸν πέμπτο αἰ. π.Χ., καὶ ἐντεῦθεν, δίχως νὰ ἀποκλείεται ἡ περίπτωση νὰ ἐμφανισθῇ καὶ σὲ ἄλλα ἄγνωστα προγενέστερα κείμενα. Ἡ προαναφερθεῖσα ἐγκυκλοπαίδεια τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς παρουσιάζει τέτοια ἀποσπάσματα τῶν κειμένων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ, τοῦ Ε΄ αἰ. π.Χ., ὅποτε πρωτοεμφανίσθηκε ἡ λέξι:

«α΄) Πίνδαρος, πρῶτος “Ὀλυμπιονίκης” (ἀφιερωμένος στὸν Ἰέρωνα, τύραννο τῶν Συρακουσῶν 477-467) γράφτηκε τὸ 476 π.Χ., ἀντιστροφή Α στ 14-15 (P.L.G. I, 15): “ἀγλαΐζεται δὲ καὶ μουσικῆς ἐν αὐτῷ” [(ὁ Ἰέρων) τέρεται (στολίζεται) μὲ τὸ ἄνθος τῆς μουσικῆς]».

«β΄) Πίνδαρος, “Ὕμνος” (P.L.G. I 288 ἀπ. 9): “τοῦ θεοῦ ἄκουσε Κάδμος μουσικὸν ὄρθαν ἐπιδεικνυμένον” [ὁ Κάδμος ἄκουσε τὸν θεὸ (Ἀπόλλωνα) νὰ ἐπιδεικνύει (νὰ ἐκτελεῖ) ἐξυψωτικὴ μουσικὴ]· βλ. καὶ Πλούτ., “περὶ τοῦ μὴ χρῆν ἔμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν” 6, 397 B».

«γ΄) Ἡρόδοτος, “Ἱστορία” (C΄ 129): “Οἱ μνηστῆρες ἔριν εἶχον ἀμφὶ τε μουσικῇ” [οἱ μνηστῆρες ἀνταγωνίζονται στὴ μουσικῇ]».

δ΄) Θουκυδίδης, “Ἱστορίαι” (Γ΄ 104): “Ὅτι καὶ μουσικῆς ἀγὼν ἦν...” (στὴ Δῆλο)».

Στὴ συνέχεια βέβαια ἐμφανίσθηκαν πάρα πολὺ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι ἀσχολήθηκαν ἐνεργῶς μὲ τὴ νέα πλέον ἐπιστῆμη τῆς Μουσικῆς, δώσαντες σ’ αὐτὴν καινοτομίες καὶ θεωρίες ἐπιστημονικῆς.

Παράλληλα ὅμως μὲ τὴν ἐτυμολογικὴ δικαιολόγησι τῆς ἀρχικῆς σημασίας τῆς λέξεως «Μουσική», κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀπεδείχθη ὅτι ἦταν ἡ ἀνωτάτη φιλοσοφία, ποὺ περιέχει ὅλες τὶς ἄλλες φιλοσοφίες, δηλαδὴ ἦταν ἡ «Φιλοσοφία τῶν Φιλοσοφῶν», καὶ ἐπειδὴ ἡ λέξι αὕτη δὲν μπορεῖ νὰ ἦταν προσιτὴ καὶ κατανοητὴ στοὺς ἀπαιδευτοὺς καὶ ἀμήτους, πρέπει κατὰ τὰ τότε κρατοῦντα στοὺς μυημένους «Μύστες», ἡ λέξι αὕτη νὰ περιεῖχε καὶ συμβολικὰς ἐννοιες, καθότι ἐπλάσθη ὑπ’ αὐτῶν σὰν συμβολικὴ κυρίως λέξι: Πράγματι ὁ ἀποσυμβολισμὸς ποὺ ἀκολουθεῖ κατωτέρω ἐπαληθεύει ἀπολύτως ἀφ’ ἐνὸς τὴν ἀρχικὴ ἐτυμολογικὴ σημασία τῆς λέξεως «Μουσική» σὰν ἀνωτάτη φιλοσοφία τῶν φιλοσοφῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπεκτείνει αὐτὴν καὶ πέρα αὐτῆς στὴν πλήρη «τελείωσιν» τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μέθοδος τοῦ ἀποσυμβολισμοῦ τῆς λέξεως «Μουσική» καὶ ὠρισμένων ἄλλων συγγενῶν ἐννοιολογικῶς, ποὺ ἀκολουθεῖται κατωτέρω, εἶναι ἡ ἤδη γνωστὴ Πυθαγόρεια μέθοδος τῆς εὐρέσεως τοῦ κατωτάτου ἀθροιστικοῦ ἀριθμητικοῦ ὁρίου τῶν ἀριθμογραμμάτων τῆς λέξεως (βλέπετε «Δαυλόν», τόμος 1989).

1. Μουσική:	Σ	=	200
M	= 40	I	= 10
O	= 70	K	= 20
Y	= 400	H	= 8

$$ΜΟΥΣΙΚΗ = 748 \rightarrow 7+4+8= 19 \rightarrow 1+9= 10 \rightarrow 1+0= 1.$$

2. Μοῦσαι: (με τὴν ἔννοιαν τῶν ἐρευνῶν, ἀναζητήσεων):

$$M = 40$$

$$O = 70$$

$$Y = 400$$

$$\Sigma = 200$$

$$A = 1$$

$$I = 10$$

$$MOYSAI = 721 \rightarrow 7+2+1=10 \rightarrow 1+0=1.$$

3. Μονάς:

$$M = 40$$

$$O = 70$$

$$N = 50$$

$$A = 1$$

$$\Sigma = 200$$

$$MONAS = 361 \rightarrow 3+6+1=10 \rightarrow 1+0=1.$$

4. Ἐν:

$$E = 5$$

$$N = 50$$

$$EN = 55 \rightarrow 5+5=10 \rightarrow 1+0=1.$$

5. Ἀλήθεια:

$$A = 1$$

$$\Lambda = 30$$

$$H = 8$$

$$\Theta = 9$$

$$E = 5$$

$$I = 10$$

$$A = 1$$

$$ALHΘEIA = 64 \rightarrow 6+4=10 \rightarrow 1+0=1.$$

6. Τελειότης:

$$T = 300$$

$$E = 5$$

$$\Lambda = 30$$

$$E = 5$$

$$I = 10$$

$$O = 70$$

$$T = 300$$

$$H = 8$$

$$\Sigma = 200$$

$$TEΛEIOΤΗΣ = 928 \rightarrow 9+2+8=19 \rightarrow 1+9=10 \rightarrow 1+0=1.$$

‘Εφ’ ὅσον τὰ δεύτερα μέλη τῶν ἀνωτέρω ἀριθμητικῶν σχέσεων εἶναι ἴσα ἔ-
πεται ὅτι καὶ τὰ πρῶτα μέλη θὰ εἶναι ἴσα ἤτοι θὰ εἶναι:

ΜΟΥΣΙΚΗ = ΜΟΥΣΑΙ (ἔρευνα) = **ΑΛΗΘΕΙΑ = ΤΕΛΕΙΟΤΗΣ =**
ΜΟΝΑΣ / ΕΝ = 1. (Βασικὴ ἀρχὴ τῶν μαθηματικῶν: «Τὰ τρίτα τινὶ ἴσα καὶ
ἀλλήλοις ἴσα»).

‘Απὸ τίς ἄνω ἀριθμητικὲς ἰσότητες προκύπτει, ὅτι:

Μουσική= 1) «Μοῦσες» μὲ τὴν ἔννοια τῆς γενικῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας.
2) «‘Αλήθεια», μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἀναζητήσεως τῆς ἀλήθειας.
3) «Τελειότης», μὲ τὴν ἔννοια τῆς, διὰ μέσου τῆς μουσικῆς, ἐξυ-
ψώσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Τέλειον (θέωσις).
4) «Μονάς», μὲ τὴν ἔννοια τῆς ταυτίσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν
Δημιουργικὴν Μονάδα καὶ πρὸς τὸ ἀρχικὸν ΕΝ (τὸ ἀριθμητικὸ
«ΕΝ» τοῦ Πυθαγόρα).

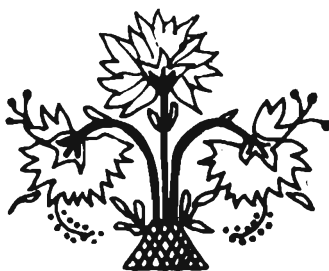
‘Ο ἀνωτέρω αποσυμβολισμὸς τῆς λέξεως «Μουσική» ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀλή-
θεια τῆς ἐτυμολογικῆς σημασίας της καί, πέρα ἀπ’ αὐτήν, ἐμβαθύνει στὰ ἄδυτα
τῆς φιλοσοφίας, ἀποκαλύπτοντας μὲ ἐλάχιστες συμπληρωματικὲς λέξεις-ἔννοιες
τὴν μέγιστη φιλοσοφικὴ τῆς ἀξία ὡς «Φιλοσοφία τῶν Φιλοσοφῶν».

‘Ο Σωκράτης ἔλεγε⁴, ὅτι «[...] ἡ μεγάλη φιλοσοφία εἶναι μεγίστη Μουσική,
ἐγὼ δὲ τὴν φιλοσοφίαν ταύτην ἐκαλλιέργουν. Τώρα δὲ [...] ἐνόμισα, ὅτι ἔπρεπε
[...] ν’ ἀσχοληθῶ εἰς τὴν κοινῶς καλουμένην μουσικὴν [...]».

‘Υποσημειώσεις

1. Σ. Μιχαηλίδης, «‘Εγκυκλοπαίδεια τῆς ‘Αρχαίας ‘Ελληνικῆς Μουσικῆς», σελὶς 215:
«Σοῦδα»: «Μοῦσα· ἡ γνῶσις· ἀπὸ τὸ μῶ, ζητῶ· ἐπειδὴ ἀπάσης παιδείας αὕτη τυγχάνει
αἰτία».
2. ‘Ομηρος, «‘Ιλιάς», «Θεογονία», ‘Εμπεδοκλῆς, «Περὶ φύσιος».
3. Σ. Μιχαηλίδης, ἔνθ’ ἄνωτ., σελίδες 216 ἕως 217.
4. Πλάτων, «Φαῖδων», ἐκδόσις ‘Αρχηγείου Στρατοῦ 1974, σελίδες 70-72.

* Τὸ παρὸν ἀποτελεῖ μικρὴ περίληψι ἀπὸ τὸν δεύτερο τόμο τοῦ βιβλίου μου «‘Ο Μυστικὸς
κώδικας τοῦ Πυθαγόρα καὶ ἡ ἀποκρυπτογράφησις τῆς διδασκαλίας του», πού πρόκειται νὰ
κυκλοφορήσῃ κατ’ αὐτάς.

Λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα... (Ι)

● Ἡ κάθε γενιὰ ἐπαναλαμβάνει τὰ σφάλματα τῆς προηγούμενης. Αὐτὸ τ' ὀνομάζουμε «πρόοδο». ● Ἀπευθύνομαι πρὸς ὅσους ἐφησυχάζουν ἀναπαυόμενοι πάνω σὲ ξένες δάφνες· πρὸς τὶς ναρκωμένες συνειδήσεις, ποὺ μηρυκάζουν δόγματα καὶ ὑπνοβατοῦν, καθοδηγούμενες ἀπὸ τὸ ξεθωριασμένο φῶς κάποιου ἥρωικοῦ συνθήματος ἐνὸς πεθαμένου αἰῶνα, γιὰ νὰ τοὺς πῶ: "Ὅσοι πιστοὶ προσέλθετε σ' ἓναν κόσμο σφριγηλὸ, δυναμικὸ, γεμᾶτον, ξέχειλον ἀπὸ ζωὴ καὶ νεανικὰ ὁράματα: Στὸν πάντα δημιουργικὸ κόσμο τῆς εὐλογημένης ἀμβολίας καὶ τῆς οὐτοπίας. ● Τὸ ψέμα, τὸ ἐγκλημα, ἡ τυραννία εἶναι ὁ «πολιτισμός» τοῦ σήμερα. ● Ἡ ἀνοχή εἶναι δύναμη. Ὑπερβολικὴ ἀνοχή, ὅμως, εἶναι ἀδυναμία. ● Ἰδιαίτερα ἀντιπαθεῖς μᾶς εἶναι ὅσοι μᾶς μοιάζουν. ● Οἱ ἄνθρωποι ἐπιδιώκουν τὰ κοινωνικὰ ἀξιώματα, γιὰ νὰ ἀναπληρώσουν ὅσα ἡ Φύση τοὺς ἀρνήθηκε. ● Ἡ ζωὴ εἶναι δίκαιη, ὅσο κι ἂν ἀργεῖ καμμιὰ φορὰ νὰ ἀπονεύμει δικαιοσύνη. Πῶς ἀνταμείβει λ.χ. τὴν φιλαργυρία; Βάζοντας τοὺς κληρονόμους τοῦ «τσιφούτη» νὰ ξεκοκκαλίσουν ἀμέσως τὴν περιουσία ποὺ μάζευε πεντάρια-πεντάρια ἐπὶ χρόνια καὶ χρόνια. ● Ἡ φιλοδοξία ἀπλώνει τὰ χέρια της στὰ ἄστρα, λησμονώντας ὅτι τὰ πόδια της βουλιάζουν στὴ λάσπη. ● Πάρε ἓνα ζητιᾶνο, βάλ' τον στὸ σπίτι του, τάισέ τον, πότισέ τον, στρώσε του νὰ κοιμηθεῖ. Τὸ πρωὶ θὰ γλυκοκυττάει τὴ γυναῖκα σου. ● Ἡ ἀγνόητα εἶναι τὸ λίκνο τῆς ὁμορφιάς, μὰ ἡ ὁμορφιά εἶναι ὁ τάφος τῆς ἀγνόητας. ● Ἡ παλιανθρωπιὰ ἔχει χίλια ἓνα διαφορετικὰ προσώπεϊα σ' αὐτὸν τὸν χορὸ μεταμφιεσμένων ποὺ λέμε ζωὴ. ● Κάποτε τὴν ἔλεγαν «δουλεία». Σήμερα τὴ λένε «δουλειά». Γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἦταν τότε ζήτημα ὀξείας ἐκμετάλλευσης. Τώρα εἶναι συχνὰ θέμα ἐκμετάλλευσης τῆς... ὀξείας! ● Ὁ ἥλιος χαμογελοῦσε πάντα κάθε πρωί, ἀκόμα καὶ τότε ποὺ ὁ ἄνθρωπος πίστευε πῶς δὲν ἦταν παρὰ ἓνα λυχναράκι στὸν οὐρανό. ● Ἡ ὁμορφιά κι ἡ ἀσχήμια ἔχουν ἡ καθεμιὰ τὸν προορισμό της. Ἡ πρώτη τὰ εὐγενικὰ καὶ καλλιεργημένα μάτια κι ἡ δεύτερη τὰ μάτια τῶν χυδαίων ἀνθρώπων. ● Ἡ Βρεταννικὴ Αὐτοκρατορία τιμωροῦσε πάντα πολὺ σκληρὰ τοὺς ἰθαγενεῖς τῶν ἀποικιῶν της γιὰ τὸ ἀσυγχώρητο σφάλμα ποὺ διέπραξαν νὰ μὴν ἔχουν γεννηθεῖ ἄγγλοι. ● Ἄν ὑπῆρχε τρόπος ὁ πλεονέκτης νὰ τὰ ἀποκτοῦσε ὅλα, θὰ ἔσκαγε ἀπὸ τὸ κακό του βλέποντας ὅτι δὲν ἔμεινε πιά τίποτ' ἄλλο νὰ ζητήσει. ● Χρειάστηκαν ἓνας Λεωνίδας κι ἓνας Ἐφιάλτης, γιὰ νὰ γίνουν οἱ Θερμοπύλες. ● Ἀφάνισε μέσα σου τὴν ἐπιθυμία, πρὶν μεταμορφωθεῖ σὲ ἀνάγκη καὶ κάποια μέρα ἀφανίσει αὐτὴ ἑσένα. ● Μιὰ μαθηματικὴ φόρμουλα δημιούργησε τὴ ζωὴ πάνω στὴ Γῆ, μιὰ μαθηματικὴ φόρμουλα θὰ τὴν ἀφανίσει. ● Πρωτίστως νὰ μάθουμε νὰ ρωτοῦμε. Πολὺ συχνὰ οἱ ἐρωτήσεις εἶναι σημαντικότερες ἀπὸ τὶς ἀπαντήσεις. ● Στὸν ὁμορφὸ μῦθο τοῦ τζίτζικιοῦ καὶ τοῦ μυρμηγκιοῦ ἐκεῖνος ἀπὸ τοὺς δύο ποὺ ἤξερε νὰ ζήσει ἦταν ἀσφαλῶς ὁ τζίτζικας. Τὸ δυστύχημα μ' αὐτὸν ἦταν, ὅτι δὲν ἤξερε νὰ πεθάνει, ἢ ὅτι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁ Αἴσωπος καὶ ὁ Λαφονταῖν δὲν ἦσαν μποέμ. ● Εὐκόλο τὸ λάθος, δύσκολη ἡ ἀναγνώρισή του. ● Ὅσο ὕψηλὴ ἀρετὴ εἶναι ἡ συνειδητοποίηση τῆς ἀμάθειας, τόσο ἐπικίνδυνο ἐλάττωμα εἶναι ἡ ἐπαρση τῆς ἡμιμάθειας. ● Χρωστῶ τὰ πάντα στὶς ἀμαρτίες μου. ● Ἡ Ἀμβολία εἶναι φτιαγμένη ἀπὸ ἓνα πλευρὸ τῆς Ἑλευθερίας. ● Ἡ Ἀμιλλα ἔχει ὁμορφα νιάτα, μὰ ἀπαίσια γεράματα.

Χρήστος Τσαγκαρίδης

ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ

Ἀνοιχτὴ Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ὑπουργὸ Παιδείας

Κε Ὑπουργέ,

Εἶναι τακτικὴ τῶν κρατούντων, τὰ ἐπικάιρα σημεῖα, ἀπ' ὅπου κατευθύνονται τὰ συνωμοτοῦντα σὲ βάρος τῆς γλώσσας καὶ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ τοῦ τόπου κ λ ι μ ά κ ι α τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, νὰ παριστάνουν τοὺς κουφούς, στραβούς καὶ ἀλαλους στὶς καταγγελίες πού γίνονται. Καὶ δυστυχῶς μποροῦν νὰ συνεχίζουν ἀνενόχλητοι τὸ καταστροφικὸ ἔργο τους, ἀφοῦ οἱ Ὑπουργοὶ (ὅλοι οἱ Ὑπουργοὶ πού πέρασαν ἀπὸ τὴν Παιδεία) ἐν ὀνομάτι εἴτε τῶν «μοντέρνων» εἴτε τῶν «προοδευτικῶν» τοὺς ἰδεῶν τοὺς τὸ ἐπιτρέπουν. Τὸ ἔργο αὐτὸ τῶν ἐγχωρίων δολιοφθορέων ὡς μέρος τοῦ ἔργου τῶν διεθνῶν δὲν σκοπεύει μόνο στὸν ἐλληνικὸ χῶρο, παρ' ὅλο πὺ ἐδῶ βρίσκεται ὁ οὐσιαστικός τους ἀντίπαλος, ἀλλὰ παίρνει π α ν α ν θ ρ ῶ π ι ν ε ς διαστάσεις, μιᾶς καὶ ὁ ἀφανισμὸς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας (αὐτὸς ἄλλωστε εἶναι ὁ ἀντίπαλος) διὰ τῆς προσθήκης τῶν ἀνύπαρκτων «Ἰνδοευρωπαϊῶν» ὡς δημιουργῶν τῆς γλώσσας, τῶν «Φοινίκων» ὡς δημιουργῶν τῆς γραφῆς καὶ τῶν «ῶριμων γλωσσολόγων» ἐπινοητῶν τῆς ἐξωλογικῆς «συμβατικότητος» ἐπιτρέπει στοὺς πάτρωνές τους ἐξουσιαστὲς νὰ ἐρμηνεύουν τὰ συμβαίνοντα κατὰ τὸν τρόπο πὺ τοὺς ὑπηρετοῦν καὶ ὄχι κατὰ τὴν φυσικὴ ἀλληλουχία καὶ ἐξέλιξι πὺ ἔχουν, ὁπότε ὅλα τὰ συμβαίνοντα στὸ παρὸν ἀκολουθοῦν τὰ γενόμενα στὸ παρελθὸν καὶ εἶναι συναρτημένα καὶ ἀλληλεξαρτημένα ἀπ' αὐτά. Τὸ δὲ σπουδαιότερο, ὅπως ἔλεγε ὁ Πλούταρχος, εἶναι ὅτι: «ὁ τὰς αἰτίας εἰς τ' αὐτὸ συνδεῖν τε πρὸς ἄλληλα καὶ συμπλέκειν φυσικῶς ἐπιστάμενος, οἶδε καὶ προλέγειν» [ὁ τὰς αἰτίας (καλῶς γνωρίζων) καὶ δυνάμενος νὰ συνδέῃ αὐτάς πρὸς ἀλήλας, δηλ. νὰ συνδυάξῃ αὐτάς κατὰ τὴν φυσικὴ καὶ ἀναγκαίᾳ ἀλληλοδιαδοχή, γνωρίζει καὶ νὰ προλέγῃ τὰ μέλλοντα]. Σήμερα δὲ ὁ πανάρχαιος αὐτὸς τρόπος ἔρευνας ἔχει ὄχι μόνο γίνεῖ δεκτὸς ἀπὸ τὴν σύγχρονη ἐπιστήμη, ἀλλὰ ἐφθασαν νὰ ἀποδεχθοῦν ὅτι κάθε ἀνάλυσι φαινομένων πὺ στερεῖται τοῦ στοιχείου τῆς πρόβλεψης δὲν μπορεῖ πλέον νὰ θεωρῆται ὡς μέθοδος ἀποτελεσματικῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας.

Βλέπουμε, λοιπόν, κ. Ὑπουργέ, πόσο καταστρεπτικὴ σημασία ἔχει ἡ ἀνατίναξι αὐτῶν τῶν γεφυρῶν (γλώσσας-γραφῆς-πολιτισμοῦ) γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ ἔρευνα τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὸ «δέον γενέσθαι». Καὶ αὐτοὶ μὲν οἱ ἐγκάθετοι (συνειδητοὶ ἢ ἀσυνειδητοὶ) τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας, οἱ «προοδευτικοὶ» ἢ τῶν «μοντέρνων» δῆθεν συστημάτων, πράττουν ὅσα πράττουν κατ' ἐντολὴν τῶν διεθνῶν προστατῶν τους, καὶ βεβαίως χάριν τῶν ὑποτροφιῶν, τῶν ὑψηλῶν θέσεων, τῶν διαφόρων μορφῶν ἀμοιβῶν, τῶν ἐκδόσεων, τῆς δημοσιότητος, τῶν προσκλήσεων σὲ «συνέδρια» τοῦ ἐξωτερικοῦ κ.ἄ.π., πὺ ἴσως καὶ δὲν τὰ γνωρίζουμε. Ἐσεῖς ὅμως, κ. Ὑπουργέ τῆς Παιδείας, θὰ συνεχίσετε νὰ πέφτετε στὴν παγίδα τῶν «δεινῶν» καὶ ἀθλίων; Ἀλλὰ τότε δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ παιδεία. Διότι διὰ τῆς παιδείας ἀποσαφηνίζει ἡ πολιτεία «τὶς ὁ αἰρετώτατος, βίος αὐτῆς», ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Ἀριστοτέλης. Ἐκ τῶν μέχρι στιγμῆς ἐκδοθέντων σχολικῶν

βιβλίων και της αγραμματωσύνης των διδασκάλων τὸ συμπέρασμα πὺ βγαίνει εἶναι ὅτι ὁδηγούμεθα θρασύτατα στὴ συντριβή. Αὕτῃ ὅμως ἡ θρασύτης τῶν ὑπομευτῶν μήπως ὀφείλεται στὸ ἀδιέξοδο, ὅπου καὶ οἱ ἴδιοι βρίσκονται;

Ἐμεῖς θεωροῦμε, ὅτι οἱ ἐξουσιαστὲς βρίσκονται πράγματι σὲ ἀδιέξοδα. Οἱ λαοὶ ζοῦν πλέον στὴν ἀπόγνωσι λόγω ἀνυπαρξίας «πολιτικοῦ λόγου». Πρέπει ὅμως οἱ λαοὶ ν' ἀνατρέψουν τοὺς μηχανισμοὺς τῶν ἐξουσιαστῶν, ἂν θέλουν νὰ προχωρήσουν στὸ δρόμο τῆς εὐτυχίας. Καὶ ἡ ἀρχὴ εἶναι ἡ Πολιτεία. Πρέπει οἱ μαθητὲς καὶ οἱ φοιτητὲς ν' ἀρχίσουν νὰ διδάσκονται τὴν ἀληθινὴ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας, πρέπει νὰ μάθουν τὰ παρελθόντα, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ἐρμηνεύσουν τὰ παρόντα. Αὕτῃ εἶναι ἄλλωστε καὶ ἡ αἰτία πὺ φθάσαμε στὸ σημερινὸ «χάλι».

Πρέπει νὰ τὸ κατανοήσετε καὶ ἐσεῖς καὶ οἱ στὴν κυβέρνησι συνάδελφοί σας, ὅτι ἡ κρίσι τόσο ἡ δική μας ὅσο καὶ οἱ παρόμοιες πὺ διέρχεται ὁλόκληρη ἡ ἀνθρωπότητα δὲν ὀφείλονται μόνο στὴ ληστρική ἐκμετάλλευση τῆς ἐξουσίας ἀλλὰ καὶ στὴν ἀνικανότητα αὐτῶν τῶν ἀναξίων νὰ συλλάβουν τὸ «δεὸν γενέσθαι» σήμερα, πὺ τὰ προβλήματα ἐμφανίζονται πλέον ὡς οἰκουμενικά. Αὕτῃ ἡ οἰκουμενικότης, κ. Ὑπουργέ, πιέζει καὶ ἀναγκάζει τὴν ἐξουσία νὰ ἀναζητήσῃ τὸν νέο «πολιτικὸ λόγο». Καὶ μόνος «πολιτικὸς λόγος» εἶναι αὐτὸς πὺ ἡ πανάρχαια ἐλληνικὴ σκέψι διετύπωσε. Αὐτὸς ὅμως ὁ λόγος ἀποκλείει τὴν ἄνοδο στὴν ἀρχὴ τῶν ἀθλῶν· εἶναι ἐπομένως ἀδύνατον νὰ τὸν δεχθοῦν οἱ ἄθλιοι. Αὐτοὶ ὅμως ἐν πολλοῖς κυβερνοῦν!.. Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται τὸ ἀδιέξοδο, ἡ κρίσι πὺ ἐμφανίζεται ἐντονα στὴν ἐποχὴ μας, στὴν ἐποχὴ τοῦ ἐκ τῶν πραγμάτων ἀπηγορευμένου πλέον Πολέμου!..

Δὲν εἴμεθα οὔτε αἰσιόδοξοι οὔτε ἀπαισιόδοξοι. Ἐχομε ὅμως τὸ χρέος νὰ ἐπαναλάβουμε ἀπὸ τὸν ᾠον αὐτό, πὺ ἀνεδύθη πρῶτος ἀπὸ τὰ ὕδατα πὺ κάλυπταν τὴν γῆ πρὸ 140.000.000 ἐτῶν, τὸν πανάρχαιο «οἰκουμενικὸ πολιτικὸ λόγο», ὁ ὁποῖος ὄχι μόνο ἀνέσυρε τοὺς λαοὺς ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἄγνοιας πρὸς τὸ Δελφικὸ Φῶς, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐδέχθη χάριν αὐτῆς τῆς «ροϊκῆς γνώσεως» νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτοὺς τὴν χαρά, τὸ γέλιο τῆς εὐτυχίας, ἐξαναγκάζοντάς τους, ὅπως βλέπουμε νὰ συμβαίνει σήμερα, νὰ ἐπανεέλθουν στὴν ἐποχὴ τῶν Ρωμαίων κατακτητῶν καὶ μάλιστα τώρα μὲ τὸν τίτλο τοῦ «ρομπὸτ πολίτη». Αὐτὸν τὸν πολιτικὸν λόγον οἱ πανάρχαιοι πρόγονοι τῶν κατοίκων τοῦ ἐλληνικοῦ ᾠου [ἐὰν βεβαίως ἐπιζοῦν ἀπόγονοι μετὰξ μας ἐκ τοῦ εἴδους αὐτοῦ] τὸν προστάτεψαν ὄχι μόνον μὲ «εὐχολόγια» ἀλλὰ μὲ τὴν «νέμεσιν» καὶ τὴν «κάθαρσιν».

«Τριάνα χιλιάδες ἐπίλεκτοι ὑπὸ τοῦ Διὸς —μᾶς λέει ὁ Ἡσίοδος— ἦσαν οἱ φύλακες τῶν θνητῶν ἀνθρώπων ἐπάνω στὴν πολυτρόφο γῆ. Αὐτοὶ ἀγρυπνοῦσαν ἐποπτεύοντες, χωρὶς νὰ γίνωνται ἀντιληπτοί, αὐτοὺς πὺ ἀσκούσαν τὴν “δίκη”, δηλαδὴ ἐπέβλεπαν τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ “κοινοῦ συμφέροντος”. Κι ὅταν ἐβλεπαν νὰ ἐπιβάλλουν στοὺς ἀνθρώπους ἔργα ἄθλια, τότε τοὺς κατήγγελλαν, καὶ ἡ τιμωρία αὐτῶν ἦταν φοβερή».

Ἐδῶ βρίσκεται καὶ ἡ διαφορά, κ. Ὑπουργέ, τῶν πολλῶν σήμερα ἐξουσιαστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐν ὀνόματι δῆθεν μιᾶς προστασίας ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν (ποιῶν, ἀπὸ ποιούς καὶ πῶς;) μᾶς ἐπέβαλλαν τὴν δικὴ τους ἐκμετάλλευσιν διὰ μεθόδων ἀπάνθρωπων, ὕπουλων καὶ ὕβριστικῶν, ἄλλοτε μὲ τὸν κομματικὸν βούρδουλα, ἄλ-

λοτε μὲ τὸν θρησκευτικὸ φόβο καὶ μισαλλοδοξία καὶ τέλος μὲ τὴν κατανάλωσι, δηλαδὴ τὴν ἀποβλακωτικὴ (μέσω διαφημίσεων) ἀνάπτυξι ἄχρηστων καί, τὶς περισσότερες φορές, ἀναγκῶν βλαβερῶν μέχρι τοῦ βαθμοῦ τῆς κοινωνικῆς ἀποσυνθέσεως. Εἶναι δὲ γνωστὸ, ὅτι αὐτὲς οἱ ἀνάγκες παίρνουν τὸν χαρακτῆρα βιασμοῦ καὶ μετατρέπουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ κοινωνικὸ ἢ πολιτικὸ ὄν σὲ «κυνηγὸ κεφαλῶν», προκειμένου νὰ διακριθῇ ἢ καὶ ἀπλῶς νὰ ἐπιζήση.

Τὸ ἐρώτημα στὸ ὁποῖο ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἀναζητεῖται ἡ ἀπάντησι εἶναι: Τί ρόλο μπορεῖ νὰ παίξῃ αὐτὴ τῇ στιγμῇ ἡ Παιδεία; Ἡ ἀπάντησι βεβαίως εἶναι, ὅτι μπορεῖ καὶ πρέπει. Αὐτὸ τὸ «πρέπει» ἀπὸ κοινοῦ ἐπιβάλλεται ν' ἀρχίσῃ καὶ εἶναι φανερό, ὅτι ἀρχίζει ἀπ' τὴν πρώτη στιγμῇ ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἀνοίξει τὰ μάτια τοῦ νοῦ στὴ γνώση. Αὐτὴ ἡ πρώτη ἐπαφὴ ἀρχίζει ἀπ' τὴν «προσχολικὴ παιδεία».

Ἐδῶ ἡ ἀσυναρτησία, ἡ ἀγυρτεία, ἡ ἀγραμματωσύνη, ἡ ἐκμετάλλευσι, ἡ προχειρότης, ἡ ἀνικανότης, μὲ ἐλάχιστες φωτεινὲς ἐξαιρέσεις, εἶναι ὁ κανὼν. Σ' αὐτῇ ὅμως τῇ φάσι τῆς Παιδείας πρέπει καὶ μποροῦν νὰμποῦν τὰ θεμέλια τῆς γλώσσας, τὰ θεμέλια τῆς μουσικῆς παιδείας, τὰ θεμέλια τῆς υἱείας τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος. Πῶς ὅμως θὰ ἐκπαιδευθοῦν οἱ «παιδαγωγοὶ» αὐτοί, κ. Ὑπουργέ, ὅταν τὰ κλιμάκια τῶν ὑπονομευτῶν τοῦ Ὑπουργείου σας προσφέρουν ἄθλιες καὶ ἀσήμαντες γνώσεις σ' αὐτούς; Τὰ φαινόμενα αὐτὰ προχωροῦν κατ' ἀνάλογο τρόπο σ' ὅλες τὶς βαθμίδες τῆς παιδείας. Ἡ πνευματικὴ πενία, ἡ σύγχυσι, ἡ ἀγραμματωσύνη τῶν διδασκάλων, ἡ ψευδοφιλοσοφία καὶ ψευδοϊστορία καὶ ἡ γενικὴ ἔλλειψι ἐνδιαφέροντος, ποὺ παρουσιάζουν οἱ ἀνθρωπιστικὲς γνώσεις στὴν ἐποχὴ μας, ὁδηγοῦν τοὺς μαθητὲς καὶ φοιτητὲς στὴν ἀναζήτησι τῆς ἀλήθειας μέσω μιᾶς μηχανικῆς γνώσης καὶ τῶν καλοστημένων «σεναρίων» ἢ «προγραμμάτων» τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν. Αὐτὴ ὅμως ἡ γνώσι, κ. Ὑπουργέ, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἓνα μέρος μόνο τῶν ἐνδιαφερόντων, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ἀναζητοῦν οἱ νέοι. Γι' αὐτὸ φθάσαμε στὴν ἀνικανότητα τῆς ποδηγετήσεως καὶ συναισθανόμενοι τὸ βάρος αὐτῆς ἐγκαταλείψαμε τὸ κοπάδι «τῶν ἀμνῶν» φεύγοντες δρομαίως, δειλοί καὶ γελοῖοι, καὶ ἀφήσαμε πίσω μας τοὺς λύκους νὰ διαλύσουν τὴν στάνη.

Αὐτὴ εἶναι ἡ εἰκόνα, κ. Ὑπουργέ, καὶ ὄχι τὰ «σενάρια» ποὺ ἀνατρέπουν τὴν ἀλήθεια διὰ τῶν ψευδῶν εἰκόνων. Ἐχομε πολλὰ περὶ ὅλων αὐτῶν κατὰ καιροὺς ἀναπτύξει ἀπ' τὶς σελίδες τοῦ «Δαυλοῦ». Μήπως δὲν τὸ γνωρίζετε τὸ περιοδικὸ μας;... Ὑπάρχει στὰ περίπτερα...

Μετὰ τιμῆς

Ἑρινὺς

Α. Ν. ΖΟΥΜΠΟΣ

ἀ. μ. τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Αἰτιοκρατία καὶ Λογικὴ ἀκολουθία

Ἡ ἔκφρασις τοῦ Καρτεσιῦ *"Nihil ex nihilo fit"* πιστοποιεῖ τὴν γένεσιν τῆς «αἰτίας» ἢ ἔννοια τῆς αἰτίας ἐνυπάρχει τόσον εἰς τὸν κόσμον τοῦ πνεύματος ὅσον καὶ εἰς τὸν κόσμον τῆς φύσεως· ἡ ὑπαρξίς τῆς αἰτίας ὑφίσταται πάντοτε, εἴτε εἶναι ποιητικὴ αἰτία (*causa efficiens*), διὰ τῆς ὁποίας τὰ πάντα ἐξηγούνται καὶ ἐρμηνεύονται διὰ μηχανικῶν αἰτίων, εἴτε εἶναι τελικὴ αἰτία ἢ τελολογία (*causa finalis*), διὰ τῆς ὁποίας τὰ πάντα ἀκολουθοῦν ὀρισμένους «σκοποὺς», εἴτε εἶναι πάλι κατὰ συντυχίαν αἰτία (*causa occasionalis*), διὰ τῆς ὁποίας ἐξωτερικοὶ παράγοντες παρουσιάζονται χωρὶς ἐξήγησι καὶ ἐρμηνεία καὶ δημιουργοῦν γενέσεις καὶ ἐναλλαγὰς καταστάσεων, εἴτε εἶναι τέλος ἢ «ἄφ' ἑαυτῆς» αἰτία (*causa sui*), διὰ τῆς ὁποίας ἡ ἔννοια δημιουργεῖ ἄφ' ἑαυτῆς τὴν αἰτία τῆς γενέσεώς της, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ ἔννοια τοῦ Θεοῦ.

Τὰ πάρα πάνω διάφορα εἶδη αἰτίων ἐνυπάρχουν εἰς τὰ πράγματα καὶ παρέχουν εἰς αὐτὰ τὰς νέας μορφὰς τῶν πραγμάτων· δηλ. τὰ διάφορα φαινόμενα κινούνται ἀφ' ἑαυτῶν καὶ παρέχουν ἔτσι τὰ νέα στοιχεῖα, πού αὐξάνουν τὸ μήκος τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐν γένει· ἄνευ τῶν ὑπαρχουσῶν αἰτίων καὶ ἐπομένως τοῦ εἰδολογικοῦ τῶν χαρακτήρος ὁ κόσμος θὰ παρέμεινε «στατικός», ἄνευ δηλ. γενέσεων καὶ ἐναλλαγῶν, καὶ συνεπῶς ἀχρωμος καὶ ἀκίνητος· ἡ ὑπαρξίς τῆς «αἰτίας», θὰ μπορούσε νὰ προσθέσῃ κανεῖς, κοσμεῖ καὶ τοὺς δύο, τρόπον τινα, κόσμους, τὸν μὲν φυσικὸν διὰ νέων φαινομένων, τὸν δὲ πνευματικόν, τούτεστι τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, δι' ἀντιστοιχῶν κατακτήσεων.

Ἡ ἔννοια τῆς «αἰτίας», μὲ ἄλλα λόγια, θὰ μπορούσε νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ «εἶδος»· ὅπως ἀκριβῶς τὸ «εἶδος» μορφώνει, κατὰ τὴν ἀριστοτελικὴν θεώρησιν, τὴν ὕλη καὶ παρέχει εἰς αὐτὴν «τὸ ἐντελὲς ἔχειν», δηλ. τὴν πλήρη μορφή της, ἔτσι ἀκριβῶς καὶ ἡ ἔννοια τῆς «αἰτίας» γεννᾷ τὸ ἐξ αὐτῆς ἀπορρέον ἀποτέλεσμα, δίδουσα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ καινούργια φαινόμενα τῆς ἱστορικῆς καὶ τῆς φυσικῆς ὕλης· ἐπομένως, ὅπως ἡ ἔννοια τοῦ «εἶδους» ἐνυπάρχει εἰς τὴν ὕλην, ἔτσι καὶ ἡ ἔννοια τῆς «αἰτίας» ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο μέρος τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, ἐνυπάρχουσα, πράγματι, εἰς αὐτά.

Βέβαια ὑπάρχει καὶ ἡ γνωσιολογικὴ ἀποψις τοῦ Max Verworn (1863-1921), πού ἀπορρίπτει τὴν ἔννοια τῆς «αἰτίας», ἔνεκα τοῦ ἀγνώστου καὶ μυστηριώδους χαρακτήρος της, ὁ ὁποῖος καλύπτει αὐτήν, πού δὲν μπορεῖ νὰ παράσχω ἐξηγήσεις, καὶ τὴν ἀντικατέστησε μὲ τὴν περὶ ὀροκρατίας (*Conditionalismus*) θεωρίαν του, εἰς τὴν ὁποίαν, ἀντὶ τῆς ἀγνώστου αἰτίας, παραβάλλει τοὺς γνωστοὺς «δρους», βάσει τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος δικαιολογεῖ τὴν γένεσιν τῆς «αἰτίας», τὴν δημιουργίαν δηλ. γεγονότος, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἐπακολουθήσῃ τὸ γνωστὸ εἰς ὅλους ἀποτέλεσμα ἢ ἀκολουθία· πρβ. Max Verworn, *Kausale und Konditionale Weltanschauung* (2α ἐκδοσις 1919). Γεγονὸς εἶναι, ὅτι ἡ διασύνδεσις αἰτίας καὶ ἀποτελέσματος ὀνομάζεται «αἰτιώδης σειρὰ» (*Causalnexus*) καὶ στηρίζει τὸν βασικὸν νόμον τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης· δὲν ὑπάρχει αἰτία χωρὶς ἀποτέλεσμα, καὶ τοῦτο ἔχει ἀξιωματικὴ θεώρησι.

Θὰ μπορούσε κανεῖς νὰ συγκρίνῃ τὰ πάρα πάνω μὲ τὸν νόμον τῆς νοήσεως, τὸν «περὶ τοῦ ἀποχρῶντος λόγου» τῆς Λογικῆς, πού συνδέει σταθερὰ τὴν στενὴν σχέσιν τῶν διανοημάτων· ὅταν λέμε, ὅτι τὸ διανόημά μας δὲν ἔχει ἀποχρῶντα λόγον, τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχει λογικὴ σύνδεσις μεταξὺ τῶν «λόγων» καὶ «ἀκολουθίας» (*Ratio* καὶ *Consequentia*)· τὸ ἀποτέλεσμα δηλ. τοῦ λόγου, ἢ ἀκολουθία, θὰ πρέπει νὰ συνδέεται λογικὰ μὲ τὸν λόγον· μὲ ἄλλα λόγια τὸ συμπέρασμα (ἀκολουθία) θὰ πρέπει νὰ ἔχω λογικὴν ἐξάρτησιν μὲ τὸ διανόημα (λόγος) καὶ νὰ ἀποτελῇ τὴ λύσιν του· γενικὰ θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηρισθῇ ἡ «αἰτιοκρατία» σὰν «λογικὴ ἀκολουθία».

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Ι. — Άνευ τίτλων

1.

Στις 20 Ιουνίου εϋρίσκετο στην Αθήνα ή Πρωθυπουργός τής Λιθουανίας Καζιμιέρα Προυνσκιένε, ή όποία δήλωσε: «'Ο Έλληνικός πολιτισμός έχει επηρεάσει πολύ τούς πολιτισμούς τών βορειών χωρών. Οί φιλόσοφοι τής Ελλάδος έχουν επηρεάσει τίς ιδέες τού υπολοίπου κόσμου...». Αϋτά πού άναγνωρίζουν στην Λιθουανία, τὰ παραγκωνίζουν στην Ελλάδα.

2.

'Ο κ. Άριστείδης Κωνσταντινίδης από την Θεσσαλονίκη ώλοκλήρωσε εργασία (ϋπό έκδοσιν), πού περιλαμβάνει τίς Έλληνικές λέξεις πού χρησιμοποιεί ή Άγγλική γλώσσα. Πρόκειται για 18.000 (δέκα όκτώ χιλιάδες) ελληνικά λήμματα με πλήρη έτυμολογική ανάλυση. 'Ο μελετητής σημειώνει ότι οί 18.000 ελληνικές λέξεις στην Άγγλική γλώσσα είναι μόνο μία αντιπροσωπευτική έπιλογή! Είναι βέβαιον, ότι τó Έλληνικό κράτος θά άγνοήση την επιστημονική αϋτή εργασία.

3.

'Ο άρθρογράφος τών «Σάνταιϋ Τάϊμς» Πήτερ Λιούϊς έγραψε: «Δέν μπορούμε νά ξεφύγουμε από τούς Έλληνες, άφού εκείνοι μās πρόσφεραν την βασική δομή και τó λεξιλόγιο τής σκέψης μας» (για περισσότερα είς «'Ελ. Τύπον» 30.3.1990). Τά λόγια αϋτά είπώθηκαν σάν σχόλια για την άγγλική τηλεοπτική έκπομπή δέκα έπεισοδίων με τίτλο «'Η Έλληνική φωτιά», όπου έπισημαίνεται ή έπιρροή τής Αρχαίας Ελλάδος στην σύγχρονη πραγματικότητα. Τέτοιες έκδηλώσεις είναι άγνωστες στην Ελλάδα. Εϋτυχώς υπάρχουν ξένοι έπιστήμονες, πού ξέρουν την σπουδαιότητα τού Έλληνισμού και την προβάλλουν.

4.

Στις 6 Νοεμβρίου 1988 ή άγγλική έφημερίς «Νταϊηλυ Τέλεγκραφ» κατήγγειλε την άπουσία τής Ελλάδος από τó περιβόητο βιβλίο για την «ίστορία» τής Εϋρώπης, όπου σκοπίμως και φυσικά ύπόπτως διέγραψαν την Ελλάδα. Οί άρμόδιοι ύψηλόμισθοι Έλληνες ύπάλληλοι στην ΕΟΚ δέν άντελήφθησαν τίποτε! Τó 'Υπουργείο Πολιτισμού και αϋτό δέν έμαθε κάτι!! Τó γραφείο τύπου τής Έλληνικής Πρεσβείας δέν διάβασε τó μακροσκελές φιλοελληνικό άρθρο τής άγγλικής έφημερίδας!!! Οϋτε οί ύπηρεσίες τύπου τού Έλληνικού 'Υπουργείου Έξωτερικών ένετόπισαν τó άρθρο...

Μολαταϋτα από τó 1987 Γάλλοι και Βέλγοι Εϋρωβουλευτές ζητούσαν εξηγήσεις για τó ποιόν τών ψευτοίστορικών πού βγάλανε την Ελλάδα από την Εϋρώπη. Οί Έλληνες Εϋρωβουλευτές με έπικεφαλής την κ. Βάσω Παπανδρέου κατώρθωσαν νά μη πληροφορηθούν τίποτε. Κοιμούνται λοιπόν ή άδιαφορούν;

5.

Στὸ διεθνὲς μουσικολογικὸ συνέδριον τοῦ Ὀκτωβρίου 1988 ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Δ. Θεμελῆς ἀνεκοίνωσε, ὅτι πρῶτοι οἱ Ἕλληνες (κάποιος θὰ βρεθῇ νὰ μᾶς πῇ γιὰ «ἄχρηστες πρωτιές») συνέθεσαν ἑντέχνη πολυφωνικὴ μουσικὴ, ἀφοῦ ἐπέτυχε νὰ διαβάσῃ δύο κομμάτια ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς ποὺ ἦταν χαραγμένα σὲ μαρμάρινες πλάκες, ποὺ ἀνακαλύφθηκαν στὸ Λαύριο καὶ στὸ Πήλιο. Φωτογραφίες τῶν κειμένων ἐδημοσιεύθησαν στὴν «Ἀπογευματινὴ» (29-4-1989). Οἱ παραπεταμένες πλάκες σὲ κάποια ἀποθήκη μουσείου ἀπέδειξαν, ὅτι οἱ προγονοὶ μας συνέθεταν πολυφωνικὴ μουσικὴ **«1000 χρόνια πρὶν ἀπὸ ὅ,τι πίστευαν οἱ μουσικολόγοι μέχρι τώρα... Ἡ σημασία τῆς ἀνακάλυψης αὐτῆς δείχνει τὸ ἐπίπεδο ποὺ εἶχαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες στὴ μουσικὴ, ἂν σκεφτεῖ κανεὶς ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἑντέχνη πολυφωνία ἀρχίσε τὸν 9ο μ.Χ. αἰῶνα»!**..

Ἐλικά τὸ ὅλο θέμα προχωρεῖ ὄχι χάρις στὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ κ.τ.λ., ἀλλὰ χάρις στὸ γερμανικὸ πανεπιστήμιο τοῦ Ἐρλάνγκεν καὶ στὴν Ἀκαδημία τῆς Πράγας!!

II. — Ξεχάστε!.. Ξεχάστε!..

Ἦλθε ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Διόδωρος στὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ τῶν ἐβραίων ποὺ κατέλαβαν κτήρια τοῦ Πατριαρχείου. Τὸν ἐδέχθησαν ὅλοι οἱ πολιτικοὶ ἡγέτες τῆς χώρας. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ὁ Πρωθυπουργός, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων καὶ ὅλοι δημοσίως ἐδήλωσαν τὴν ἀντίθεσίν των πρὸς τὴν ἐβραϊκὴ πρόκλησι.

Μετὰ ὁ Πατριάρχης πῆγε στὸ Στρασβοῦργο, ὅπου ἡ ὁλομέλεια τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου ὁμόφωνα κατεδίκασε τὴν ἀσεβῆ πράξιν τῶν ἐβραίων καὶ ἰδίως τὴν βεβήλωσιν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανικῶν συμβόλων.

Κατόπιν ὁ Πατριάρχης ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα, ξαναπῆρε ὑποσχέσεις ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς ταγοὺς τῆς χώρας — καὶ μετὰ σιωπῇ! Γύρω ἀπὸ τὴν κατάληψιν τῶν κτηρίων τοῦ Πατριαρχείου μας στὰ Ἱεροσόλυμα ἀκολουθεῖται ἀπὸ τοὺς γενναίους νεοέλληνες πολιτικοὺς ἡ τακτικὴ: ξεχάστε... ξεχάστε! «Εὕγε» τους.

III. — Ἐπὶ τέλους

Σὲ πρόσφατη δίκη τοῦ «Ὀλυμπιακοῦ» ὁ ἀθλητικὸς δικαστὴς ἐφέτης κ. Παλιοκώστας συνέστησε στοὺς διάφορους ὁμιλητὲς νὰ μὴ λένε «καμεραμάν» ἀλλὰ «εἰκονολήπτης». **«Εἴμαστε στὴν Ἑλλάδα»**, εἶπε ὁ Πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου, **«καὶ καλὸν εἶναι νὰ μιᾶμε Ἑλληνικά»**.

Ἡ εὐστοχὴ αὐτὴ παρατήρησι τοῦ κ. Παλιοκώστα εἶναι μεγαλύτερης ἀξίας ἀπὸ ὅποιαδήποτε εὐστοχὴ δικαστικὴ ἀπόφασι, διότι δικαιώνει ἕνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα ἀγαθὰ τοῦ ἔθνους μας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας: τὴν **Ἑλληνικὴ γλῶσσα**.

Ἐπὶ τέλους ἡ δικαιοσύνη ἀντιδρᾷ στὴν εἰσβολὴ ξένων λέξεων στὴν γλῶσσα μας.

WEND HELLER*

Τὰ παράξενα τῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου

“Ὡς τὴν ὀνομάσουμε «F.R.». Ἡ γέννησή της ἦταν δύσκολη καὶ τὰ χειρουργικὰ ἔργα-
λεῖα, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιήθηκαν, γιὰ νὰ τὴν φέρουν στὸν κόσμον, ἔσπασαν τὸ ἓνα τῆς
χέρι καὶ προκάλεσαν ἓνα βαθὺ τραῦμα ἐπάνω ἀπὸ τὸ ἀριστερὸ τῆς μάτι. Ὅταν ἦταν δύο
ἐτῶν, ἐνεφάνισε τὴν πρώτη κρίση ἐπιληψίας. Τώρα, στὴν ἡλικία τῶν εἴκοσι ἔξι, τὸ πα-
θαίνει πολλές φορές τὴν ἡμέρα. Ἐχει ἀπώλεια τῶν αἰσθήσεων καὶ πέφτει στὸ ἔδαφος. Τὸ
σῶμα τῆς συσπᾶται ἐντόνως καὶ ἐν συνεχείᾳ χαλαρώνει. Τὰ φάρμακα γιὰ τὴν ἐπιληψία ἔ-
χουν μικρὴ ἐπίδραση καὶ ἡ ἀσθένεια περιορίζει τὴν «F.R.», μίᾳ ἐμφάνισιμῃ καὶ εὐχάρι-
στη νέα, στὶς βοηθητικὰς μικροεργασίαις τοῦ οἰκογενειακοῦ ὀρνιθοτροφείου. Ὡς τελευ-
ταία λύση ὁ ἱατρός τῆς συνιστᾷ ἓνα νευροχειρουργὸ εἰς τὸ Rochester τῆς Νέας Ὑόρκης,
ὁ ὁποῖος ἔχει ἀσχοληθῇ μὲ πολλές παρόμοιες περιπτώσεις.

Ὁ νευροχειρουργὸς William P. Van Wagenen προτείνει ἐγχείριση γιὰ τὴν ἐκτομὴ τοῦ
μεσολοβίου, δηλαδὴ τοῦ συνδέσμου, ὁ ὁποῖος συνδέει τὰ δύο ἡμισφαίρια τοῦ ἐγκεφάλου.
Ἡ ἐγχείριση ἔχει ὡς σκοπὸ νὰ δημιουργήσῃ τρόπον τινὰ μίᾳ «ζώνῃ πυροπροστασίας»,
ποῦ θὰ ἐμποδίσῃ τὴν διάδοσιν τῆς ἡλεκτρικῆς διαταραχῆς τοῦ ἐνὸς ἡμισφαρίου πρὸς τὸ
ἄλλο. Ἡ «F.R.» ἀπελπισμένη συμφωνεῖ γιὰ τὴν ἐγχείριση, ἡ ὁποία ἐγίνε κατὰ τὶς ἀρχὰς
τοῦ 1939. Ἡ διαδικασία ἐπῆγε καλὰ καὶ κατὰ κάποιον τρόπο ἐμείωσε τὴν συχνότητα τῶν
κρίσεων. Πράγματι, τέτοιαι ἐγχειρίσεις, οἱ ὁποῖαι ἐπραγματοποιήθηκαν γιὰ πρώτη φορά
στὸ Rochester κατὰ τὸν δεῦτερον Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ ἐτελειοποιήθηκαν στὴν Καλι-
φόρνια κατὰ τὴν δεκαετίαν τοῦ 1950, σὲ μερικὰς περιπτώσεις ἦσαν πολὺ ἀποτελεσματικὰς.
Εἶχαν ὅμως καὶ μίᾳ παρενέργειαν, ἡ ὁποία δὲν εἶχε ἐπισημανθῇ ἐγκαίρως: ἡ «F.R.» καὶ ἄλ-
λοι σὰν αὐτὴν ἀπέκτησαν μίᾳ περίεργην διπλὴν συμπεριφορά. Διὰ τῆς ἐκτομῆς τοῦ μεσο-
λοβίου ἡ ἐγχείριση κατήργησε τὴν βασικὴν ὁδὸν ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν δύο ἡμισφαιρί-
ων, διαχωρίζοντας τὸν ἐγκέφαλον σὲ δύο οὐσιαστικῶς ἀνεξάρτητες ὑπάρξεις.

Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐγχειρίσεως τῆς «F.R.» ἐθεωρεῖτο ὅτι τὸ δεξιὸ ἡμισφαίριον συνει-
σφέρει ἐλάχιστον εἰς τὴν ἀνωτέρα ἐγκεφαλικὴν λειτουργίαν, παρ' ὅτι ἦταν γνωστὸ, ὅτι αὐτὸ
ἐλέγχει τὴν κίνησιν καὶ τὶς αἰσθήσεις τοῦ ἀριστεροῦ τμήματος τοῦ σώματος. Περί τοῦ 1860
ὁ Γάλλος νευρολόγος Paul Broca εἶχε διαπιστώσει, ὅτι ἓνα τμήμα τοῦ φλοιοῦ εἰς τὸ ἀρι-
στερὸ ἡμισφαίριον ἐλέγχει τὸν λόγον. Μεταγενέστεροι ἐρευνῆται συμπλήρωσαν τὴν εἰκόνα
τοῦ ἀριστεροῦ ἡμισφαρίου ὡς κέντρον τῆς γλώσσας — ὁμιλίας, ἀνάγνωστος καὶ γραφῆς —
εἰς τοὺς δεξιόχειρες καὶ εἰς τοὺς περισσοτέρους ἀριστερόχειρες. Ἡ γλῶσσα εἶναι διακρι-
τικὸ γνῶρισμα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ γι' αὐτὸ μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἡ ὑπόληψις πρὸς τὸ
ἀριστερὸ ἡμισφαίριον μεγάλωνε. Οἱ νευρολόγοι ἔφθασαν νὰ τὸ θεωροῦν ὡς τὸ ὑπόστρωμα
τῶν περισσοτέρων ἀνωτέρων λειτουργιῶν, ἀκόμη καὶ τῆς αἰσθητικότητος καὶ τῆς κινητι-
κότητος.

Λίγοι ἐπιστήμονες, κυρίως ὁ Ἀγγλος νευρολόγος τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶ-
νος John Hughlings Jackson, ὑπεστήριζαν, ὅτι καὶ τὸ δεξιὸ ἡμισφαίριον ἔχει τὶς δικῆς του
ειδικότητες. Ἀσθενεῖς μὲ βλάβην μόνον στὸ δεξιὸ τμήμα τοῦ ἐγκεφάλου, ἐπὶ παραδείγμα-
τι, συχνὰ εἶχαν δυσκολίαν στὴν ἀντίληψιν πολυπλόκων σχεδίων. Παρὰ ταῦτα μέχρι τὶς ἀρ-
χὰς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος οἱ περισσότεροι νευρολόγοι θεωροῦσαν τὸ δεξιὸ ἡμισφαίριον τὸ

* Ὁ Wendy Heller εἶναι ἐπικουρὸς καθηγητὴς τῆς ψυχιατρικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Σικάγου.
Εἰδικεύεται εἰς τὴν μελέτην τῶν μηχανισμῶν τοῦ ἐγκεφάλου μὲ ἔμφασιν εἰς τὸ συναισθηματικόν.

πολύ-πολύ ως βοηθητικό, και λόγω της εκτιμήσεως του ρόλου του ως μετρίου υπήρχαν αμφιβολίες ως προς την σπουδαιότητα του μεσολοβίου εις την όλη έγκεφαλκή λειτουργία. Μερικοί έρευνονται ύπεστηρίξαν μισο-σοβαρά, ότι ό σύνδεσμος αυτός έξυπηρετεί άπλως μία άρχιτεκτονική λειτουργία ως ένα είδος στηρίγματος, που κρατά στην θέση τους τά δύο ήμισφαίρια. Πολλοί δέ έπίστευαν, ότι θά μπορούσε νά άποκοπή άτιμωρητί.

Αυτή ή άποψη φαινόταν νά έπιβεβαιούται όριστικώς κατά τις άρχές της δεκαετίας του 1940 με την έργασία του 'Ανδρέα 'Ακελαίτη, νευροψυχολόγου εις τό Rochester, ό όποιος έρευνούσε την λειτουργία του μεσολοβίου. 'Ο 'Ακελαίτης έξήτησε νά έξετάση τριάντα άσθενείς του Van Wagenen με «διαχωρισμένο έγκεφαλο», περιλαμβανομένης και της «F.R.». 'Ανέφερε, ότι, άφ' ότου συνήλθαν από την έκτεταμένη αυτή έγχείριση, έδειχναν έλάχιστα ίχνη της, δηλαδή καμμία χειροτέρευση στην άνάγνωση, την όμιλία ή την ίκανότητα νά άπαντούν εις έρωτήσεις και καμμία άπώλεια κινητικότητας ή αισθήσεων.

Στην έργασία του 1944 ό 'Ακελαίτης σημείωνε μόνον μία άνωμαλία στην «F.R.» και σέ κάποιον άλλο άσθενή. Κατά την προσπάθεια έκτελέσεως άπλων έργασιών οί δύο άσθενείς εύρίσκοντο περιέργως εις άσυμφωνία με τους έαυτούς των. 'Όταν ντυνόταν ή «F.R.», φορούσε την κάλτσα της με τό δεξιό της χέρι και την έβγαζε με τό άριστερό, έπαναλάμβανε δέ αυτήν την κίνηση πολλές φορές. 'Αφού έπλενε τά πιάτα, τά στέγνωνε και τά ξαναέπλενε, άντιλαμβανομένη κατά την διάρκεια της πράξεως ή λίγο άργότερα ότι αυτό ήταν παράλογο. 'Επειδή αυτά τά περιεργα συνέβησαν μόνον σέ δύο άσθενείς και κατά διαστήματα έξηφανίζοντο, ό 'Ακελαίτης έπίστευε, ότι δεν συνδέονται με την έγχείριση.

Τά συμπεράσματα του ενίσχυαν την άποψη, ότι τό δεξιό τμήμα του έγκεφάλου είναι άσήμαντο. 'Εν τούτοις εντός όλίγων δεκαετιών οί μελετητάι του «διαχωρισμένου έγκεφάλου» άνέτρεψαν την άποψη αυτή και διετύπωσαν την άκριβώς αντίθετη. Μέχρι τό 1970 ή μοίρα του δεξιού τμήματος άλλαξε τόσο, ώστε στά λαϊκά έντυπα άνεφέρετο ως ή έδρα πολυτίμων άνθρωπίνων ίκανοτήτων, όπως ή δημιουργικότης, ή προαίσθηση και ή εύαισθησία. Μία νέα άποψη έτέθη στην θέση της παλαιάς και ό χρόνος ήταν ώριμος γιά την σύνθεση, ή όποία άρχισε νά άναφαίνεται. Πρόσφατες μελέτες σέ άσθενείς με «διαχωρισμένους έγκεφάλους» αλλά και σέ άνθρώπους με φυσιολογικούς έγκεφάλους επέτρεψαν την σύνθεση μιάς πλήρους και συνθέτου εικόνας του έγκεφάλου, κατά την όποία άμφότερα τά ήμισφαίρια έκτελούν συγκεκριμένες λειτουργίες έξ' ίσου σπουδαίες.

Τό σύνδρομο του διαχωρισμένου έγκεφάλου

"Ενα μεγάλο βήμα προς τά έμπρός έκανε ό Roger W. Sperry, βραβείο Νόμπελ 1981, ό όποιος άρχισε με μελέτες επάνω στις γάτες. Γιά νά άπομονώσει τά έγκεφαλικά ήμισφαίρια σέ μερικά ζώα, όχι μόνον απέκοψε τό μεσολόβιο, αλλά άποσυνέδεσε και μέρος του όπτικού συστήματος. Στις γάτες, όπως και στους άνθρώπους, κάθε μάτι στέλνει πληροφορίες και στά δύο ήμισφαίρια. Οί πληροφορίες από την δεξιά πλευρά κάθε άμφιβληστροειδούς μεταβιβάζονται προς τό όπτικό κέντρο του δεξιού ήμισφαιρίου, και πληροφορίες από την άριστερή πλευρά μεταβιβάζονται εις τό όπτικό κέντρο του άριστερού ήμισφαιρίου. 'Αποκόποντας τό όπτικό χίασμα, τό όποιο όδηγεί τά μισά νεύρα από κάθε μάτι στο αντίθετο ήμισφαίριο, οί μελετητάι έμπόδισαν τά ήμισφαίρια νά δέχονται πληροφορίες από τό ίδιο μάτι.

Μόλις τό κάθε μάτι συνεδέθη άποκλειστικώς με ένα έγκεφαλικό ήμισφαίριο, οί έρευνητάι άρχισαν όπτικές δοκιμασίες, γιά νά άποδείξουν την άπομόνωση των ήμισφαιρίων. 'Εκάλυπταν τό ένα μάτι και έγύμνασαν κάθε γάτα νά κινη ήνα μοχλό ως άντανακλαστική κίνηση στην παρουσίαση εικόνας μπροστά από τό ελεύθερο μάτι. Συνήθως οί γάτες, οί όποιες έχουν μάθει νά άντιδρούν σέ ένα έρέθισμα, που βλέπουν με τό ένα μάτι, προσαρμόζονται γρήγορα στην ίδια αντίδραση, όταν έρεθίζεται τό άλλο μάτι, άντι του πρώτου. Αυτό όμως δεν μπορούσαν νά τό επιτύχουν γάτες με άπομονωμένα τά έγκεφαλικά ήμισφαίρια. 'Ηταν, ως εάν ή πλευρά του έγκεφάλου ή συνδεομένη με τό άλλο μάτι νά μήν γνώριζε την έργασία, που είχε μάθει τό πρώτο ήμισφαίριο. 'Η γάτα, ή όποία είχε διδαχθή αυτή την κίνηση διά του δεξιού ματιού (δεξιό ήμισφαίριο) έπρεπε νά ξαναμάθει την έργασία έξ' άρχης και γιά τό άριστερό μάτι (άριστερό ήμισφαίριο).

«Διπρόσωπη μάσκα».
Λαϊκή τέχνη Νιγηρίας.
(20ὸς αἰὼν).

Ἡ ἐπίδειξη τοῦ «συνδρόμου ἀποσυνδέσεως» σὲ γάτες ἀπὸ τὸν Sperry ἐνέπνευσε στοὺς Norman Geschwind, νευρολόγο τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τοῦ Harvard, καὶ στὴν συνεργάτιδά του Edith Kaplan τὴν ἰδέα νὰ πειραματισθοῦν σὲ ἀνθρώπους. Φυσικὰ δὲν μπορούσαν νὰ ἀλλάξουν τὴν διασύνδεση τοῦ ὀπτικοῦ συστήματος τοῦ ἀσθενοῦς, γι' αὐτὸ ἐβάσισαν τὶς δοκιμές των σὲ μία ἄλλη δραστηριότητα, τὴν ὁποία κατὰ κύριον λόγον ἐκτελεῖ ἡ μία πλευρὰ τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν ὁμιλία. Ὁ ἀσθενής, ὁ ὁποῖος δὲν ἔπασχε ἀπὸ ἐπιληψία, ἀλλὰ ἀπὸ ἐγκεφαλικὴς νόσους οἱ ὁποῖες εἶχαν ἐπηρεάσει τὸ μεσολόβιον, παρουσίαζε ἕνα περίεργον σύνολο ἀναπηριῶν. Ὅταν τοῦ ἐζητεῖτο νὰ κάνῃ μίαν ἀπλὴ κίνηση, ἀνταποκρινόταν μὲ τὸ δεξιὸ του χέρι, ἐνῷ δυσκολευόταν νὰ ἀνταποκριθῇ μὲ τὸ ἀριστερό. Ἐν τούτοις, ἂν ἡ ἐντολὴ ἐδίδετο ὀχι προφορικῶς, ἀλλὰ διὰ νεύματος, τὸ ἀριστερό του χέρι ἀπεδεικνύετο ἀπολύτως ἱκανό. Σὲ ἄλλον ἔλεγχο ὁ ἀσθενής ἐλάμβανε τὴν ἐντολὴ νὰ κλείσει τὰ μάτια, πρὶν νὰ πιάσῃ ἕνα ἀντικείμενον ἀπλοῦ σχήματος. Διεπιστώθη, ὅτι μπορούσε νὰ ὀνομάσῃ τὸ ἀντικείμενον ποὺ κρατοῦσε, μόνον ἂν χρησιμοποιοῦσε τὸ δεξιὸ του χέρι. Ἄν ὅμως

ἐκαλείτο νὰ ἀπαντήσῃ διὰ τῆς ἐπιλογῆς τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ μεταξὺ πολλῶν ἄλλων, τὸ ἐπετύγχανε καὶ μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι.

Τὸ συμπέρασμα ἀπὸ αὐτὴν τὴν συμπεριφορὰ ἦταν σαφές: ἡ δεξιὰ πλευρὰ τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ ἀσθενοῦς (ἡ ὁποία ἤλεγχε τὴν ἀριστερὰ πλευρὰ τοῦ σώματος) φαινόταν ἀπομονωμένη ἀπὸ τὴν ἀριστερὴν πλευρὰ τοῦ ἐγκεφάλου του μὲ τοὺς μηχανισμοὺς παραγωγῆς καὶ κατανοήσεως τῆς ὁμιλίας. Ὁ ἀσθενής, ἔγραψαν οἱ Geschwind καὶ Kaplan, «*φαίνεται νὰ συμπεριφέρεται, ὡς ἐὰν νὰ ὑπῆρχαν δύο σχεδὸν ἀπομονωμένα ἐγκεφαλικά ἡμισφαίρια, τὰ ὁποία λειτουργοῦν σχεδὸν ἀνεξάρτητα*».

Τὸ τέλος τῆς μονοκρατορίας τοῦ ἀριστεροῦ ἡμισφαιρίου

Ἡ ὁμάς Sperry ἐρεῦνε τὴν ἀνταπόκριση κάθε ἡμισφαιρίου στὶς ὀπτικές ἐντυπώσεις. Προκειμένου νὰ διοχετεύσουν κάθε εἰκόνα μόνο σὲ ἓνα ἡμισφαίριο —παρ' ὅτι κάθε μάτι συνδέεται καὶ μὲ τὰ δύο— ἐβασίσθησαν στὸ *στροβοσκόπιον*, μία συσκευή, ἡ ὁποία προβάλλει εἰκόνες σὲ μία ὀθόνη. Ἐζητήθη ἀπὸ κάθε ἀσθενὴ νὰ προσηλωθεῖ τὸ βλέμμα του σὲ ἓνα φωτεινὸ σημεῖο στὸ κέντρο τῆς ὀθόνης, ἐνῶ ἐπρόβαλλαν εἰκόνες ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ τοῦ σημείου μὲ τόση ταχύτητα, ὥστε νὰ μὴν προλαμβάνῃ νὰ μετακινήθῃ τὸ βλέμμα.

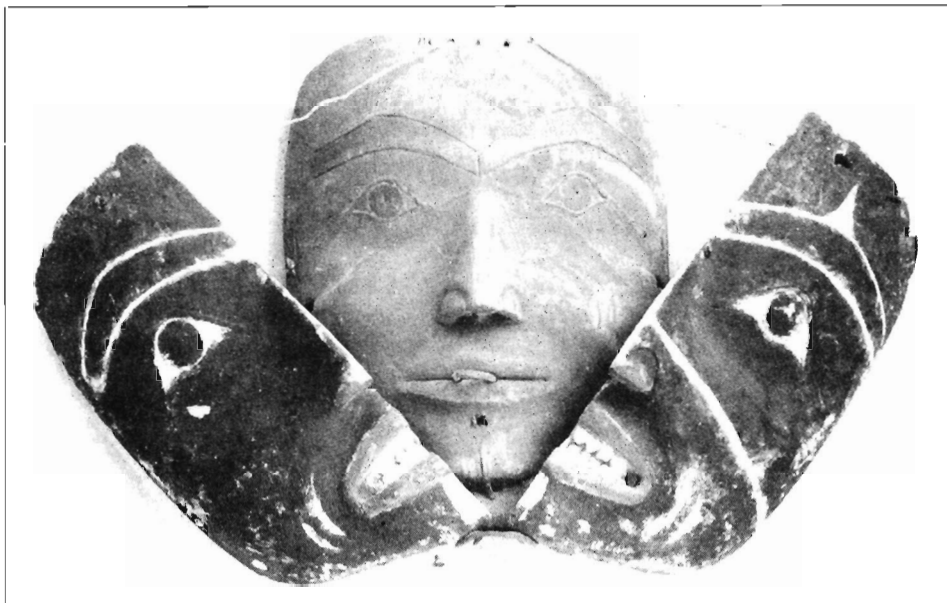
Ὅπως ἀνέφερε ὁ Geschwind στὴν ἔκθεσή του, τὸ ἀπομονωμένο δεξιὸ ἡμισφαίριο τέτοιων ἀσθενῶν δὲν ἦταν καθόλου ἡλίθιο. Ὄταν ὁ ἀσθενής προσηλωσῇ τὸ βλέμμα σὲ ἓνα σημεῖο στὸ μέσον καὶ παρουσιασθῇ ἓνα κουτί δεξιὰ τοῦ σημείου, τότε αὐτὸς ἐρωτώμενος τί βλέπει, ἀπαντᾷ «*ἓνα κουτί*», ὡς ἀνεμένετο, διότι τὸ δεξιὸ μέρος τοῦ ὀπτικοῦ του πεδίου καλύπτεται ἀπὸ τὸ ἀριστερὸ μέρος τῶν ἀμφιβληστροειδῶν καὶ διοχετεύεται στὸ ἀριστερὸ ἡμισφαίριο, ὅπου ὑπάρχει τὸ κέντρο τοῦ λόγου. Ὄταν ἡ εἰκόνα ἐνὸς κουτιοῦ παρουσιάζεται ἀριστερὰ τοῦ σημείου, τότε ὁ ἀσθενής δὲν μπορεῖ νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸ ποὺ βλέπει. Ἐν τούτοις, ὅταν τοῦ ζητοῦν νὰ ἐπιλέξῃ τὸ ἀντικείμενο ἀνάμεσα σὲ πολλὰ ἄλλα, ἐπιλέγει σωστά.

Οἱ ἀσθενεῖς μὲ «*διαχωρισμένο ἐγκέφαλο*» — ἡ ἀκριβέστερον τὰ δεξιὰ τους ἡμισφαίρια — ἐπετύγχαναν μία ἀκόμη δυσκολότερη ἐργασία: τὴν ἐπιλογὴ ὄχι τοῦ ἐπιδειχθέντος ἀντικειμένου (π.χ. ἐνὸς τσιγάρου) ἀλλὰ ἐνὸς σχετικοῦ (ἐνὸς στακτοδοχείου). Σὲ ἐλέγχους αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὸ δεξιὸ ἡμισφαίριο ἀπεδεικνύετο ἐξ ἴσου ἰκανὸ μὲ τὸ ἀριστερὸ ὡς πρὸς τὴν ἰκανότητα νὰ σκέπτεται καὶ νὰ θυμᾶται, μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι ἦταν βωβὸς.

Ἐν τούτοις τὸ δεξιὸ ἡμισφαίριο ἀπεδείχθη κάτι περισσότερο ἀπὸ ἓνα βωβὸ ἡμισφαίριο. Πρὸ καιροῦ ἤδη μερικοὶ ἐρευνῆται εἶχαν ὑποστηρίξει ὅτι τὸ δεξιὸ ἡμισφαίριο ἴσως παίζει μεγάλο ρόλο στὴν ἀναγνώριση προσώπων καὶ σὲ ἄλλες ἐργασίες, οἱ ὁποῖες ἀπαιτοῦν τὴν κατανόηση ἐνὸς σχήματος στὸν χῶρο ἢ μιᾶς εἰκόνας, ἀλλὰ τέτοιες ἀπόψεις δὲν εἶχαν καμμιά ἐπιρροή σὲ ἐποχὴ «*δόξης*» τοῦ ἀριστεροῦ ἡμισφαιρίου. Τώρα ὁ Sperry καὶ οἱ φοιτηταὶ του συμφωνοῦν καὶ ἐπαυξάνουν: τὸ δεξιὸ ἡμισφαίριο ἀσχολεῖται μὲ τὶς σχέσεις μέσα στὸν χῶρο. Εἶναι πολὺ ἀνώτερο εἰς τὴν ὁλοκλήρωση πολλῶν τμημάτων εἰς ἓνα ὀπτικὸ σύνολο καὶ εἰς τὴ νοητικὴ ἐπεξεργασία εἰκόνων μέσα στὸν χῶρο.

Δύο ἄριστοι συνεργάται

Ὅμως, παρὰ τὶς ὑπερβολὰς καὶ τὶς ὑπεραπλοποιήσεις, οἱ ἴδιες μελέτες, ποὺ εἶπαν ἀποκαλύψει τὶς ἐξειδικευμένες ἰκανότητες τοῦ δεξιοῦ ἡμισφαιρίου, ὑπαινίχθησαν ὅτι τὰ πράγματα δὲν εἶναι τόσο ἀπλᾶ. Ἐπὶ παραδείγματι τὰ πειράματα ἔδειξαν, ὅτι παρὰ τὴν καλυτέρα ἐπίδοση τοῦ δεξιοῦ ἡμισφαιρίου στὴν ἀναγνώριση προσώπων, μερικές φορές τὸ ἀριστερὸ ἡμισφαίριο μπορεῖ νὰ ἀντεπεξέλθῃ εἰς αὐτὴν τὴν λειτουργία. Μία σπάνια διαταραχὴ τῆς ἰκανότητος ἀναγνωρίσεως γνωστῇ ὡς «*προσωπογνωσία*» ὑπογραμμίζει αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ἄν ἓνα κτύπημα ἢ ἄλλη ἀσθένεια βλάψῃ μία εἰδικὴ περιοχὴ τοῦ ἴσου εἰς τὸ ὀπίσθιο μέρος τοῦ ἐγκεφάλου, ὁ ἀσθενής ἀδυνατεῖ νὰ ἀναγνώρισῃ ἀκόμη καὶ τὸ πρόσωπο ἐνὸς οἰκογενειακοῦ μέλους ἢ ἐνὸς στενοῦ συγγενοῦς. Ἡ ἀναπηρία ὅμως εἶναι ἐξαιρετικῶς ἐντοπισμένη. Ὁ προσωπογνωστικὸς παραμένει ἰκανὸς νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ ἴδιο πρόσωπο ἀπὸ τὴν φωνή, νὰ περιγράψῃ τὰ εἰδικὰ χαρακτηριστικὰ ἐνὸς προσώπου (χρῶμα ὀφθαλμῶν κ.τ.λ.) καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ ἀντικείμενα.

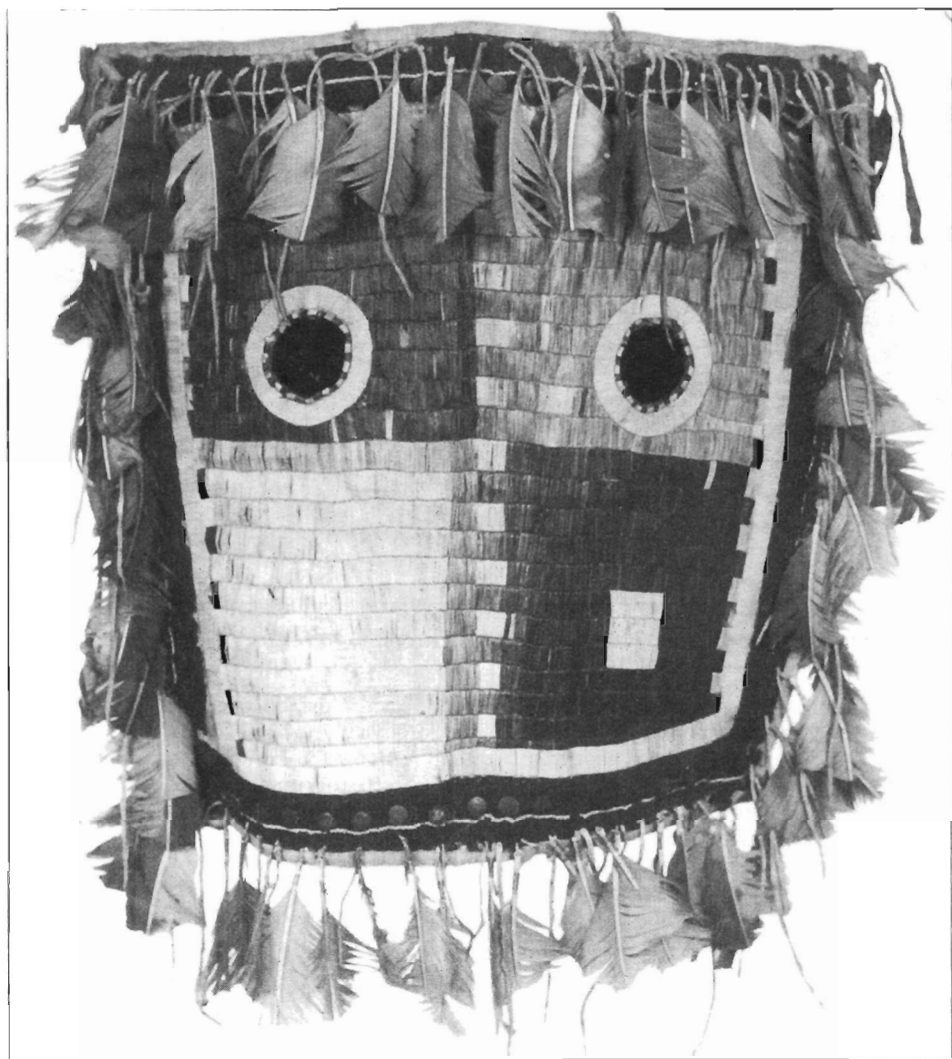
Μάσκα προσώπου. Νήσος Πρίγκηπτος τῆς Οὐαλλίας. (19ος αἰών).

“Ενας νευροχειρουργὸς ἰσχυρίσθηκε, ὅτι ἡ βλάβη τοῦ δεξιοῦ τμήματος τῆς κρίσιμου περιοχῆς τοῦ ἐγκεφάλου εἶναι ὁ σπουδαιότερος παράγων γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς προσωπογνωσίας. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ σὲ περιπτώσεις βλάβης στὸ δεξιὸ τμήμα ἢ προσωπογνωσία δὲν εἶναι πάντα μόνιμη ὑπὸ τὴν προϋπόθεση, ὅτι ἡ ἀντίστοιχη περιοχή τοῦ ἀριστεροῦ ἡμισφαιρίου εἶναι ὑγιής. Ἐνδεχομένως τὸ ἀριστερὸ ἡμισφαίριο ἐνεργοποιεῖ μερικές δικές του ἀτελεῖς μεθόδους ἀναγνωρίσεως προσώπου, μεθόδους πιθανῶς στηριζόμενες περισσότερο σὲ εἰδικὰ χαρακτηριστικά παρά στὴν γενικὴ εἰκόνα τοῦ προσώπου. Ἡ ἱκανότης τοῦ ἀσθενοῦς γιὰ ἀναγνώριση προσώπων μπορεῖ νὰ ἐπανεέλθῃ ὀλίγον κατ’ ὀλίγον.

Προσφάτως ἐρευνηταὶ ἀνεζήτησαν ἀπτές ἀποδείξεις συνεργασίας μεταξὺ τῶν ἡμισφαιρίων. “Ενα εἶδος ἀποδείξεως εἶναι ἡ μέτρηση τῆς ροῆς αἵματος, ἡ ὁποία ἀναπτύσσεται εἰς τὰ δραστηριοποιημένα τμήματα τοῦ ἐγκεφάλου, ὅπως καὶ εἰς τοὺς μῦς, ποὺ ἐργάζονται σκληρά. Αὐτὲς οἱ μελέτες ἔχουν ὀδηγήσει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι σὲ ὠρισμένες πνευματικές ἐργασίες ἡ ἐπιτυχία προϋποθέτει δραστηριότητα πολλῶν περιοχῶν ἀμφοτέρων τῶν ἡμισφαιρίων. Γιὰ δύσκολες ἐργασίες, τέλος, προϋποτίθεται, ὅτι τὰ δύο ἡμισφαίρια ἐργάζονται συγχρόνως.

Οἱ ἐργασίες, ποὺ ἀπαιτοῦν δημιουργικότητα, εἶναι οἱ δυσκολότερες ὅλων. Μελέτες σὲ ἀνθρώπους μὲ βλάβη ἐγκεφάλου δείχνουν, ὅτι ἡ δημιουργικότης ἐξαρτᾶται ὄχι ἀπὸ τὸ δεξιὸ ἢ ἀριστερὸ ἡμισφαίριο εἰδικῶς, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς προσθίους λοβούς ἀμφοτέρων τῶν ἡμισφαιρίων. Ἀσφαλῶς τὰ δύο ἡμίση τοῦ ἐγκεφάλου φαίνεται νὰ συνεισφέρουν διαφορετικὰ εἰς τὴν δημιουργικὴ πράξη. Οἱ νευροψυχολόγοι προσπαθοῦν νὰ μετρήσουν τὴν δημιουργικὴ ἱκανότητα μὲ ἐλέγχους τῆς ἱκανότητος σχεδιάσεως, κατὰ τοὺς ὁποίους ζητεῖται ἀπὸ ἕνα πρόσωπο νὰ σχεδιάσῃ ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερα σχέδια σὲ ὠρισμένο χρονικὸ διάστημα, καὶ τῆς ἱκανότητος ὡς πρὸς τὴν γλώσσα, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ στόχος εἶναι νὰ ἀναφέρῃ ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερες λέξεις. Αὐτοὶ οἱ ἐλεγχοὶ ἔδειξαν ὅτι βλάβη τοῦ δεξιοῦ προσθίου λοβοῦ μειώνει πολὺ τὴν ἱκανότητα σχεδιάσεως, καὶ βλάβη τοῦ ἀριστεροῦ προσθίου λοβοῦ ἔχει μεγίστη ἐπίδραση στὴν ρευστότητα τοῦ λόγου.

Κατὰ τὸν Μάιο τοῦ 1988 ἔγινε στὸ Σικάγο ἐκθεσὴ ἔργων τέχνης μὲ τίτλο «Τέχνη καὶ Ἐγκέφαλος», στὴν ὁποία μετεῖχαν καλλιτέχναι μὲ διάφορες ἐγκεφαλικὲς βλάβες καὶ ἀσθέ-

Μάσκα αλόγον. Ουαϊόμινγκ (ΗΠΑ). (Περίπου 1856).

νειες, πολλές εκ τῶν ὁποίων ἐπέδρασαν στοῦ δεξιό ἡμισφαίριο. Ἐν τούτοις ἐξέχοντες τεχνοκριτικοὶ ἔκριναν, ὅτι ἡ καλλιτεχνικὴ ἔκφραση ἦτο ἐκπληκτικῶς ὑψηλοῦ ἐπιπέδου. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι καὶ τὸ ἀριστερὸ ἡμισφαίριο συνεισφέρει εἰς τὴν ζωγραφικὴν ἱκανότητα. Πράγματι, οἱ ἔρευνες ἔδειξαν ὅτι συμβάλλει στὴν ἱκανότητα τῆς πιστῆς ἀναπαραγωγῆς λεπτομερειῶν, ἐνῶ τὸ δεξιὸ ἡμισφαίριο ἐπιβλέπει τίς σχέσεις τῶν διαστάσεων μέσα στὸν χῶρο καὶ τὸ γενικὸ σχῆμα τῆς εἰκόνας.

Θὰ μπορούσαμε νὰ συγκρίνουμε τοὺς προσθίους λοβοὺς μὲ ἓνα ἐργαζόμενο καλλιτέχνη, ὁ ὁποῖος διαρκῶς ἀλλάζει ἐργαλεῖα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι οἱ διάφορες δεξιότητες τῶν δύο ἡμισφαιρίων. Οἱ ἀνώτερες πνευματικὲς λειτουργίες ἐπιτυγχάνονται διὰ τῆς ἐναλλαγῆς μεταξὺ ἀριστεροῦ καὶ δεξιῦ ἡμισφαιρίου, γλωσσικοῦ καὶ χωρικοῦ, ἀναλυτικοῦ καὶ συνθετικοῦ, διὰ τῆς διαρκοῦς ἐπικοινωνίας μέσω τοῦ μεσολοβίου.

«Μάσκα». Λαϊκή τέχνη Βρεταννικῆς Κολομβίας. (19ος αἰών).

Αὐτὴ ἡ εἰκόνα διευρύνει τὸ μυστήριον τοῦ «συνδρόμου τοῦ διαχωρισμένου ἐγκεφάλου». Πῶς μπορούσε ἡ «F.R.» καὶ ἄλλοι νὰ ἐμφανίζεται σχεδὸν φυσιολογική, ὅταν αὐτὴ ἡ συννεργασία παρεμποδίζετο — ὅταν ἡ ὁμιλία ἀπεκόπτετο ἀπὸ τὸ «μέτρον τοῦ εὐλόγου» καὶ ἡ ἀνάλυση τῶν χαρακτηριστικῶν ἀπὸ τὴν δυνατότητα συσχετισμῶν μέσα στὸν χῶρον; Ἡ νέα ἀντίληψη ἐπίσης θέτει ἓνα πρόγραμμα γιὰ μελλοντικὴ ἔρευνα: τὴν περιγραφὴ τῆς ἀλληλεπίδρασης μεταξὺ τῶν ἡμισφαιρίων καὶ τὴν ἐμφάνιση ἐνὸς ἐγκεφάλου λειτουργοῦντος μὲ τὸ μέγιστον τοῦ δυναμικοῦ του.

[Μετάφραση: **ΝΙΤΣΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**]

ΑΝΤΩΝ. Η. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
"Ηρωες

Νᾶξερα, τί θὰ λέγατε, ἂν στή ζωὴ διαλέγατε
πάλι νὰ ξαναρθῇτε,
νὰ δῆτε πῶς σᾶς ξέχασαν δῶ στὸν ἀπάνω κόσμο,
ποὺ δὲν ἀξίζει ἡ λογικὴ οὔτε ἓνα φύλλο δυόσμο,
ποὺ ξευτελίζει ἡ πονηριὰ τὴν ἀγαθοφροσύνη
καὶ τῆς ἀπάτης ἡ πρωτιά μέθης ποτήρια δίνει.

Νᾶκουγα, πῶς θὰ κλαίγατε, ἂν τῇ ζωῇ ἐλέγατε
καὶ πάλι νὰ γευθῇτε
βλέποντας γνώριμα βουνὰ φριχτὰ κατακαμμένα,
λεβέντικα ὀρεινὰ χωριὰ στὴν ἐρημιὰ δοσμένα,
τὸν οὐρανὸ ποὺ μαύρισε καὶ ρίχνει τὸ φαρμάκι,
τῇ θάλασσα ποὺ σάπισε, τὸν ἄνθρωπο-καμάκι.

Νᾶβλεπα, πῶς θὰ φρίττατε, τὰ ροῦχα πῶς θὰ σχίζατε
τὰ αἱματοτριμμένα
ἀπὸ μπαροῦτι, ἀπὸ σπαθιά χιλιοπετσοκομμένα,
ποὺ ἔκρυβαν τὰ νιάτα σας — γιὰ μᾶς θυσιασμένα—,
ἂν βλέπατε πῶς χύνεται χαρμάνι στὰ θρανία,
πῶς ξεπουλάει τὴν παρθενιά ἡ πιὸ σκληρὴ πορνεία.

Νᾶνιωθα, πῶς θὰ λυώνατε, καὶ μόνο ἂν ἀνταμώνατε
στουγγὴ πλεονεξία,
ποὺ μ' ἄθεῖα ὥρθωσε ἀνάστημα στὴ φύση
καὶ κείνη ἀπὸ ἄμυνα στέλνει ζωὴ στὴ δύση,
σὰν τῆς Ἐποκαλύψεως ξεδένει τὰ θηρία,
ποὺ πᾶν νὰ τὰ νικήσουνε μὲ τὴν ...ψηφοθηρία.

Νᾶβρισκα, πῶς θὰ κρίνατε, σὰν λίγο ἐμβαθύνατε,
τὴν πίστη τοῦ κοσμάκη,
ποὺ τὴν κατασκευάζουνε φτηνοὶ σαββουρογράφοι,
μὲ λογικὴ, φιλότιμο ποὺ πᾶν στὸ κόμμα στράφι,
τὴν φορητὴ παλληκαριά, ποὺ λὲν ἀντρειωσύνῃ
καὶ τῆς ψευτιᾶς τὴ μοιρασιά, ποὺ λὲν δικαιοσύνη.

Ἄν ξέρατε, ἂν ξέρατε τί ἐπιγόνους φέρατε
στῆς γῆς τὴν ἐπιφάνεια,
ποὺ τοὺς κληροδοτήσατε ἀλήθειας τῇ διαφάνεια,
μὰ χάσαν τὴν ταυτότητα καὶ πᾶνε στὴν ἀφάνεια,
ποὺ πέσατε, ποὺ πέσατε γιὰ λευτεριά καὶ κάλλη,
πόσο θὰ ὑποφέρατε ποὺ βγῆκε ἀλήθεια ἄλλη.

Κι, ὦ θαῦμα, μοῦ ἀπαντήσατε σὰν ἥρωες μεγάλοι,
σὰν ἄγιοι, σὰν μάρτυρες, μοῦ ἐστείλατε τελᾶλη:
— Τὰ ξέραμε, χαλάλι,
καὶ ἂν θὰ ξαναζούσαμε,
θὰ πέφαμε καὶ πάλι...

Α-ΠΑΙΔΕΥΤΑ, ΑΝ-ΙΣΤΟΡΗΤΑ ΚΑΙ Α-ΛΟΓΑ

« Ἡ ἱστορία κατευθύνεται ἀπὸ τὸ Θεὸ-Δανιήλ »...

(Ἀπὸ τὸ ἐγχειρίδιο τῆς Α΄ Γυμνασίου «Προετοιμασία τῶν ἀνθρώπων γιὰ τὸν καινούργιο κόσμο τοῦ Θεοῦ», σελ. 167-170).

« Ἡ ἱστορία κατευθύνεται ἀπὸ τὸ Θεὸ-Δανιήλ

»1. Κατὰ τὸ δεῦτερο ἔτος τῆς βασιλείας του ὁ Ναβουχοδονόσορ εἶδε ἓνα ὄνειρο... 2. Καὶ διέταξε ὁ βασιλιάς νὰ καλέσουν τοὺς μάντις, γιὰ νὰ μαντέψουν τὸ ὄνειρο...

... 27. Τότε ἀπάντησε ὁ Δανιήλ... 31. “Ἐβλεπες, βασιλιά, ἓνα μεγάλο ἄγαλμα τεράστιων διαστάσεων νὰ στέκεται μπροστά σου καὶ τὸ θέαμα ἦταν φοβερό. 32. Τὸ κεφάλι τοῦ ἀγάλματος αὐτοῦ ἦταν ἀπὸ ἀσήμι, ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ ἀπὸ χαλκὸ. 33. Οἱ κνήμες ἀπὸ σίδηρο καὶ τὰ κάτω ἄκρα ἐν μέρει ἀπὸ σίδηρο καὶ ἐν μέρει ἀπὸ πηλόν. 34. Ἐβλεπες, μέχρις οὗτο ἀποσπάστηκε μόνη τῆς μιᾶς πέτρα ἀπὸ κάποιον βουνὸ καὶ χτύπησε τὸ ἄγαλμα στὰ σιδερένια καὶ πῆλινα κάτω ἄκρα καὶ τὰ θρυμματίσεν ἐντελῶς. 35. Τότε ὁ πηλός, τὸ σίδηρο, ὁ χαλκός, τὸ ἀσήμι καὶ τὸ χρυσάφι θρυμματίστηκαν ἀμέσως καὶ ἔγιναν σὰν σκόνη...

44. Ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ θὰ ἰδρύσῃ βασιλείαν, ποὺ θὰ μένει αἰώνια... θὰ θρυμματίσῃ καὶ θὰ διασκορπίσῃ ὅλες τὶς βασιλεῖες, καὶ αὐτὴ θὰ ζήσῃ αἰώνια”.

(Δανιήλ Β΄, 1-2, 27, 31-35, 44)».

Λίγα σχόλια:

1. Μὲ παραξενεύει λιγάκι ὁ τίτλος: « Ἡ ἱστορία κατευθύνεται ἀπὸ τὸ Θεὸ-Δανιήλ » καὶ μάλιστα οἱ δυὸ τελευταῖες λέξεις. Πρόκειται ἄραγε περὶ ὀλισθήματος ἢ περὶ «προετοιμασίας τῶν ἀνθρώπων-μαθητῶν γιὰ τὸν καινούργιον κόσμον τοῦ Θεοῦ»;

2. Ἡ φράση τῆς παραγράφου «2»: « νὰ καλέσουν τοὺς μάντις νὰ μαντέψουν τὸ ὄνειρο » δὲν νομίζω ὅτι εἶναι δόκιμη. Τὰ ὄνειρα ἐρμηνεύονται, (ὄνειρο)κρίνονται, ἀναλύονται ἐπιτέλους, ἀλλὰ δὲν «μαντεύονται». Ἄλλωστε καὶ τὸ πρωτότυπο (Παλαιὰ Διαθήκη) δὲν ὁμιλεῖ περὶ μαν(τ)ίας καὶ μάντεων ἀλλὰ περὶ «ἐπασιδῶν», «γαζαρηνῶν», «φαρμακῶν», καὶ «μάγων» -- ἰδιότητες τόσο γνωστὲς στοὺς Ἀσιάτες καὶ στοὺς πρωτόγονους ἐν γένει λαούς. Γιατί, λοιπόν, ἐπέλεξαν αὐτοὺς τοὺς ὄρους οἱ μεταφραστὲς καὶ συγγραφεῖς τοῦ σχολικοῦ ἐγχειριδίου;

3. Ἕνας λόγος ποὺ κατήγγησαν τοὺς τόνους καὶ ἐπέβαλαν αὐτὴ τὴ γλῶσσα «ἀλαλούμ», ποὺ διδάσκονται τὰ Ἑλληνόπουλα, ἦταν καὶ ἡ «ἀπουσία χρόνου». Ἐτοί εἶλεσαν οἱ πνευματικοὶ μας ταγοί, οἱ μεταμορφωτὲς τῆς ζωῆς μας: — Δὲν ὑπάρχει χρόνος διαθέσιμος γιὰ τὴν ἐκμάθηση τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομίας, ὅσων τέλος πάντων οἱ Ἕλληνες δημιούργησαν. Κι ὅμως ὑπάρχει χρόνος νὰ διδαχτοῦν τὰ ἐνύπνια καὶ τὰ καρπώματα ἐν γένει τοῦ ἀσυνειδήτου καὶ ὑποσυνειδήτου τοῦ Ναβουχοδονόσορα, ὅπως καὶ τὶς ὄνειροκριτικὲς ἱκανότητες τοῦ Ἰουδαίου προφήτη... Ἀλήθεια, μὴ αὐτὰ τὰ ὅπλα θ’ ἀντι-

μετωπίσουμε την πρόκληση της 'Ενωμένης Εὐρώπης: Μ' ὄνειροκρίτες, χαρτορίχτρες καὶ «καφετζοῦδες»;

4. Αὐτὸ τὸ ἄγαλμα (τοῦ ἐνύπνιου) κι ἰδιαίτερα τὰ ὑλικά του μοῦ θυμίζουν τὰ ἡσιόδεια καὶ πλατωνικά γένη· μὲ μιὰ μικρὴ διαφορὰ: τὴν προσθήκη ἑνὸς πέμπτου ὑλικοῦ, τοῦ μείγματος σιδήρου καὶ ὀστράκου, ἑνὸς μείγματος ποῦ δὲν ἱκανοποίησε, φαίνεται, τοὺς ἐν λόγῳ συγγραφεῖς, ποῦ τὸ ἀντικατέστησαν στὴ μετάφραση μὲ σίδηρο καὶ λάσπη. Τὸ γιατί θὰ τὸ καταλάβετε ἀπ' τὴν ἐρμηνεία, ποῦ ἔδωσαν στὸ ἐπίμαχο ὄνειρο οἱ σύγχρονοι μάγοι καὶ φαρμακεῖς, οἱ συγγραφεῖς τοῦ ἐγχειριδίου ἐτοῦτου:

«Τὸ ἄγαλμα εἶναι τὸ σύμβολο ὅλων τῶν ἐξουσιῶν τοῦ κόσμου ἀπὸ τῆ βαβυλώνεια περίοδο μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ. Τὸ κεφάλι συμβολίζει τοὺς Βαβυλώνιους. Τὸ στῆθος καὶ τὰ χέρια τοὺς Πέρσες, οἱ κνήμες τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο καὶ τὰ πόδια τοὺς Πτολεμαίους καὶ Σελευκίδες. Ἡ πέτρα ποῦ θρυμματίσει τὸ ἄγαλμα εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἡ ὁποία θὰ ζήσει αἰώνια καὶ θὰ ἐκμηδενίσει κάθε ἀνθρώπινη ἡγεμονία καὶ ἐξουσία».

5. "Ὅσοι βρίσκετε τὴν ἐρμηνεία αὐτὴ αὐθαίρετη, κι ὅσον ἀφορᾷ στὸν Ἀλέξανδρο καὶ τοὺς Πτολεμαίους-Σελευκίδες ἐθνικο-μειοδοτική, πρέπει νὰ μὴ σᾶς διαφεύγῃ ὅτι δὲν φταῖνε οἱ σύγχρονοι ὄνειροκριτὲς καὶ φαρμακεῖς τῶν ψυχῶν τῶν Ἑλληνοπαίδων, ἀλλ' ἡ ἴδια ἡ Πολιτεία κι ἡ Ἐκκλησία ποῦ ἐνέκριναν τὴ διδασκαλία τοῦ ἐγχειριδίου αὐτοῦ στὰ Ἑλληνόπουλα. Ἦδη ἔχω ἐκφράσει τὶς ἀμφιβολίες μου ὅσον ἀφορᾷ στὸ ἐγχειρίδιο ἐτοῦτο: Προετοιμάζει πράγματι τοὺς μαθητὲς «γιά τὸν καινούργιο κόσμο τοῦ θεοῦ» ἢ ἀσκεῖ ἀνθελληνικὴ κι ἀντιχριστιανικὴ προπαγάνδα; Ἐφοδιάζει τὰ παιδιὰ μας μὲ δυνατότητες ζωῆς ἢ τὰ μαρραίνει ἠθικο-πνευματικὰ καὶ ψυχικά; Καλλιιεργεῖ πράγματι θρησκευτικὴν ἀνάταξη ἢ αἰσθήματα ἐθνικῆς μειονεξίας; Πρόκειται γιὰ ἐγχειρίδιο θρησκευτικῶν ἢ γιὰ προπαγανδιστικὸ ὄργανο κάποιου «-ισμοῦ».

Γιατί, διερωτῶμαι, τί σχέσι ἔχει ὁ Ἀλέξανδρος κι οἱ, τάχα, γονυκλισίες του στοὺς Ἑβραίους ἀρχιερεῖς; Τί νόημα ἔχουν οἱ πλαστὲς ἐπιστολὲς τοῦ **Σπαρτιάτη Βασιλιᾶ «Δαρείου»** πρὸς τὸν Ἑβραῖο ἀρχιερέα Ὀνία; Ποιὸ θρησκευτικὸ σκοπὸ ἐξυπηρετεῖ τὴ παρουσίαση τῶν ἀμφιβόλου προελεύσεως καὶ σημασίας χειρογράφων τοῦ Κουμράν, τὰ ἐνθικο-κατακτητικὰ «ὄνειρα» τῶν Ἑβραίων ἐρημιτῶν, ποῦ «θέλουν» νὰ εἶναι «ἐκλεκτὸς λαὸς» καὶ νὰ κυριαρχήσουν τοῦ κόσμου;

Ἀπάντηση στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ δίδει ὁ Ι. Πασσῶς στὸ βιβλίον του *«Τὸ ἔγκλημα τῆς ἐπιστήμης»*, σ.σ. 221-231, ὅπου δημοσιεύει τὰ ἀκόλουθα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν *«Πρωτοκόλλων τῶν σοφῶν τῆς Σιών»*:

«Οἱ Χριστιανοὶ ἀπώλεσαν τὴν συνθήκειαν νὰ σκέπτονται ἔξω τῶν ἐπιστημονικῶν συμβουλῶν μας. Διὰ τοῦτο δὲν βλέπουν τὴν ἀνάγκην νὰ κάμουν ὅ,τι θὰ κάμωμεν ἡμεῖς, ὅταν ἡ βασιλεία μας θὰ ἔχῃ ἔλθῃ, δηλ. νὰ διδάσκουν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τὴν μόνην ἀληθῆ ἐπιστήμην...

» Ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ βασιλεία μας, δὲν θὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν ὑπαρξιν ἄλλης θρησκείας πλὴν τῆς τοῦ ἐνὸς θεοῦ ἡμῶν, μὲ τὸν ὁποῖον ἡ εἰμαρμένη μας εἶναι συνδεδεμένη, διότι εἴμεθα ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς καὶ διὰ τοῦ ὁποίου ἡ αὐτὴ εἰμαρμένη εἶναι ἡνωμένη μὲ τὰ πεπρωμένα τοῦ κόσμου...

» Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ βασιλέως, κυρίου ἑαυτοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, χάρις εἰς τὴν ἀκλόνητον αὐτοῦ θέλησιν, πάντες θὰ πιστεύσουν ὅτι βλέπουν τὸ πεπρωμένον μὲ τὰς ἀγνώστους αὐτοῦ ὁδοὺς. Οὐδεὶς θὰ γνωρίζει, τί θέλει νὰ ἐπιτύχῃ διὰ τῶν διαταγῶν τοῦ ὁ βασιλεὺς καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς θὰ τολμᾷ νὰ ἴσταται εἰς τὸ μέσον ἀγνώστου δρόμου...

» Ἡ τρομοκρατία αὕτη μᾶς ἦτο ἐκάστοτε ἀπαραίτητος, ἵνα αἱ δύο αὗται δυνάμεις περιέλθουν χωριστὰ ὑπὸ τὴν ἐπιρροήν μας...

» Οἱ Χριστιανοὶ εἶναι ποίμνιον προβάτων καὶ ἡμεῖς εἴμεθα λύκοι δι' αὐτούς. Γνωρίζετε δὲ τί συμβαίνει εἰς τὰ πρόβατα, ὅταν οἱ λύκοι εἰσπηδῇσιν εἰς τὴν μάνδραν των!...».

Τελειώνω μὲ τὰ λόγια τοῦ μαντικοῦ Περικλῆ Γιαννόπουλου: «Ἕλληνες! Ὡς χριστιανοὶ εἴσθε χαμένοι μεταξὺ τῆς ἀγέλης τῶν θηριωδῶν χριστιανικῶν λαῶν. Ὡς Ἕλληνες ξεχωριζόμενοι δυνατόν νὰ σωθῇτε! Ἑλληνικὴ φυλὴ, μπῆκαν κλέφτες στὸ μανδρί σου. Ἐὰν σοῦ βαστᾷ, ἔμπα, διώχτους!»

Σαράντος Πὰν

ΜΙΡΑΜΠΕΛ

Ἐκτόπλασμα*

Περνάει σὰν σκιὰ
μὲ τ' ἀραχνοῦφαντο πέπλο του
καὶ τὴν κάτωχρη ὄψη του
ξέχωρα, στὸ ἡμίφως.
Γλυστᾷ στὴν κρύα πλάκα
μ' ἀνάλαφρο τὸ βῆμα
καὶ τ' ἄσαρκο δάχτυλο νὰ ψαύει
τὸν λεπτὸ μίτο τῆς Ἀριάδνης.
ὦ! πλάσμα ἐξωπραγματικό,
ποὺ κατατρέχεις τίς μνήμες μου...
Σὲ γνωρίζω, ἀθάνατη νεράιδα,
στὸ αὐριό καὶ στὸ χθές.
Ὀπάλινη ὀπτασία,
ποὺ φυγαδεύεσαι ἀπὸ τοὺς σκελετούς.
Μὲς στὴν ξέπνοη αὐγὴ
διασχίζεις τὸ Ἄπειρο.

[Μετάφραση ἀπὸ τὰ γαλλικά: Εἰρήνη Μίσσιου-Γιαννακοπούλου]

* Ἐκτόπλασμα: Πλάσμα ἐν μορφῇ ἢ ἄμορφον σχηματιζόμενον δι' ὑλοποιήσεως τοῦ ψυχικοῦ ρευστοῦ τοῦ μεσάζοντος. (Λεξικὸ Δ. Δημητρακόπουλου).

ΟΜΗΡΟΣ
“Ὑμνος εἰς Γαῖαν παμμήτειραν

*Τὴ Γαῖα τὴν παμμήτειρα τῶν πάντων τὴ μητέρα
μὲ τὰ ὀλοστέρα θέμελα θὰ τραγουδήσω.
Τὴ Γαῖα τὴν πανάρχαιη, π’ ὅλα ἐδῶ παιδιά της, καὶ τὰ νοιάζεται,
τὰ κανακεύει.*

*Τὶ ὅσα βρίσκονται στὴν ἅγια τὴ στεριά,
κι ὅσα στὸν πόντο, κι ὅσα πέτονται
ἀπ’ τὰ δικά της τρέφονται τὰ πλούτη.*

*Καὶ ἀπὸ ’σένα, ὦ σεβάσμια, οἱ καλότεκνοι, καὶ οἱ καλογεννημένοι,
κι οἱ καρποδότρες πλούσιες σοδεῖς πηγάζουν --
κ’ ἐσὺ δωρίζεις στοὺς θνητοὺς ἄφθονο βιὸς τὰ ἔχει τους,
κ’ ἐσὺ τὰ παίρνεις πάλι.*

*Κ’ εὐτυχισμένοι ὁ πὺν ὀλόψυχα καὶ πρόθυμα θὰ τὸν τιμήσεις,
τί ὅλα πιά σ’ αὐτὸν σὲ ἄφθονία δοσμένα:
ἡ γῆ του ζωοδότρα στοὺς ἀγρούς του
τὰ γεννήματα σὲ πλησμονὴ καρπίζει,
καὶ σ’ ὅλα του τὰ ζῶα ἡ προκοπὴ,
κι ὀλόγεμο ἀπὸ ἀγαθὰ τὸ σπιτικό του.*

*Κι αὐτοὶ τὴν πολιτεία μὲ τὶς ὁμορφες καλοκυράδες
μὲ νόμους δίκαιους κι ’ ἄριστους τὴν κυβερνᾶνε,
κ’ εὐδαιμονίας κ’ εὐτυχίας πλοῦτος πολὺς αὐτοὺς συντρέχει.*

*Καὶ τὰ παιδιά τους θαλερὰ νιοβλάσταρα
τὴ νιότη τους τὴ χαίρονται μ’ ἀνείπωτη κι εὐγενικὴ εὐφροσύνη.
Καὶ οἱ παρθενοκόρες ἀνθοστόλιστες πέτονται σὲ χοροὺς
παίζοντας μὲ τὰ τρυφερὰ τ’ ἀγριολούλουδα τῆς χλόης.*

*Αὐτοὺς, δύναμη θεία, πὺν φθόνο δὲ γνωρίζεις,
τίμα τους, Γαῖα ἐσύ, σεμνὴ θεά.—*

[Μετάφραση: Κώστας Π. Μιχαήλ]

ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΕΛΙΣΣΙΝΟΣ
Μοῖρα...

*Μονόφθαλμος ὁ Βαγιαζήτ, κουτσὸς ὁ Ταμερλάν
πολέμησαν. Καὶ φώναξε (στ’ ἀμέτρητα κουφάρια
κυττάζοντας) ὁ νικητὴς Μέγας Μογγόλος Χάν:
— “Ένας στραβὸς κι ἓνας κουτσὸς παίξαν λαοὺς στὰ ζάρια...*

Δημοσιογραφία τῆς ἔδρας (πανεπιστημιακῆς)

α. Νάσος Βαγενᾶς (Καθηγητῆς τῆς Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης).

Δὲν μᾶς ἔφθαναν τόσα καὶ τόσα [ν' ἀτροφοῦμε κιμαδομπίφτεκο **τρελλή ἀγελάδα**, ν' ἀνακυκλώνουμε τοὺς βόθρους μας γιὰ νὰ ξεδιψᾶμε, ν' ἀπεργοῦν ὄχι οἱ ἐργάτες, μὰ οἱ ἐργοδότες, ἐπιχειρηματίες, ἐπαγγελματίες καὶ λοιπὰ φασιστάκια —ὡς κ' ἡ πυρόσβεσι, ἀκριβῶς ὅταν πιάσει φωτιά τὸ σπίτι μας, τί νόημα θὰ εἶχε ν' ἀπεργήσει ἂν δὲν καίγεται τίποτε;] ἔχουμε καὶ τὴν ἀκαδημαϊκὴ ἐφημεριδογραφίαν —συγγενῇ ἐκείνης τοῦ τσιτσανιστῆ καὶ ἐξ ἐξαδελφικῆς ἀγχιστείας ἐθνοπατρός, ἀραιοτρίχη πωγωνοφόρου ρεπόρτερ...

Σ' ἐπιφυλλίδα του («Τὰ Νέα» 29 Ἰουνίου) μὲ θέμα *«Περὶ παραγραφῆς»* (ἡ ἀναφορά στὰ *«περιβόητα ἀδικήματα»*, ὅπως ὁ ἴδιος χαρακτηρίζει τὰ γνωστὰ ὡς «σκάνδαλα» —τοῦ... Κινήματος), ὁ κ. Βαγενᾶς, ἔχων, φαίνεται, φουλάρει μὲ μόρφωσι τὰ Κρητικάκια, κυνηγάει μὲ τὴ μάνικα καὶ τὰ δικά μας... ρεζερβουάρ: ἐπιμένει νὰ μᾶς σώσει ἀνυπερθέτως - ἀποκλειστικὰ διὰ τῆς ἐφημεριδογραφίας. Πάει νὰ εἰπεῖ, μὲ κάθε τρόπο, μέσον, ὄργανο, λόγον **ἐξαιρουμένων** ποίων νομίζετε; Ἀκριβῶς ὅσων ὑποτίθεται -εἰκάζεται- προεξοφλεῖται πὼς **συνιστοῦν τὴν ἐπιστημονικότητά του!** Δουλειά του; Ἄς εἰποῦμε. Μὰ καὶ **δική μας δουλειά**, ἡ ὑποχρέωσις ὅπως, ἀμύνοντες ἑαυτοὺς καὶ τὰ τέκνα μας, καταδείξουμε **ὅ,τι εἶναι** τὸν δημοσιογραφικὸ του λόγον - ἐλπίζουμε ὅχι ἀνάλογον ἐκείνου τῆς **ἔδρας του, θώκου, καθέδρας...**

Ὡστόσο, πρὶν ἐπιχειρήσουμε ὅ,τι, ὑπενθυμίζουμε πὼς, παλιότερα, οἱ Καθηγηταὶ Πανεπιστημίων, προεξάρχουσες προσωπικότητες στὸ χῶρο τῶν ἐπιστημῶν (σήμερα, καίτοι μετροῦνται... περισσότεροι τῶν φοιτητῶν, ἡ πανεπιστημιακὴ μας παιδεία πανθομολογεῖται *«περιβόητης ποιότητος»*), δημοσιογραφοῦσαν σπανίως καὶ μόνον ἐπὶ **οἰκείων** θεμάτων — πού οἱ συγκυρίες ἔφεραν στὴν ἐπικαιρότητα... Δικαιολογημένα συνεπῶς ἐκφράζουμε τὴν ἐκπληξί μας, καθὼς **ἀδυνατοῦμε νὰ ὑποθέσουμε** τὴν καθηγεσίαν (τὸ ἐλάχιστο — καὶ **πάντοτε ἴδιο** - μέρος τῆς) προπετῶς ἢ ἐπιπολαίως (ἐκ ματαιοδοξίας ἢ σκοτεινότητος) προσερχόμενη στὴν εὐτέλεια τῆς νεοελληνικῆς δημοσιογραφίας. Ὅτι μόνη αὕτη (καθηγεσία) δὲν στερεῖται οἰκείου πρόσφορον ὕπτιμους, μοναδικῆς στίλβης καὶ ἐγκυρότητος «ἐργαλεῖο»: τὴν **ἔδραν, τὴν δυνατότητα τοῦ ἐκ θώκου λόγου!** Γιατί, πὼς νὰ δεχθοῦμε δυνατόν, ὅτι διανοούμενοι, κατὰ τεκμήριον **ὑψηλοτάτου ἐπιπέδου**, δὲν ἐξαντλοῦν

τὰ ἔσχατα ὅριά τους σὲ διακονίαν ἀνάλογη;

Πὼς νὰ δεχθοῦμε ἴδι-αν δυσπιστία κ' ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης στὸν ἀπὸ καθέδρας λόγον - καθηγητικὴν ἐμπιστοσύνην στὴ **δεδομένην δευτερότητα**, ἀνευθυνότητα καὶ ἀβάθειαν τῆς ἐφημεριδογραφίας; Πὼς νὰ δεχθοῦμε ὅτι, οἶονεὶ **ἐξ ὀρισμοῦ διακεκριμένοι οἱ ἴδιοι**, κήδονται **ἰδιαίτατα** τῆς... φυλλαδογραφικῆς «διάκρισης» - αἰτιολογημένως κάπως, στὸ βαθμὸ πού ἡ ἐποχὴ μας, ἀδιάφορη γιὰ τὸ «καλὸν ἔργον», **μόνον τὸ ὄνομα** φέρει εἰς δεῖξιν, προβολήν, εὐφημίαν; Πὼς νὰ δεχθοῦμε ὅτι τοὺς περισσεύει (τῶν Καθηγητῶν!) χρόνος, ἄνεσις, ἔρως, ἐνδιαφέρον γιὰ πράγματα ἀσυναφῆ, πέραν τῆς διδαχῆς-παιδαγωγίας, πέραν ἀποστολῆς, λειτουργήματος, συμβατικῆς ὑποχρέωσης; Πὼς νὰ δεχθοῦμε, ὅτι μποροῦν νὰ τυρβάξουν (ἀσχολοῦνται ἐπιδεικτικῶς — δημοσιογραφία!) μὲ πράγματα **ἄσχετα** πρὸς τὸν τομέα, χῶρον, εἰδίκευσι, ἐπιστημοσύνη τους; Πολὺ περισσότερο, ἂν λογαριάσουμε, ὅτι σὲ περιπτώσει

τυχόν **ἄστοχων, ἐσφαλμένων, διαβλητῶν** χειρισμῶν ἐκτίθεται καὶ τραυματίζεται καίρια ἡ **ιδεολογία καὶ λειτουργικὴ τῆς παιδείας**; Ἡ πῶς, εἰδικότερα στὴν περίπτωσι καθ' ἣν ἡ δημοσιότης (περισσότερο ἢ λιγότερο ἀκραίων-μεταιγμιακῶν) **περὶ τὴν πολιτικὴν** τριβῶν, διαμφισβητήσεων, αἰτιάσεων ὑπονομεύεται τὸ κύρος καὶ τῆς διδασχῆς καὶ τοῦ διδάχου καὶ τοῦ ἀτόμου (προσώπου) ἀπαραιτήτως **ἀκαλοῦ κα' ἀγαθοῦ**, ἀσπίλωτου, ἀκέραιου, ἀσυμβίβαστου πρὸς κάθε ιδεὴν δευτερότητας, εὐτέλειας, μικρότητας, ταπεινότητας; Καὶ καλὰ τρόπος τοῦ λέγειν — ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἐναντίωσις στοὺς κρατοῦντες (ἐπικρατήσαντες, ἀνικητές) — ἔχει κάτι τὸ ρομαντικὸν ἢ ἀντίθεσις στὴν ἀγερωχίαν τῆς Ἐβρουσίας, ἡ **σύμπτωσις** μὲ τὴν «χαμένη παράταξι»!! Ἄλλ' ὅταν διαλαλεῖται (μὲ σημασίαν ἢ ὄχι) ἡ σύνταξις-εὐθυγράμμισις **μὲ τοὺς κερδισμένους**, δὲν μοιάζει βέβαιον πῶς δρομολογεῖται διάβρωσις, ἀποσάθρωσις, κατάρρευσις ὅχι μόνον τοῦ περιούσιου τῆς αὐθεντίας καὶ ἀρετῆς, ὅχι μόνον τὸ ἐκ τῶν οὐκ ἄνευ (ἀναγκαιότης) τῆς διδασχῆς, μὰ καὶ ἡ ἀποδυνάμωσις (βαράθρωσις, γελοιopoίησις)

τῆς ἐναντιότητος στὸ **ἴδιο-«σάπιο»**, στὸ ἀρνητικόν τουτέστι μέρους γενικὰ τῆς συμπνευματικῆς ὑπαρξῆς;

Αὐτὸ ποὺ ἡ μείζων **ἐπικοινωνιακὴ διαφθορὰ** τῆς ἐποχῆς μας μεταβάλλει σὲ κατάφωρη, ἀγκοινη, καλπάζουσα σῆψις — σὲ φθίσιν (*φθίνω*), ποὺ ἐξοντῶνει τοῦτη τὴν πατρίδα καὶ σπάει τίς καρδιὰς τῶν Ἑλλήνων ἀνέκκλητα, γιὰ πάντα, γιὰ τὴν ἐνδελέχεια;..

— Πολὺ τραγικὰ μᾶς τὰ λές...

— Πολὺ τραγικὰ **εἶναι**. Ὅτι σᾶς διαφεύγει πῶς ὁ παπποῦς μου κ. Σωκράτης Σωφρωνισκάτος (εἶχε πεταλωτήριο γιὰ τσινιάρικα παρὰ τὸ Φάληρο), οὐδέποτε συνετάχθη, εὐθυγράμμιση, σεγκοντάρησε... Πῶς, ἀντίθετα, **ἐναντιώθη στὰ πάντα** (πλὴν τῆς ἀλήθειας) καὶ ἀκριβῶς:

1. Στοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδας: πολέμησε **μετὰ μεγίστης ἀνδρείας καὶ καρτερίας** σὲ τρεῖς πολέμους.

2. Στὴν **παράνομη ψηφοφορία** (!), διὰ τῆς ὁποίας κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον οἱ στρατηγοὶ τῆς ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχίας.

3. Στοὺς τριακοντα τυράννους —μὲ τὴν ἀπειθείᾶ του νὰ συλλάβει καὶ φέρει εἰς Ἀθήνας τὸν Σαλαμίνιον Λέοντα.

4. Στὴν δημοκρατίαν τῶν... κυάμων —ὄχι περισσότερα, θὰ μπλέξουμε...

5. Στις **«ὀλέθριες θεωρίας τῶν διαφόρων σοφιστῶν»** —στὴν διαμορφωμένην οὕτω «Κοινὴ Γνώμην» τῆς ἐποχῆς του.

6. **Στὴν ἴδια του τὴν ἀθώωσι** —ἀρνηθεὶς νὰ τὴν καταδεχθεῖ προερχομένην **ὀπόθεν** καὶ μεθοδευμένην **ἔτσι** (προκάλεσε καὶ χλεύασε καὶ **ἠρέθισε τοὺς δικαστὰς τοῦ Ἀνώτατου Δικαστηρίου**...).

7. Στὴν θρησκεία καὶ στοὺς θεοὺς —«δὲν ἐφρόνει περὶ θεοῦ ὅ,τι ἐφρόνουν οἱ πολλοί»...

8. Στὴν **ἴδια του τὴ ζωὴ**, τέλος: ὄχι αὐτὴν, μὰ τὸ **θάνατον** ἐμπιστεύθηκε ὡς **«μαρτύριον σαφέστατον περὶ τῆς ἀνθρώπινης διανοίας»**...

...

...

Καὶ τί λοιπὸν ἄλλο θὰ μπορούσε νὰ προσθέσει κανεὶς, ἄν, μᾶλλον ἀσέμνως, κατὰ τρόπον ὄχι αὐστηρὰ παράλληλον εὐπρέπειας-εὐσηχμοσύνης, **«ἀνεμίζεται»** θριαμβευτικὰ ὁ

πανεπιστημιακὸς τίτλος ντὲ γιοῦρε ἐκ-

πόρθησις τῆς κατάφασης;

Ἡ μήπως δὲν εἶναι γνωστὸν, πῶς ἡ τυχὸν προβολὴ τῆς ἐξόχως ἀβανταδόρικης διδασκαλικῆς ιδιότητος φέρει: τὸν μὲν λαὸν (ἀναγνώστην) εἰς πλάνην, εἰς πλήρη σύγχυσιν, τὴν δέ, ὄχι ντὲ καὶ καλὰ δολερῆς ἀνακριβολογίας ἢ ἐξ ἀντικειμένου ρηχότητος-σκοτεινότητος, **πολιτικὴν ἀντιπαράθεσιν**, «προαγομένην» εἰς **διδασχὴν** (ἀξιωματικὸν λόγον) — ἔτσι προικοδοτουμένην μὲ τὸ **ἀκαδημαϊκὸν ἦθος** τῆς **κορνιζαρισμένης ἐπιστημοσύνης**; Καὶ τί, στ' ἀλήθεια, μπορεῖ νὰ ἐνδιαφέρει μιὰ τυχὸν γραφειοκρατικὰ προσκυρωμένη ὑπογραφή ὑπὸ ἔωλον λόγον; Κι ἀκόμα τοῦτο: πάντα ταῦτα δὲν προδιαθέτουν εἰς ἀμφιβολία-δυσπιστίαν, σὲ περίπτωσι ποὺ τυχὸν ὁ ἐρευνητικὸς-παιδευτικὸς λόγος δοκιμάζεται στὴ βαθύτατη οὐσία του, ἥτοι ὡς

«θεία μανία» (ἔρωτική, ἀνδιοτελής, βασανισμένη-ἔγκυρη κατὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν ὁρμὴν ἔρευ-
να) κατατιθέμενη καὶ καταθέτουσα στὴν Ἑναρχὴ Ἰάξιν; Πάει νὰ εἰπεῖ

στὴν ἀστρική σκόνη καὶ τῇ διάταξί της

(φυσικοὺς νόμους), τουτέστι πράγματα ποῦ (... παρανοοῦντες!) ἐννοοῦμε (καθὼς μόνη ἡ ἀ-
πολείπουσα λεκτικὴ ὑπαινικτικότης θ' ἀνταποκρίνονταν στὴν ἀσυλληψία τους!) ἄρρητη, ἄρ-
ρηκτη, ἀβεβήλωτη, ὑπερβατικὴ **παρθενίαν τοῦ Σύμπαντος...**

...

Αὐτά. Αὐτά, φρονοῦντες πὼς ἡ **ἔξ ἔδρας** παράλειψις (συγκάλυψις) **μέρους** τῆς ἀλήθειας
ὑπάρχει ἀνεπίτρεπτη - μαζὶ μὲ ὅ,τι ἀθεμελίωτο, κηρυγματικό, δογματικό, προπαγανδιστι-
κό! Εὐλόγως, ἀφοῦ (ὑποτίθεται πὼς) ἀκριβῶς μόνον τὸ **ἔδραϊον** (στερεόν, ἐμπεδον, ἀκλόνη-
τον, ἀμετακίνητον — **ἀρχές!**) μπορεῖ νὰ συγχρωτίζεται κι ἀναστρέφεται μόνον αὐτὸ βού-
λεται κι ἀγάλλεται καὶ σεμνύεται κι **ἀκτινοβολεῖ!** Γιατί, ἂν ὁ ἀνύποπτος-ἀνενημέρωτος-
τοποθετημένος δημοσιογραφάκος μπορεῖ (αὐθαιρετῶν ἀποινεῖ στὴν εὐδαίμονα χώρα μας) νὰ
«περνᾷ» στὴν ἀνάσα τῶν Ἑλλήνων «ὅ,τι τοῦ γουστᾷρει» (ἔξ ὅσων «τοῦ γουστᾷρησε»
εἶχε τὴν ἐπάρεκτα νὰ προσεγγίσει...), δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο μὲ τὸ Δάσκαλο, Διδάχο, Καθη-
γητὴν — ἀδιάφορο ἂν περισσότερο ἢ λιγότερο ἐμπιστεύεται τὴν ἀδιατάρακτη νηφαλιότητα
τῆς σοφίας ἢ περιφέρει ἀδέξια τὴν... ντοπαρισμένη παραφορά του. Ἐδῶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ὑ-
πάρχει δυνατὴ ὑποκατάστασις τῆς αὐτοσυγκράτησης, ἀμεθεξίας, μακρότητας ἀπὸ ζορισμέ-
νους ἐρεθισμούς... Ἀνατρέπεται ἐκ τῶν πραγμάτων, κατὰ συνέπειαν, ὁ λόγος πῶς:

**«οἱ δίκες πρέπει νὰ γίνουν γιὰ νὰ λογοδοτήσουν οἱ
ἔνοχοι καὶ ν' ἀθωωθοῦν οἱ ἀθῶοι».**

Ὅτι (παρὰ τὸ σῖνε κβὰ νὸν τοῦ κολασμοῦ ἀξιοποίνων πράξεων καί, βέβαια, τὸ ἀνύπαρκτον
κινδύνου «κοινωνικῆς ἀναταραχῆς») ἐδῶ **δὲν χωροῦν** τυχὸν ἀβλεψίες ἢ ἐπιδείξεις πιστοποι-
ητικῶν.

Γιατί ἀπὸ **«δίκη ποῦ ἔπρεπε νὰ γίνεῖ»** (καὶ
ἔγινε) **καταδικάσθηκε σὲ θάνατο (καὶ ἐθανα-
τώθη!)** ὁ κατὰ τὸν κ. Βαγενᾶ **«περιβόητα ἀ-
δικήσας»** (μὴ ἀθῶος) γιὸς τοῦ Ἀλωπεκῆθεν
ἀγαλματοποιοῦ - «ὁ ἄριστος, ὁ φρονιμώτατος
καὶ ὁ δικαιοτάτος μετὰ τῶν Ἑλλήνων»...

Ἀπὸ **«δίκη ποῦ ἔπρεπε νὰ γίνεῖ»** (καὶ ἔγινε)
καταδικάσθηκε σὲ θάνατο (καὶ ἐθανατώθη!)

ὁ Κολοκοτρώνης...

— Μὰ τί λές! Ἐθανατώθη ὁ Κολοκοτρώνης!

— Βεβαίως ἐθανατώ... Μά... γιὰ στάσου. Τώρα ποῦ τὸ λές, κάτι θυμᾶμαι, ἃ ναι, μάλι-
στα: ὑπῆρξε ἐκείνη ἡ θλιβερὴ **κακοδικία** τῶν Πολυζωίδη-Τερτσέτη - ἐκείνη ἡ **ντροπή:** ὅχι
μουνκέττο, μά... ψυλακή!!

Νὰ κλείσω ἐδῶ;

Θὰ τὸ ἔκανα, ἂν ἡ καταραμένη ἀντίληψί μου περὶ εὐθύνης δὲν μὲ ὑποχρέωνε νὰ προσθέσω
μερικὰ ἀκόμα. Λόγου χάριν, πὼς ὁ κ. Βαγενᾶς θὰ ἐπιμείνει πιθανῶς πὼς *ὄντως* ἦταν ἔνοχοι
«περιβόητου ἀδικήματος» οἱ ἀναφερθέντες — τίποτε πιά δὲν μπορεῖ ν' ἀποκλείεται... Καὶ
γιὰ μὲν τοὺς ἀρχιπροδότες Κολοκοτρώνη-Πλαπούταν συμφωνῶ φανατικά, ἀφοῦ τοὺς κατεδί-
κασε ὅχι φασφουντάδικο, **μὰ δικαστήριον...** Ὅμως, σ' ὅ,τι ἀφορᾷ στὸν πλατσουρομύτη, ἃς
ἰδοῦμε πὼς ἀντέδρασαν οἱ **μὴ Νάσοι Βαγενάδες τῆς ἐποχῆς:**

*«Μεταμεληθέντες μετ' ὀλίγον οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὸν
θάνατον τοῦ ἀνδρός, πολυτρόπως ἐτίμησαν τὴν μνή-
μην αὐτοῦ... Λέγεται μάλιστα ὅτι διδασκομένης
τῆς τραγωδίας τοῦ Εὐριπίδου... καὶ καθ' ὃν χρό-
νον ὁ χορὸς ᾄδε “ἐκάνετε, ἐκάνετε τὰν πάνσοφον,
ὦ Δαναοί, τὰν οὐδὲν ἀλγύνουσαν ἀηδόνα μουσᾶν,
τῶν Ἑλλήνων τὸν ἄριστον”, ἅπαντες οἱ θεαταὶ ἀ-
νελύθησαν εἰς δάκρυα».*

...
 Νά είπούμε καί γιά τούς κ.κ. Μέλητον καί "Ανυτον; "Ας είπούμε — πρῶτα γιά τόν κ. Μέλητο:

«Λέγεται ὅτι ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους οἱ Ἀθηναῖοι κατεδίκασαν αὐτὸν εἰς θάνατον, κατὰ δὲ τὸν Σουῖδαν ἐφόνευσαν αὐτὸν διὰ λιθοβολισμοῦ». Τά... ἴδια καί γιά τὸν ἕτερο φωστῆρα, τὸν "Ανυτον: «Μετὰ τὴν καταδίκην καὶ τὸν θάνατον τοῦ διδασκάλου ἐξωρίσθη καὶ μετέβη εἰς Ἡράκλειαν... ὅπου ὁμως δὲν ἔγινε δεκτὸς καὶ ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τῶν κατοίκων». Αὐτονόητον πῶς τώρα μὲ τούς ἀσφαλτικούς τάπητες εἶναι **δυσεύρετοι οἱ... λίθοι!** Μά ἔτσι κι ἄλλιῶς ἔξω ἀπ' ἄδικο! Βλέπετε, ἐμεῖς πᾶμε μὲ τὸ παλιό: καὶ εὐχέλαιο καὶ γάτα: Εὐλαβούμενοι τὸ γνωστὸ

«δυὸ μαρτυρᾶνε, ἓναν κρεμᾶνε»,
 διατηροῦμε τὴν ἀθάνατη πίστι μας στὸ διαιώνιο ἀξίωμα:
 «κόρακας κοράκου μάτι δὲν βγάζει».

"Ασχετη σημείωσις: ἡ ἐπὶ ἔτος ἀπουσία μου ἀπ' τὶς σελίδες τοῦ «Δαυλοῦ» δὲν ὀφείλεται σὲ διαφωνία-διάστασι-«παρεξήγησι»: τόσον ὁ ἐκδότης τοῦ περιοδικοῦ ὅσον κ' ἡ ταπεινότης μου φερόμεθα ὄχι ἀπὸ περιστάσεις, μὰ **ἀπὸ ἀρχῆς...** Κι αὐτές, ὡς γνωστόν, δὲν ἀφήνουνε περιθώρια γιά ἰδιοτέλειες ἢ ματαιοδοξίες, γιά χαροῦλες ἢ πεισματοκίτια. **"Απόδειξις:** τὸ ἀνυπόγραφο κείμενο μὲ τίτλον «Ἐξω ἀπ' τὰ δόντια» (τεῦχος 100ά, Ἀπρίλιος), δικό μου ἦταν.

β. Ν. Σ. Μάργαρης (γράφει στὰ «Νέα» 14-7 — τίτλος «Διάφορα»)

«Πλησιάζουν οἱ ἐξετάσεις καὶ ἐλπίζουν γονεῖς καὶ μαθητὲς ὅτι κάτι θὰ γίνεῖ. Πῶς νὰ τὸ κάνουμε, καιρὸς γιά διακοπές.

»Θὰ πάρουν, βέβαια, ὅπως καὶ οἱ περισσότεροι νεοέλληνες, μαζί τους καὶ φάρμακα. Χωρὶς —Θεὸς φυλάξοι!— νὰ ρωτήσουν, ἀχρεῖαστος νὰ εἶναι, κανένα γιατρό. "Οπως φάνηκε ἀπὸ ἔρευνα —μιλάω σοβαρὰ— ποὺ ἔγινε πρόσφατα, τὸ 60% τῶν Ἑλλήνων παίρνει τὰ φάρμακα ἀπὸ... μόνο του καὶ τὸ 25% μετὰ ἀπὸ συμβουλὴ κάποιου... γνωστοῦ του!

»Τί νὰ τοὺς κάνεις τοὺς γιατρούς, ὅταν δὲν ἔχεις ὑγεία; Κάπως ἔτσι θὰ σκέφθηκε καὶ ὁ ὑπουργὸς Παιδείας καὶ προχωρεῖ στὶς ἐξετάσεις χωρὶς καθηγητές.

»Δυστυχῶς δὲν πέρασε αὐτὲς τὶς ἡμέρες ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ἡ ἔξω ἀπὸ κάποιον ἐξεταστικὸ κέντρο καὶ ὁ πρόεδρος τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων κ. Ἀργυρός. Ὁ ὅποῖος, ὅπως διαβάζω σ' ἐφημερίδα: «Βρῆκε ἄβολα τὰ καθίσματα στὴν αἴθουσα Γερουσίας τῆς Βουλῆς, ὅταν ἐπισκέφθηκε τὸ Κοινοβούλιο. Καὶ προσφέρθηκε νὰ τά... διορθώσει!» Νὰ διαπιστώσει τίς «δυσλειτουργίες» ποὺ ὑπάρχουν στὸ θέμα τῶν ἐξετάσεων καὶ νὰ προσφερθεῖ νὰ τίς κάνει ὁ ἴδιος! (Δ.Δ. ἐπτὰ θαυμαστικά)...

»Δὲν θὰ πρέπει, ὁμως, ν' ἀνακαλύψουμε ἐτερόκλητα πράγματα στὸ σημερινὸ σημεῖωμα, μολονότι κάτι τέτοιο συμβαίνει στὴ ζωή.

»Θὰ ἐξακολουθήσει, ἐπομένως, τὸ ἐλληνικὸ Δημόσιο νὰ δανεῖζεται μὲ ὑψηλὸ τόκο ἀπὸ τὸ κοινὸ ἢ μὲ ρῆτρες ECU καὶ δολларίων, γιά νὰ πληρώσει τοὺς μισθοὺς καὶ τίς συντάξεις (ἐδῶ ὁ κ. Ἀργυρὸς δὲν φαίνεται ν' ἀναλαμβάνει ἐθελοντικὴ δράσι...). Θὰ ἐξακολουθήσει καὶ ὁ τζόγος μὲ τὴ Σοφοκλέους καὶ τὴν κερδοσκοπία ἐπὶ τῶν μετοχῶν στὸ Χρηματιστήριο. Ἄλλο, ὁμως, τὸ Χρηματιστήριο τῆς Σοφοκλέους, ἄλλο ἢ ἡ «Ἀντιγόνη» τοῦ Σοφοκλῆ μὲ τὴ Βουγιουκλάκη...»

Κάποτε, ὅταν ἴσως δὲν εἶχε ἀκόμα καθήσει **πολὺ στρογγυλά**, ὁ κ. Μάργαρης ἀνακούφιζε καὶ πράννε τὴν ἀποκαρδίωσί μας — μὲ τὴν νεανικὴ του **ἐξανάστασιν** γιά τὰ περὶ τὴν λεηλατούμενη ἐλληνικὴ φύσιν δυσοίωνα... Τώρα, κεκορεσμένος, ἴσως, μοιραῖος, ἱσοπεδωμένος, μοιάζει ν' ἀφήνεται στὴν βολὴ τῶν περαβρεχεικῶν δημοσιογραφικῶν «κουτσουλῶν» · τὰ

εἶδατε, τὰ πιὸ κάτω εἶναι... χειρότερα...

Νὰ υποθέσουμε, πῶς οἱ «Καθηγητὲς Διαχείρισης Οἰκοσυστημάτων στὸ Τμῆμα Περιβάλλοντος τοῦ Πανεπιστημίου Αἰγαίου»... περισσεύουν τοῦ χρόνου, χρέους, ἀποστολῆς, συμβατικῶν ὑποχρεώσεών τους; Γιατί ὄχι. Μόνο ποὺ τοῦτο δὲν κάνει λιγότερο θλιβερὸ τὸ γεγονός, πὼς δὲν βρίσκουν κάτι σοβαρότερο, ὥστε νὰ μὴ δαπανῶνται σὲ πνιγερὰ «Διάφορα» οἱ ἀλλοδαποὶ κινεζοὶ... «Οἰκοβολές» - νὰ μὴ στοματώνουν σὲ τέτοιαν εὐτέλεια τὰ ἐγκυβερνητικὰ ἔνδεια γιὰ τὴν «ἀλλαγὴ τοῦ κόσμου»!.. Τί ἄλλο, ἀφοῦ γιὰ τέτοια «ἀνυποταμικά» θὰ ἐπαρκούσε κ' ἡ πιὸ **λιανὴ** δημοσιογραφικὴ ἐξ ἀγχιστείας ἐξαδελφωσύνη - ποὺ ἡ γεροντικὴ λαγνεία μᾶς κάθησε στὸ σβέρκο ἀηδῆ... ἔθνοπατερίασιν... Μὰ ἄς σταματήσουμε ἐδῶ γιὰ τὸν κ. Μάργαρη — ποὺ βλέπω ἔχει καὶ δευτέρη στήλη στὸ «ΒΗΜΑ» (πότε διδάσκει); "Οτι, ὄχι προπέτες, τιμηταί, ἀνακατωσοῦρηδες, μὰ **τὰ παιδιὰ μας ἀμύνοντες**, ἐπείγομεθα νὰ καταδείξουμε μοιραία τὴν οἰονεὶ «ὑψώσιν» (παρουσίασιν) τῆς «κουτσουλιάς» εἰς αὐθεντικὸν ἀξιωματικὸν *ex cathedra* λόγον - διαφορετικὰ πρὸς τί

ἢ παραπομπὴ **στὸν πανεπιστημιακὸ τίτλον**,

γιὰ νὰ διατυπωθοῦν δευτερότητες, ἀνευθυνότητες, παραγεμίσματα - - νὰ κλείσει ἡ στήλη; "Οτι ἐπείγομεθα, τονίζω, ὅπως (πάντα, τὰ παιδιὰ μας ἀμύνοντες) ὑπογραμμίσουμε, ὅτι ὁ ἀκαδημαϊκὸς λόγος δαπανᾷται συμμέτρως **μόνον, ἂν ἀφορᾷ** σὲ οὐσιώδη, κεφαλαιώδη, θεμελιακά, **ἀξιοσπούδαστα** - ὄχι σὲ πουπουλένιες περαβρεχεῖες-ἀκροθιγίες... 'Ακόμα πὼς ὁ ἱδιος (ἀκαδημαϊκὸς λόγος) δικαίῳ τὴν παρουσίᾳ του μόνον μὲ τὴν ἐν παντὶ ἀναφορὰ στὸ «καλὸν ἔργον» (τόσο συχνὰ «σιγαθέν») ἀμετανόητη, ἐκθετικὴν — ἀκόμα κι ὅταν τὸ διάβημα **προεξοφλεῖται μάταιο, συνεπαγόμενο μέγα κόστος, ρίσκο**. "Οτι μόνον ἡ περὶ τὸ «καλὸν ἔργον» μέριμνα, ἢ συνύπαρξις καὶ **σύμπτωσις μ' αὐτό**, καταξιώνει ἄτομα καὶ λαούς, φυλὲς καὶ ἔθνη - μόνη ἢ ἔντονη, ἀδιάλειπτη καὶ ἀκαταπόνητη προσπάθεια εἰς εὐθυγράμμισιν μ' αὐτὸ **προάγει σ' αὐτὸ δράσιν, ἦθος, βουλή, πρόθεσιν**, τὸν ἄνθρωπον καταλήγοντα, προτιθέμενον, δρῶντα, δηλαδὴ **ἀποκλείοντα κατὰ σειράν**:

1. Τὸ διὰ τῆς ὄντως ἡ προσποιητῆς ἄγνοιας «πέρασμα» στὴν πιάτσα λιγότερο ἢ περισσότερο ἀνακριβῶν-σκόπιμων. «Πέρασμα», ἐννοεῖται, πρωτογενῶς μεθοδευμένο, μαστορεμένο καὶ σερβιρισμένο μὲ ἀρκετὴ... ἐρευνητικὴν θολότητα [πῶς, τότε, ποῦ, ἀπὸ ποῖον, γιὰ λογαριασμὸν ποῖου καὶ μὲ ποιά ἐγγύγνα — καὶ προσκύρωσιν— ἀξιοπιστίας ἐγένε ἡ ἀναφερόμενη «ἐρευνα»]; —ἐδῶ τῆς «θέσης»— πὼς τάχα μόνον τὸ (100-60+25=) 15% τῶν νεοελλήνων παίρνει φάρμακα τῇ ὑποδείξει τοῦ ἱατροῦ, ἥτοι πὼς τὸ (100-15=) 85% τῶν φαρμάκων, μὲ τὰ ὁποῖα δηλητηριάζεται-ἐκφυλίζεται ὁ Ἕλληνας, τὸ λαμβάνει **ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας** ἢ «μετὰ ἀπὸ συμβουλὴ κάποιου... γνωστοῦ του!».

Στὸ σημεῖον αὐτὸ ἡ ὕβρις, ποὺ ἐμπεριέχεται στὸν ἰσχυρισμὸ, ὑποχρεώνει εἰς **«ἄνευ τῆς ὁποίας ὄχι»** ἀνασκευήν. "Οτι λίγο ἀκόμα καὶ θὰ ὑποστηριχθεῖ προκλητικὰ, ἀνεπίτρεπτα, ταπεινωτικά, ὅτι

ποὺ γίνεται **ἀνάπηρη στὰ μαιευτήρια** ἢ θηλύτητα τῆς φυλῆς

εὐθύνεται - -κατ' ἀποκλειστικότητα!- ἢ ... ἴδια: Ποὺ οἱ... ἑκατὸν μία στίς ἑκατὸ 'Ελληνίδες **γεννοῦν «μὲ καισαρικὴν»** συμβαίνει τάχα, ἐπειδὴ: ἢ οἱ ἴδιες ὑπερβαίνουν μεταφυσικὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἱατρικὴν αὐθεντίαν (βέτο) ἢ ἡ σημαντικότερη **χειρουργικὴ δαπάνη** δὲν ἐκμαιεύεται ἀρμοδίως, μά... περισσεύει τοῦ ἐναγωνίως ἀναμένοντος στὸν προθάλαμο φουκαρᾶ - -κατὰ κανόνα... "Οχι; Μὰ φυσικὰ «ὄχι», ἂν

ἢ **δῆθεν λαχανιασμένη** καταθορύβῃς-βεβαίωσις, πὼς **«τὸ παιδί ἔρχεται ἀνάποδα»**, μαρτυρεῖ ὅτι οἱ, στὸ... κατῳφλι ἀλγεινῶς ἀπωθούμενοι σπόροι, ἀποδεικνύονται σοφότεροι τῶν γεννητόρων! Πὼς δηλαδὴ, οὐδόλως ἐμπιστευόμενοι τούτῃ τῇ ζούγκλα ἀγγέλων, τά... στυλώνουν, ἀνακρούουν πρύμναν - - πισωγυρίζουν πικροὶ

στην άλλοτριάτητα-μακρότητα-άμεθεξίαν της «Δημι-
ουργίας»...

Κύριοι, όχι περισσότερα - συμφέρει σας να τὸ περάσετε «ντούκου»! Ἡ ὑπογεννητικότητα τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶναι τυχαῖο ἢ ἀνεξήγητο φαινόμενο — ἄς τὴν εἰποῦμε **πανελλήνιαν ἐνοχλή** γιὰ λόγους (δικῆς μας...) αὐτοσυγκράτησης...

2. Τὴν ἀποσιώπησι-συγκάλυψιν πῶς γιὰ τὴν ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης τοῦ Ἑλλήνα στὸν ἐ-
αυτό του (ἢ ἔλλειψις ἐμπιστοσύνης στὸν **ἰατρό** περιέχεται...) **δὲν ἐνέχεται κυρίως ὁ ἀσθε-
νής!** [Μὴ ξεχνοῦμε, πῶς, ἂν ὄντως «ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι λύκος», ὁ «μορφωμέ-
νος» (ἐδῶ περιέχεται καὶ ἡ μόρφωσις τοῦ ἰατροῦ...) ἄνθρωπος διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι **δυὸ
φορὲς λύκος!**] Ποῦ θὰ εἰπεῖ (εἶπαμε «ντούκου», προσοχή) καλύτερα μὴ ὁμιλοῦμε γιὰ «μόρ-
φωσι». Ὅτι, ἐνῶ, μόρφωσις θὰ βεβαιώνονταν ἐξ ἀντικειμένου ἢ μετὰβασις σὲ ὅλο καὶ πιὸ
προχωρημένες μορφές τῆς **βιολογικῆς προσαρμογῆς**, διεκδικεῖται ἀκριβῶς ἀνταγωνισμός-
διαγκωνισμός σὲ ὅλο καὶ σκοτεινότερες-ἐωσφορικότερες μορφές τῆς **ἐξουσιαστικῆς δια-
στροφῆς**. Ἀποτέλεσμα τὸ δῆλον τοῖς πᾶσι σημερινὸ ἀδιέξοδο,

τὸ ἀνέφικτον τῆς **βιολογικῆς προσαρμογῆς τοῦ**

Εἴδους - τῆς Ζωῆς πιθανῶς. Πάει νὰ εἰπεῖ μι-

ᾶς δῆθεν σοφίας, «γνωστικᾶδας» καὶ σύνεσης,

ποῦ ἢ προσπάθειά της εἰς συγκέντρωσιν-ἐξασφά-

λισιν τοῦ **περισσοῦ** (εἰκοσιτριᾶρι τοῖς ἑκατόν,

ἀνατοκισμός, ρήτρα... ἐκιοῦ) κατέστησε τὸν

πλανήτη **ἐπιθάνατον, κοντόμετρον, χαράνειον, μα-**

κάβριον - πτωματικῆς θεας, ὅσμῆς, σήψης...

3. Τὴν ἀποσιώπησι-συγκάλυψιν τοῦ θεμελιώδους νόμου τοῦ (πολυεθνικοῦ καὶ μὴ) μάρκε-
τινγκ (ἐτήσιος στόχος ὁ... **διπλασιασμός τῶν πωλήσεων**) - σ' ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν φαρμακο-
βιομηχανία (ἐμπορία φαρμάκων καὶ συναφῆ) μαρτυρημένου στὸ **πλήθος** τῶν ἐξαπολυομένων
«ἀντιπροσώπων», πλασιέ, «ἰατρικῶν ἐπισκεπτῶν» καὶ πάσης μορφῆς προσφορῶν, πρίμ, δώ-
ρων, ποσοστῶν, σκυλαδικοτσιμπουσιῶν...

— Καλὰ, μὰ ἐγὼ ὁ φουκαρᾶς, ποῦ **δὲν ξέρω ἀπ' αὐτά**, τί νὰ κάμω;

Τίποτις, μάθια μου, μὴ σκοτίζεσαι καὶ μοῦ πάθεις — Παναγιὰ κοντά σου. Βλέπε...
«**Δυναστεία**» ἐσὺ - κοιμήσου, λέω, κ' ἡ τύχη σου δουλεύει...

Δεινίας Δικαῖος

‘Η εξαδέλφη’ Άλλα Αύξεντίου

‘Η «εξαδέλφη» Άλλα Αύξεντίου μου ήταν πολύ οικεία, όταν δουλεύαμε μαζί στην προσφυγιά. Οικεία και άνοιχτόκαρδη ήταν με όλους τους «εξαδέλφους» συνεργάτες της, που την έσέβονταν για την ηλικία και την ανθρωπιά της. Οί πίκρες της μακρόχρονης εξορίας μας ένωναν σε μιὰ οικογένεια.

Κάποτε ήρθα σε ρήξη με την ελληνική διεύθυνση της επιχείρησης, και τὸ ἀντίτιμο της θρασύτητάς μου θὰ ἤτανε βαρύ, ἂν ἡ φίλη μου με τὸ κύρος και τὴν ψήφο της δὲν ἐματαιῶνε τὴν ἐπιβολὴ κυρώσεων... Τὸ ἐπεισόδιο ἔλαβε χώραν ἐπὶ Ζαχαριάδη, καὶ αὐτὸ ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τὴν ἀνδρεία της Άλλας Αύξεντίου.

‘Η «εξαδέλφη» ἐπαναπατρίστηκε σχετικὰ νωρίς. Ἔχασα τὴν ἐπαφὴ μαζί της, παρακολουθοῦσα ὁμως τὴν πνευματικὴ της δρατηριότητα ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ Τύπο. Τὸ 1976 τῆς ἔγραψα (μέσω γνωστοῦ δημοσιογράφου, ἐπειδὴ δὲν εἶχα τὴ διεύθυνσή της) γιὰ τὶς ἐξελίξεις στὴ ζωὴ μου, γιὰ τὴ γυναίκα μου, τὴν ὁποία ἴσως θυμόταν ἀπὸ τὴ Βουδαπέστη, γιὰ τὸν δεκάχρονο γιό μου, ποὺ ἤθελε πολὺ νὰ διαβάσει ἓνα καινούργιο παιδικὸ της βιβλίο (τὴν παρακαλοῦσα νὰ μᾶς τὸ στείλει), γιὰ τὴν πρόθεσή μου νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν Ἑλλάδα κ.λπ. Ταυτόχρονα τὴν παρακαλοῦσα νὰ με πληροφορήσει γιὰ τὶς πιθανότητες ἐκδοσης κάποιων μεταφράσεών μου ἀπὸ τὰ ρουσικά (ἔδινά στοιχεῖα γιὰ τοὺς συγγραφεῖς καὶ γιὰ τὰ συγκεκριμένα ἔργα).

‘Η Άλλα Αύξεντίου εἶχε ἀποκτήσει φήμη ὡς ἀριστερὴ πεζογράφος, ἔβγαζε τὰ «Ἀπαντᾷ» της καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἦταν πολὺ ἀπασχολημένη, ἐγὼ ὁμως ἤμουν βέβαιος, ὅτι θὰ ἔβρισκε λίγον χρόνο νὰ μοῦ γράψει δυὸ λόγια,

νὰ στείλει τὸ παιδικὸ βιβλίο της στὸν γιόκα μου καὶ μάλιστα με ἀφιέρωση «Γιὰ τὸ ἄγνωστό μου ἑλληνόπουλο Νίκο --- με ἀγάπη. Άλλα Αύξεντίου». Κάποια παλιότερα γράμματά της μοῦ ἔδιναν τὸ δικαίωμα νὰ περιμένω τέτοιο πρᾶγμα.

Ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς «εξαδέλφης» εἶχα διαβάσει με πραγματικὸ ἐνδιαφέρον τὸ «*Γυμνάσιο Θηλέων*» καὶ μερικὰ διηγήματα. Τὸ μυθιστόρημα «*Ὁ λυράρης*» (ποὺ πρωτοβγήκε στὴν προσφυγιά) καὶ τ’ ἄλλα της βιβλία, παρὰ τὸν συναισθηματικὸ δεσμό μας, δὲν με εἶχαν κερδίσει ὡς ἀναγνώστη: ἀφηγοῦνταν με τρόπο νατουραλιστικὸ κάποια γεγονότα, ποὺ μοῦ ἦσαν ἐντελῶς ἀδιάφορα...

‘Η Άλλα Αύξεντίου δὲν ἀπάντησε στὴν ἐπιστολή μου, οὔτε τὸ βιβλίο της ἔστειλε στὸ «ἄγνωστο ἑλληνόπουλο»...

Μόλις ἔφτασα στὴν Ἀθήνα, ἐνδιαφέρθηκα γιὰ τὴν παλιά μου συνεξοριστή. Ρώτησα στίς ἐκδόσεις «Νέοι Καιροί», ὅπου κανονικὰ ἔπρεπε νὰ βγάζει τὰ βιβλία της: «Τί κάνει ἡ Άλλα Αύξεντίου;» Κάποιος προθυμοποιήθηκε νὰ μοῦ ἀπαντήσει: «Ἡ Αύξεντίου εἶναι σπαθί!» Εἶχε δώσει στὴν ἐρώτησή μου πολιτικὸ περιεχόμενο καὶ ἐξηγήθηκε ἀναλόγως. «Ὅταν θ’ ἀνταμώσω τὴν «εξαδέλφη», τότε θὰ ἐρμηνεύσω τὸν ὅρο «σπαθί».

‘Η Άλλα Αύξεντίου ἦταν τώρα ἐνα χούφταλο πάνω στὴν τεράστια πολυθρόνα της — εἶχα νὰ τὴ δῶ δεκαπέντε τουλάχιστο χρόνια. Τὸ βλέμμα της ψυχρὸ, ἀτσάλινο, δὲν ἔδειχνε τὴ φιλικὴ διάθεση, ποὺ περίμενα νὰ βρῶ, συνηθισμένος ἀπὸ τὶς ἄλλοτινές συναντήσεις μας. Θυμήθηκα τό... «σπαθί». Ἦσαν παρόντα δυὸ ἀκόμη πρόσωπα: μιὰ μελαχροινὴ γυναίκα, σχετικὰ νέα, ποὺ

μου είχε ανοίξει, κι ένας φοιτητής της Σχολής Καλών Τεχνών, όπως συστήθηκε. Ἡ μελαχροινή γυναίκα δὲν ἔκρυβε τὰ καθόλου φιλικὰ της αἰσθήματα ἀπέναντί μου, καὶ ἄς βλεπόμασταν γιὰ πρώτη φορά... Ὁ φοιτητής ἔλεγε συνέχεια ἐπαίνους γιὰ τὴν «καλαίσθητη ἐπίπλωση τοῦ διαμερίσματος», γιὰ τὸ καινούργιο βιβλίο τῆς Ἑλένης Ἀυξεντίου «*Βασιλικὸ Δένδρο*»...

Ἡ παλιά μου φίλη ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀκόμη ἔστρεψε τὴ συζήτηση σέ... κομματικά θέματα, μίλησε γιὰ «ἀναθεωρητές», γιὰ «ἀντικομματικούς». Ἀπαίτησε νὰ δηλώσω τὴ θέση μου! Ἑμοιοῦσε μὲ ἀνακρίτρια ἢ γηραιὰ «ἐξαδέλφη». Ἐγὼ ἐπέμενα νὰ κρατήσω τὴ συζήτηση σὲ πολιτισμένο ὕψος, νὰ τὴν προσανατολίσω σὲ φιλολογικὰ θέματα. Ἡ προσπάθειά μου ἔφερε τὸ ποθούμενο ἀποτέλεσμα, οἱ ἀπόψεις ὅμως τῆς Ἑλένης Ἀυξεντίου γιὰ πρόσωπα καὶ πράγματα δὲν εἶχαν καμμιά σχέση μὲ τὸ καλλιτεχνικὸ βάρος τῶν ἀνθρώπων οὐτε μὲ τὸ ἀγωνιστικὸ τους παρελθόν.

Ἀπὸ τὴν παλιά της ἀντικειμενικότητα δὲν ἔβρισκα ἵχνος. Γιὰ καταξιωμένους πεζογράφους καὶ ποιητὲς ἔλεγε σήμερα τὰ ἀντίθετα, ἀπ' ὅσα εἶχα ἀκούσει ἄλλοτε ἀπὸ τὴν ἴδια... Καὶ τὰ ἔλεγε κατηγορηματικά. Πῶς ἄλλαξε ἡ «ἐξαδέλφη»!

— Ἄλλα, πῆρες κάποιο γράμμα μου τὸ 1976; — ρώτησα ἀναπάντεχα.

— Ναί, — ἀπάντησε ἀποφασιστικά (περίμενε τὴν ἐρώτηση), ἀλλὰ μὲ τὸ βλέμμα χαμηλωμένο.

— Μήπως εἶδες ἕνα ἄρθρο μου γιὰ τὴ γλῶσσα σὲ βιβλιογραφικὸ περιοδικό; — ξαναρώτησα.

— Ἀναθεωρητικά ἐντυπα δὲν πιάνω στὰ χέρια μου!..

— Τὰ βιβλία σου, ἔμαθα, τὰ βγάζεις ὄχι στοὺς «Νέους Καιροὺς», ὅπως

περίμενα, ἀλλὰ στὸν ἐκδότη Καστανά...

— Ὁ Καστανᾶς πληρώνει καλύτερα...

Ἐμένα δὲν μου χρειαζόταν νὰ μάθω περισσότερα. Εὐχαρίστησα τὴν παλιά μου φίλη γιὰ τὴν εἰλικρίνειά της καὶ τὴν ἀποχαιρέτησα. Κάμποσες ἡμέρες ἐνιωθα μιὰ πίκρα κάτω ἀπὸ τὴ γλῶσσα...

Στὴν Ἀθήνα ἔμενε καὶ τὸ ζεῦγος Σταῦρος καὶ Ἀντωνία, ποὺ εἶχαν ἐπαναπατριστεῖ πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια. Ὁ Σταῦρος ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς «ἐξαδέλφους» τῆς Ἑλένης Ἀυξεντίου, ἡ δὲ Ἀντωνία συγκατοικοῦσε παλιότερα μαζί της στὸ Βουκουρέστι. Σὰν ἔμαθαν γιὰ τὸν ἐρχομό μου, μὲ κάλεσαν στὸ σπίτι τους. Ἐγὼ δὲν ἐγνώριζα προσωπικὰ τὴν Ἀντωνία, εἶχα λοιπὸν ἕναν λόγο παραπάνω νὰ πάω νὰ τοὺς δῶ. Θυμηθῆκαμε τὰ τῆς προσφυγιάς, μού διηγήθηκαν τὶς δικές τους περιπέτειες στὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἀντωνία, παλιά ἀντάρτισσα, μεγαλόσωμη, «ἀντρογυναίκα», πολυτραυματισμένη, μὲ μιὰ ἀναπηρία, ποὺ δὲν τὴν ἐμπόδιζε νὰ δουλεύει δραστήρια στὴν ὑγειονομικὴ ὑπηρεσία, ἤθελε νὰ μού μεταδώσει τὴν ἐμπειρία της ἀπὸ τὸν ἐπαναπατρισμό, γιὰ νὰ μὴν ὑποπέσω στὰ δικά τους λάθη, ὅπως ἔλεγε. Ὁ Σταῦρος, λιγόλογος, ἐπιβεβαίωνε τὰ λεγόμενα τῆς γυναίκας του. Ἐπέμεναν καὶ οἱ δύο: «Τολμῆστε κι ἐλᾶτε!».

Τοὺς ἐμίλησα γιὰ τὴν ἐπίσκεψή μου στὴν Ἀυξεντίου καὶ γιὰ τὴν ὑποδοχή, ποὺ μού ἐπεφύλαξε. Κυτάχτηκαν μεταξύ τους μὲ σημασία. «Πάλι καλά, ποὺ δὲν σὲ ξέχασε», — εἶπε μὲ πικρὸ χαμόγελο ὁ Σταῦρος. Καὶ ἡ Ἀντωνία συμπλήρωσε: «Τῆς ἐκάναμε κι ἐμεῖς φιλικὴ ἐπίσκεψη, ἀλλά... δὲ μᾶς θυμήθηκε καθόλου... Στὸ Βουκουρέστι μὲ παρακαλοῦσε κάθε τόσο νὰ τῆς δι-

ηγοῦμαι περιστατικά ἀπὸ τὸν ἔνοπλο ἀ-
γῶνα. Κι ἐγώ, φυσικά, δὲν τῆς χαλοῦ-
σα τὸ χατήρι. «Πόσο ἐμπνέομαι ἀπὸ
τὶς ἱστορίες σου, Ἀντωνία! Θὰ σὲ θυ-

μᾶμαι σὲ ὅλη μου τὴ ζωή», — ἔλεγε τό-
τε... ». Εἶδα ἓνα τρέμουλο στὰ χεῖλη
τῆς οἰκοδέσποινας. Γιὰ νὰ μὴν προδο-
θεῖ, πῆγε νὰ κάμει καφέ.

ΟΡΕΣΤΗΣ ΗΛΙΑΝΟΣ Μιθριδατισμὸς

Σὲ κοίταξε μέσα στὰ μάτια καὶ σοῦ εἶπε:
«Νὰ ὁ δρόμος μπροστὰ σου ἀνοιχτός,
σφίξε τὰ δόντια καὶ πρόχώρα».
Μὰ σύ, συνεσταλμένος, τὸ βλέμμα χαμηλώνοντας,
«φοβᾶμαι», ἀπηλογήθης.
«Φοβᾶσαι τί;»
«Φοβᾶμαι», εἶπες, «τὴν ἀποτυχία.
Φοβᾶμαι, μὴν κι ὅλα πᾶνε στράφι.
Φοβᾶμαι, μὴν κι ὁ κόπος μου χαμένος.
Ἐδῶ θέλω νὰ μείνω.
Ἐδῶ, καλὰ καθόλου κι ἄς μὴν εἶναι,
ἔχω τουλάχιστο τὴ σιγουριά,
πὼς ἔτσι ἦταν πάντα.
καὶ τόχω συνηθίσει».

Ἀμείλικτη ἡ ματιά του καὶ τὰ λόγια του,
χτύπημα καίριο σοῦ ἔδωσαν ἴσα τὴν καρδιά:
«Τὴν ἀποτυχία», εἶπε, «δὲ φοβᾶσαι.
Δὲν τρέμεις, μὴν κι ὅλα πᾶνε στράφι
μήτε κι ὁ κόπος σου χαμένος.
Τὴν κατευόδωση τῶν ἐλπίδων σου μοναχὰ τρομάζεις.
Φοβᾶσαι, μὴν τύχει καὶ πετύχεις.
Καὶ τότε τί λόγο θάχεις πιά
νάσαι δυστυχισμένος,
τὴ δυστυχία ἔτσι ὅπου τὴν ἔχεις συνηθίσει
καὶ ὅπιο σοῦχει γίνει
τῆς ὑπαρξῆς σου ἀναγκαῖο;»

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗΣ *Τὸ Ἐν Δελφοῖς ΕΙ*

Ἡ ἐπανεκδοσι τῆς ὑπὸ Στεφάνου Καραθεοδωρῆ, ἱατροῦ, συγγραφεῖς «*Περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ΕΙ*» πρέπει νὰ ἐνταχθῇ στὴν προσπάθεια ὄχι βεβαίως διαφωτισεως τῶν ἐν Δελφοῖς πραγμάτων, ἀλλὰ τῆς συσκοτίσεώς των.

Ἡ συσκοτίσι δὲν ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ ἔαν τὸ «ἐν Δελφοῖς ΕΙ» εἶναι τὸ Ἑλληνικὸν *ΕΙ* ἢ τὸ Ἰουδαϊκὸν *ЈН* (συνιστάμενο ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐβραϊκῶν γραμμάτων *jōd* καὶ *he*) καὶ ἐπομένως ὁ ἐν Δελφοῖς λατρευόμενος θεὸς ἦταν ὁ θεὸς τῶν Ἰουδαίων, ὅπως ἀφελέστατα νόμιζε ὁ Στέφανος Καραθεοδωρῆς· ἀλλὰ ἡ συσκοτίσι ἀποβλέπει νὰ πείσῃ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ βεβαίως καὶ τοὺς τῶν ἄλλων θρησκείων λαοὺς, ὅτι ὁ πανάργαιος κάτοικος τοῦ γόρου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἤκμασε ἡ μεγίστη γλῶσσα καὶ ὁ μέγιστος πολιτισμός, πίστευαν (χρησιμοποιοῦν τὴ λέξι *πιστεύω*, ἡ ὁποία ἦταν ἄγνωστη στὴν *Θεογονία*, τὸν Ἡσίοδο καὶ τὸν Ὅμηρο) στὴν ὑπαρξί ἐνὸς θεοῦ ὅπως καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν Χριστιανοί, καὶ μάλιστα τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ οἱ Ἕλληνες τὸ δανείστηκαν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, πρὸ βεβαίως τῆς ἐμφανίσεως τῶν Χριστιανῶν. Θὰ ἔλεγα, ὅτι ὁ ἀείμνηστος Καραθεοδωρῆς (μιά καὶ ἀνεσύρθη μετὰ ἕναν αἰῶνα ἐκ τοῦ τάφου γιὰ νὰ προσφέρῃ τὴν πολύτιμη συνδρομή του!) δὲν ὑπώπτευσεν, παρ' ὅλον ὅτι ὑπῆρξε φιλομαθής, ὅτι τὰ ἀναφερόμενα γιὰ τὸ Μαντεῖο τὸ ἐν Δελφοῖς στοιχεῖα, τὰ πλεῖστα Λατίνων, Ἰουδαίων ἢ Χριστιανῶν καὶ ἐλάχιστα Ἑλλήνων συγγραφέων, δὲν στοιχειοθετοῦν τὴν περὶ τοῦ «ΕΙ» ἐρμηνεία καὶ ἀκόμη ὅτι οἱ Ἕλληνες πίστευαν εἰς ἕνα θεὸν ἀνατολικοῦ τύπου καὶ μάλιστα ὅτι καὶ τὸ μαντεῖο ἦταν αὐτοῦ τοῦ θεοῦ. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἀναζητοῦσαν «πιστεύω», γιὰ τὸν λόγο δὲ αὐτὸν καὶ δὲν σχημάτισαν τὴν λέξι αὐτὴ παρὰ,

Οἱ «θεοί», οἱ ἄνθρωποι καὶ τά... βόδια

Ἐὰν προσέξουμε τὶς ὀνομασίαις τῶν σπουδαιότερων «θεῶν», πού ἐλατρεῦοντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων λαῶν τῆς περιοχῆς, πού ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν Μεσοποταμία ἕως τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς Μεσογείου, διαπιστώνουμε ὅτι ὅλων σχεδὸν αὐτῶν τῶν «θεῶν» τὰ ὀνόματα ἀρχίζουν μὲ τὸ γράμμα *α*.

Εἰς τοὺς Σουμερίους ἔχομε κύριον θεὸ τὸν Ἄνο, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ θεὸς τῶν οὐρανῶν καὶ πατὴρ ἄλλων θεῶν. Εἰς τοὺς Βαβυλωνίους ἔχομε τὸν Ἀνεχάρ, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται πατὴρ τοῦ Ἄνου καθὼς καὶ τοὺς Ἀνουνάκι θεοὺς τῆς γῆς καὶ τοῦ Ἄδη. Εἰς τοὺς Ἀσσυρίους τὸν Ἀσσούρ, εἰς τοὺς Χιττίτες τὸν Ἀνάτ, τὴν Ἀθιράτ μητέρα θεῶν, τὸν Ἀδωνάι, τὸν Ἀμποῦ τοῦ σύμπαντος, τὸν Ἀσχα φύλακα κοσμικῆς καὶ ἠθικῆς τάξεως, τὸν Ἀτάρ θεὸ τῆς φωτιᾶς, τὸν Ἀουραμάσδα, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ γνωστός μας Ὁρομάσδης, τὸν Ἀριμάν θεὸ τοῦ κακοῦ. Εἰς τοὺς Αἰγυπτίους τὸν Ἀτούμ τῆς Ἡλιουπόλεως, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε ἀπὸ τὸ Χάος, τὸν Ἄνουβιν θεὸ τῶν νεκρῶν, τὸν Ἀμμωνα τῆς Ἑρμουπόλεως τοῦ θηβαϊκοῦ κύκλου, τὸν Ἀτόν πηγὴ φωτός καὶ ζωῆς.

ἴσως, ἐπὶ Ἡροδότου. Δὲν ἀναζητοῦσαν κάποιον θεό, γιὰ νὰ γίνουν αὐτοὶ οἱ «μεσολαμβάνεται μεταξύ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων» καὶ νὰ θέσουν αὐτοὶ τὸν «Νόμον τοῦ Θεοῦ». Οἱ Ἕλληνες διὰ τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν ἀπέβλεπαν σ' αὐτὸ ποῦ σήμερα ἡ ἐπιστήμη ἀποκαλεῖ «πρόβλεψι», δηλαδὴ ἐκ τῶν παρελθόντων καὶ παρόντων συνῆγαν συμπεράσματα γιὰ τὰ μέλλοντα (ἴδε «Δαυλός», τεύχος 62' 1987). Λυποῦμαι, διότι «μιλάω στὸν βρόντο»: ὁ ἀείμνηστος Καραθεοδωρῆς (ίατρὸς) δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαντήσῃ.

Μήπως ὅμως ἐπιθυμεῖ κανεὶς ἄλλος νὰ μᾶς διατυπώσῃ τὶς ἀπόψεις του ἐπὶ τῶν «περὶ τοῦ Εἰ» τῶν Δελφῶν; Οἱ κύριοι τῶν ἐκδόσεων «Καραβία» μποροῦν νὰ ψάξουν; Ἐχῶ ὑπ' ὄψιν μου τὸ τεύχος ΣΤ' τοῦ περιοδικοῦ «Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων» (ἔτος 1937), τὸ ὁποῖο ἐξεδίδετο ἀπὸ τὸν Χρυσόστομο Δασκαλάκι, ἡγούμενο τῆς ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης, στὸ ὁποῖο δημοσιεύετο ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα (τοῦ ἀπὸ Μεγάλων Πρωτοσυγγέλλων καὶ Παραμυθιάς) σχετικῇ ἔρευνα γιὰ τὰ «περὶ τοῦ θεοῦ ὀνόματα» σὲ μία ὑψηλῆς στάθμης προσπάθεια.

Γράφει ὁ Ἀθηναγόρας περὶ τοῦ ἀειμνήστου καὶ τότε Καραθεοδωρῆ: «Βεβαίως τὸ ἐν Δελφοῖς Εἰ εἶναι τὸ τῶν Ἑβραίων *יה* συνιστάμενον ἐκ τῶν ἀρχαίων ἑβραϊκῶν γραμμάτων *jōd* καὶ *he*, ἀλλ' εἶναι βλασφημία κατὰ τοῦ ἁγίου ἐλληνικοῦ πνεύματος καὶ νὰ σκεφθῇ τις ὅτι "οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τὰς ἀρχαιοτάτας αὐτῶν ἐπιδημίας εἰς τὴν Ἑλλάδα φαίνεται νὰ ἦσαν οἱ κτίσαντες τὸν ἐν Δελφοῖς ναὸν καὶ ἀναθέντες τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην". Τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν ἔκτισαν οἱ Ἕλληνες. [τῶν προομηρικῶν βεβαίως χρόνων], ἡ δὲ ἐπιγραφὴ Εἰ εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐλληνικόν, Ὅμηρικόν καὶ προομηρικόν καὶ ἀρχαῖον ὄνομα τοῦ θεοῦ. τὸ ΧΕ, ὅπερ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐδιδάχθη εἰς τοὺς Ἑβραίους καὶ πάντας τοὺς λαοὺς τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἀφοῦ ἡ πρωτοελληνικὴ γλῶσσα ἦτο ἡ μήτηρ ὅλων τῶν γλωσσῶν, ὡς ἀπεδείξαμεν πολλαχοῦ τῶν μελετῶν ἡμῶν, περιτράνω δὲ εἰς τὸ Α' καὶ Β' μέρος τῆς παρούσης μελέτης. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐγνώριζε ὁ Ἕλλην σοφὸς ἱατρός, ὡς ἠγνόησαν αὐτὸ καὶ θέλουν ἔτι νὰ ἀγνοοῦν οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης καὶ οἱ

Εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες, ἂν καὶ πληθῶρα λέξεων τῆς γλώσσης των εἶναι προϊόν φιλοσοφικῆς σκέψεως, ἔχομε ὀνόματα θεῶν τῶν ὁποίων ἡ ἀρχὴ τῶν ὀνομάτων τους εἶναι ἐπίσης ὁ φθόγγος α: π.χ. Ἀπόλλων, Ἀθηνᾶ, Ἀφροδίτη, Ἄρης...

Μερικὰ ὀνόματα θεῶν δὲν ἔχουν ὡς ἀρχικὸ φθόγγο τὸ α, ὅμως τὸ γράμμα αὐτὸ δὲν παύει νὰ παρουσιάζεται σὰν κύριο στοιχεῖο των: π.χ. εἰς τοὺς Αἰγυπτίους ὁ *Pā* θεὸς τοῦ Ἡλίου, ὁ *Phā* θεὸς τῆς Μέμφιδος, ὁ *Marδουκ* κύριος θεὸς τῶν Βαβυλωνίων.

Ἄς δοῦμε τί ὑποκρύπτει ἡ χρῆσις τοῦ φθόγγου α, ὡς ἀρχικοῦ ἢ κύριου στοιχείου, εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν ὀνομάτων τῶν «θεῶν», τοὺς ὁποίους ἐπλασαν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐκτεταμένης ἐκείνης περιοχῆς τῆς Ἀσίας, ὅπου κατὰ τοὺς «μελετητὰς» ἀνεπτύχθησαν οἱ «πρῶτοι» (!) πολιτισμοί.

Οἱ πανάρχαιοι Ἕλληνες, ἦταν γνωστοὶ εἰς τοὺς λαοὺς αὐτοὺς, διότι εἶχον ἐξαπλωθεῖ ἐκεῖ. Οἱ πανάρχαιοι αὐτοὶ Ἕλληνες ἐχρησιμοποιοῦν τὴν λέξιν «ἄνθρωπος», ἡ ὁποία ἄρχιζε μὲ τὸν φθόγγο α καὶ μὲ τὴν ὁποία λέξιν ὀνόμαζαν τὸ τελειότερο πλάσμα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔχον λογικὴν, συναισθήματα καὶ ἑναρθρον λόγον.

Τὰ παραπάνω ἀποδεικνύουν τὸ ἐξῆς σημαντικώτατο. Τὸ γράμμα Α. τὸ ὁποῖο ση-

ἡμέτεροι ἀκολουθοῦντες τὴν σκολιὰν ὁδόν, τὴν ἀπομακρύνουσιν αὐτοὺς τῆς ἀληθείας». Αὐτὰ ἐν ἔτει 1937 στὸ περιοδικὸ «ΦΩΣ ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων». Τὶς δικές μας ὅμως ἀπάνσεις τόσο γιὰ τοὺς Δελφούς ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἔννοια Θεός, πρὸ τῆς ἐπὶ Δευκαλίωνος καταστροφῆς, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν «μαντικὴν», οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ» συχνὰ ἀπὸ τὶς στήλες του ἔχουν πληροφορηθῇ.

Ὅσοι «πιστεύουν», ὅτι ξεθάβοντας τὸν Καραθεοδωρῇ ἀπαντοῦν καὶ στὸν «Δαυλό», πέφτουν ἔξω. Ἐάν, τὸ ἐπαναλαμβάνουμε ἐδῶ, ἐπιθυμοῦν διάλογο, ἃς ἀφήσουν τοὺς πεθαμένους νὰ ἀναπαύωνται καὶ ἃς μᾶς «φωτίσουν» αὐτοὶ στὸ θέμα τῆς μαντικῆς τῶν Δελφῶν, τοῦ Εἰ καὶ γιὰ ὅ,τι ἄλλο περὶ αὐτῶν γνωρίζουν. Αὐτοπροσώπως! Ἴσως τότε προκύψῃ κάτι χρήσιμο, καὶ ὄχι ἐκ νέου ἔρεβος. Εἶναι ἀπλό, κύριοι τῶν «Ἐκδόσεων Καραβία»!

Η. Α. Τσατσόμοιρος

ΠΑΥΛΟΣ Γ. ΛΑΜΠΡΟΣ, *Μετασυμπαντική ἁρμονία*

Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πού ἔρχομαι σ' ἐπαφὴ μ' ἓνα ἔργο τοῦ Παύλου Λάμπρου. «Ὁ ἔρωτας στὴ σελήνη» ἦταν τὸ προηγούμενο. Ὁ συγγραφέας καὶ σὲ τοῦτο τὸ βιβλίο του, εὐφάνταστος, προβληματισμένος, μᾶς δίνει τὸ στίγμα του, ἔχοντας τὴν ἔφεση νὰ διολισθαίνει ἀπὸ τὴν ἀπτή, ρέουσα καθημερινότητα, σὲ τοπία ἐξωγήινα, δυσπρόσιτα ἀκόμη γιὰ τοὺς κοινούς «περιπατητές», τοὺς ἀμύητους ἀναγνώστες, πού στὰ 14 διηγήματα τῆς «Μετασυμπαντικῆς ἁρμονίας» του ὁπωσδήποτε δὲν θὰ βρεθοῦν στὸν δικό τους γνῶριμο, κοινωνικὸ χῶρο, ὅπου ἔμαθαν νὰ ζοῦν καὶ νὰ κινοῦνται. Ἡ ἐπιστημονικὴ γνώση, ἀπαραίτητη γιὰ νὰ ἐννοήσουν ἐπαρκῶς μέσ' ἀπ' τὰ τεκταινόμενα — καὶ μὲ πόση ἀφηγηματικὴ ἄνεση — πῶς καὶ πού ὁ συγγραφέας τοὺς ὁδηγεῖ, ἀποτελεῖ, νομίζω, προϋπόθεση. Ἐνα μικρὸ ἀπόσπασμα ἀπ' τὸ διήγημα «Οὔτε ἡ ὕλη, οὔτε ἡ κίνηση», ἀρκετὰ πειστικό:

«Δὲν μποροῦμε νὰ διακρίνουμε ἀλλιώτικα ἀπὸ κεῖνο πού μᾶς φαίνεται ὅτι εἶναι καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖο εἴμαστε πλασμένοι. Ὅμως τώρα ὁ ἡδυπαθέστατος Τζάκ εἶχε στὴ διά-

→
μιτοδοτεῖ τὸν ἤχο-φθόγγο α, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποτελεῖ ἐξελληνισμό τῆς σημαντικῆς λέξης «ἄλεφ», ἡ ὁποία σημαίνει «βόδι». Διότι ὁ ἤχος-φθόγγος α μὲ σημασία «βόδι» δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχει καμμία σχέσι μὲ τὸν ἀρχικὸν ἤχο-φθόγγο α τῶν ὀνομάτων τῶν θεῶν!

Ὁ ἀρχικὸς ἤχος-φθόγγος τῶν ὀνομάτων τῶν θεῶν αὐτῶν δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν ἀρχικὸν ἤχο-φθόγγο τῆς πανάρχαιας ἐλληνικῆς λέξεως «ἄνθρωπος», ὁ ὁποῖος σηματοδοτεῖται μὲ τὸ γράμμα Α, πού εἶναι καθαρὰ ἐλληνογενές. Τέλος ἃς ἀναφέρουμε, ὅτι ὁ θεὸς Διόνυσος συμβολίζεται εἰς τοὺς ἀρχαίους ἐλληνικοὺς ναοὺς ἀπλῶς διὰ τοῦ γράμματος Α.

Βιβλιογραφία:

1. *Mythologies*, Copyright Auce, Gillon, Hollek-Larousse et Cie· βλ. ἐπίσης ἐγκυκλοπαίδειαν «Ἑταρείας Ἑγκυκλοπαιδικῶν Ἐκδόσεων».
2. Χάρη Πάτση, «Ἀνατολικὲς Θρησκείες», Ἀθῆναι, 1975.

Τατιανή Ἀναγνωστοπούλου

θεσή του μειωτὲς συστάσεως σωματιδίων, ἀνιχνευτὲς σωματιδίων, μονώσεις μὲ ηλεκτρομαγνητικὸ φράγμα καὶ κυρίως κενό, πολὺ κενό στὴ διάθεσή του, καθὼς καὶ τὴν εὐχέρεια νὰ τὸ συμπυκνώσει ὅπως αὐτὸς (ἢ αὐτὸ) θέλει».

Ὁ συγκεκριασμὸς φιλοσοφικῶν σκέψεων, κοσμολογικῶν θεωριῶν δοκιματικῆς ὕψους — καὶ λογοτεχνικῆς συνάμα —, ἐπαγωγικὸς ὥστόσο, διεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον. Ἐλλείπουν ἴσως ὁ ψυχισμὸς, οἱ κραδασμοὶ ἀπὸ τὶς ἐσωτερικὲς, τόσο φυσικὲς ἀνθρώπινες συγκρούσεις, τὸ ρίγος τῶν συγκινήσεων, ποὺ ἀπὸ τοῦτες ἀκριβῶς προκαλοῦνται. Ἀλλὰ σὲ ἀντιστάθμισμα ὑπάρχουν ἀλήθειες, πού, ἀναγόμενες στὸ ἐγγὺς ἢ μακρυνὸ μέλλον, ἐμβιοῦν σὲ μιὰ ἄλλη πραγματικότητα καὶ ποὺ δὲν πρέπει ν' ἀγνοοῦμε. «*Ἡ μετασυμπαντικὴ ἁρμονία*» εἶν' ἓνα προσέτι στοχαστικὸ βῆμα πρὸς αὐτὸν τὸν προσανατολισμὸ.

Τάσος Γ. Ἀναγνώστου

ΑΘ. ΔΑΦΝΗΣ, Ἑλληνικὸ ἢ Κυμαῖκὸ Ἀλφάβητο

Διάβασα μὲ μεγάλη προσοχὴ τὸ ἐν ἐπικεφαλίδι μελέτημα τοῦ συγγραφέως κ. Ἀθανασίου Δαφνῆ. Ἡ προσπάθεια νὰ δώσῃ μιὰ σύντομη ἱστορία τῆς Εὐβοϊκῆς Κύμης, ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια, τὸν ἔφερε ἀντιμέτωπο μὲ τὸ ἱστορικὸ κενό, τὸ ὁποῖο διαχωρίζει, ὅπως ὁ Ἀριστοτέλης λέγει τοὺς *«παμπалаίους χρόνους τοὺς πολὺ πρὸ τῆς νῦν γενέσεως»* ἀπὸ τὴν νῦν γένεσιν, ποὺ καὶ αὐτὴ μὲ τὴν σειρὰ τῆς παραμένει μὲ πολλὰ ἐπίσης ἱστορικὰ κενά. Αὐτὰ τὰ «κενά» στὴν ἐποχὴ τῶν «κλασσικῶν χρόνων», ὅπως συνηθίσαμε νὰ τοὺς ἀποκαλοῦμε, ἀντὶ νὰ καλυφθοῦν διὰ συστηματικῶν ἱστορικῶν ἐρευνῶν, παρέμειναν στὸ ἐπίπεδο συγκεντρώσεως τῶν διασωθέντων κειμένων, π.χ. τῆς *«Θεογονίας»*, τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Ἡσιόδου, περιγητήσεων καὶ καταγραφῶν τῶν διασωθέντων μνημείων καὶ παραδόσεων, καὶ ἐν γένει δὲν ἀνεζητήθησαν, πλην ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, οἱ *«θέσαντες τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασιν»*, δηλαδὴ δὲν ἀνεζητήθησαν οἱ προηγούμενοι αὐτῶν, πολιτισμοί, τῶν ὁποίων τὴν γλῶσσα καὶ τὶς ἔννοιες χρησιμοποιοῦσαν, καὶ μάλιστα δι' αὐτῶν τῶν ἐννοιῶν προβληματίζοντο καὶ ἐξέδιδαν τὰ νῦν πορίσματά των. Οἱ πολιτισμοί, ὡς γνωστόν, δὲν φυτρώνουν, ἀλλὰ, ὅπως οἱ κρίκοι τῆς ἀλυσίδας, συνεχίζουν νὰ διαδέχονται ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Ὁ συγγραφεὺς θεωρεῖ ἐπίσης τὸ γεγονὸς τῆς σιωπῆς γιὰ ἐκείνη τὴν περίοδο τῶν ἱστορικῶν καὶ φιλοσόφων ὡς δυσεξήγητο καὶ λαμβάνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ σχετικὴ πρὸς τοὺς Δελφοὺς ἀναφορά τοῦ Ἀριστοτέλους, ποὺ σημειώνει τὴν εὐθύνη τοῦ Μαντείου γιὰ τὸν καθορισμὸ ἐκάστοτε τῶν τόπων ἰδρύσεως ἱερῶν καὶ πόλεων, θεωρεῖ ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης *«ᾧφειλε νὰ μνημονεύσῃ τὸν νόμον»*, διὰ τοῦ ὁποίου ὑποχρεώοντο οἱ ἰδρυτὲς ἱερῶν ἢ νέων πόλεων νὰ ὑπακούσουν στοὺς Δελφοὺς. Καὶ ἐὰν βεβαίως τὰ πράγματα παρέμειναν σ' αὐτὸ ἔστω, τὸ σημαντικὸ ὅμως ἐπίπεδο ἐρεύνης, ἢ ἐκτροπὴ τῆς ἱστορίας σὲ μῦθο δὲν θὰ εἶχε ἐπέλθει, ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ ἐλάχιστα διασωθέντα γραπτὰ μνημεῖα ἔγιναν ὁ πυρῆνας κατασκευῆς φανταστικῶν ἱστοριῶν (σεναρίων) [*«Ἀοιδῶν οἶδε δύστηνοι λόγοι»* κατ' Εὐριπίδην: «ἐλλεινὲς ἱστορίες ποιητῶν»], μὲ ἀποτέλεσμα ἀντὶ τῆς ἀναγκαίας «καθάρσεως» νὰ ἐπέλθῃ συνεπικουρος τῆς ἄγνοιας καὶ ἡ σύγχυσι. Καὶ ἡ ἱστορία τῶν κατοίκων τοῦ χώρου τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας θεωρήθηκε *Μυθολογία!*..

2. Ὡς δοῦμε ὅμως τὰ «περὶ τῆς Κύμης», γιὰ νὰ προσθέσουμε ἓνα ἀκόμη μέρος ἐκ τῆς χαμένης ἱστορίας τοῦ πανάρχαιου αὐτοῦ χώρου, ὁ ὁποῖος, ὅπως συνεχῶς τὸ τονίζω, ἀνῆλθε πρῶτος ἐκ τῶν ὑδάτων τῆς πανθάλασσας τοῦ πλανήτη μας πρὸ 145.000.000 ἐτῶν, καὶ παρέμεινε ἐπὶ 110.000.000 ἔτη, μέχρι τῆς ἀναδύσεως τῶν Πυρηναίων, Ἰμαλαίων καὶ Ἀλπεων, μοναδικὴ ἴσως χέρσος γῆ στὸν πλανήτη μας.

Τότε, λοιπόν, ὡς τμήμα τῆς Πελαγονικῆς ὁροσειρᾶς καὶ τοῦ *«αἰγλήεντος Ὀλύμπου»*,

άνεδύθη και ἡ Βόρειος Εὐβοία. Εἶναι δὲ ἀποδεδειγμένο ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης τῆς Γεωλογίας, ὅτι μετὰ τὴν ἀνάδυσι καὶ τῆς ὁροσειρᾶς τῆς Πίνδου (τμήματος τῶν Δειναρικῶν Ἀλπεων) σχηματίσθηκε ἡ μεταξὺ τῶν δύο ὀρεινῶν τόξων ἐνδοχωρική λίμνη, ἡ μετέπειτα «Θεσσαλία». Πέριξ αὐτῆς ἐμφανίζονται οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι («θεοί»), ἀπὸ τοὺς ὁποίους προήλθαν οἱ «Ἐλλοί» θηρευτὲς καὶ ἀργότερα οἱ κτηνοτρόφοι «Κύκλωες» καὶ οἱ «Κένταυροι». Ἡ ἱστορική πορεία τῶν ἀνθρώπων (θεῶν) στὸν χώρὸ τὸν πέριξ τῆς λίμνης ἐγίνετο γνωστὴ ἐπίσης καὶ μὲ τὰ ὀνόματα Ἐλλοί, Σελλοί, Κύκλωες, Πελασγοί, Ἕλληνες.

Δὲν εἶναι λοιπὸν κάποια ἀναφορὰ τῶν ἐλληνικῶν παραδόσεων ποὺ θέλει τοὺς πρῶτους κατοίκους τοῦ χώρου τῆς ἐλλοπικῆς γλώσσας, τοὺς πέριξ τῆς ὥς Πελάγους λίμνης, νὰ ἀποκαλοῦνται «Πελασγοί», εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ γλῶσσα, ποὺ μᾶς ἀπέκάλυψε τὰ «πρὸ τ' ἐόντα» τῆς περιοχῆς. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ θεωρῶ ἐντελῶς αὐθαίρετο καὶ ἀτεκμηρίωτο εἶναι τὰ λεγόμενα περὶ τῆς ἀναπτύξεως, Πελασγικοῦ Πολιτισμοῦ «ἀνάμεσα στὴν 3ῃ καὶ 2ῃ χιλιετία». Αὐτὴ ἡ ἐπανάληψι τῶν αὐθαιρεσιῶν δὲν σκοπεύει στὸ φῶς, ἀλλὰ ἔχει κατασκευασθῇ γιὰ νὰ μᾶς ἐπιβραδύνουν στὴν πορεία μας πρὸς τὴν ἀλήθεια.

3. **Εἶναι πάρα πολλὰ αὐτὰ ποὺ ἀγνοήθησαν μέχρι σήμερον ἐκ τῶν γραπτῶν κειμένων**· καὶ εἶναι ἐξοργιστικὸ νὰ ὁμιλοῦν περὶ ἐντελῶς ἀνύπαρκτων ἄλλων στοιχείων, π.χ. πληθυσμιακῶν ἀνακατατάξεων, καθόδου Δωριέων, Λελέγων, περὶ τῶν ὁποίων «ἀποφαίνονται» μάλιστα καὶ διὰ χρονολογιῶν. Φθάσαμε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο σὲ τόσο μεγάλη συσσωρευσι παραποιήσεων, στρεβλώσεων καὶ ἐν γένει αὐθαιρεσιῶν, ὥστε καὶ στὰ σχολικὰ βιβλία νὰ λέγονται πράγματα ἀνυπόστατα μὲ ὕψος «αὐθεντιῶν».

Πολλὰ λοιπὸν τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀγνοοῦνται· καὶ ἓνα ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ ἡ σημαντικὴ προσφορὰ τῶν Γερμανῶν Weigand, Schrader καὶ W. Willberg, οἱ ὁποῖοι ὥς ἀπεσταλμένοι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς μὲ ἀντικείμενο τὸν ἐντοπισμὸ τῆς ἀρχαίας Εὐβοικῆς Κύμης, μᾶς ἔδωσαν μερικὰ ἀποκαλυπτικώτατα στοιχεῖα, ἐὰν βεβαίως μπορούσαμε νὰ τὰ ἐπεξεργασθῶμε καὶ ἡμεῖς ὡς Γερμανοί. Εἶναι πρᾶξι «ἐθνικοῦ ἔργου» ἡ διασωθεῖσα στὸ «*Ἡμερολόγιον τοῦ Γυμναστικοῦ Συλλόγου τῶν Κυμαίων*» τοῦ ἔτους 1899 ἔκθεσι τῶν Γερμανῶν Ἀρχαιολόγων. Θὰ συνοψίσω ἀμέσως ὅσα ὁ συγγραφεὺς κ. Α. Δαφνῆς ἀναφέρει:

«Ἡ ἀνακάλυψις τάφων εἰς τὴν θέσι Βυθὸς ἀπέχουσα μίᾳ ὥρᾳ καὶ ἓνα τέταρτο ἀπὸ τὴν νῦν Κύμη καὶ εἰς τὸ Β.Α. μέρος αὐτῆς ἐπὶ λόφῳ γνωστοῦ ὡς «Κορακόπυργος» ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν ἄκρην (κάβο) τῆς Κύμης, ἔπεισε τοὺς Γερμανοὺς ἀρχαιολόγους νὰ ἐπισκεφθῶν ἐκεῖνην τὴν περιοχὴν. Ἀπὸ μακρινῇ ἀπόστασι ὁ λόφος αὐτὸς φαίνεται νὰ περιβάλλεται ἀπὸ λείων θεμελίων κυκλικῶν τείχους, τὰ ὁποῖα οἱ Γερμανοὶ ἐπιστήμονες χαρακτηήρισαν ὡς: ἀποτελούμενα ἐκ σωρῶν ἀτάκτων καὶ ἐξ ἀδιασπᾶστων συνεχεῖα ἐρριμμένων ἀκατεργάστων συντριμμάτων ὀγκολίθων, περικλειόντων τὸ ὀροπέδιον τοῦ λόφου ἐν σχήματι τόξου, οὐ ἀμφοτέρω τὰ ἄκρα φθάνουσι μέχρι τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν ἀκροτάτης ἐξοχῆς τοῦ λόφου τούτου... Εἰς δύο σημεία τοῦ πρὸς τὴν θάλασσαν ὑψηλοτέρου κρασπέδου τοῦ Κορακόπυργου (ἀναφέρει ὁ Σ. Κωνσταντινίδης) διακρίναμε τρεῖς ἕως τέσσαρας φοβεροὺς ὀγκολίθους οὕτως ὁμαλῶς λελαξεμένους, ὥστε ν' ἀποτελῶσι ἐν βατῇ πρὸς τὰ ἄνω πλευρὰ αὐτῶν ἐπίπεδον οἰοῦν τεχνητοῦ ἐξώστου. Δυσχερὲς ὅμως νὰ ἀποφανθῶμεν ἂν ἡ λάξευσις αὐτῇ προῆλθε ἐκ πολυχρονίων μεταλλαγῶν ἢ εἴχομεν πρὸ ἡμῶν ἀρχαῖόν τι ἐρείπιον ἢ ἔχνην πελασγικῶν τείχους. Οὐχ ἦρτον ὁ δρ. Weigand, ἐπισκεφθεὶς αὐθημερὸν τὸ δεῦτερον τὴν αὐτὴν θέσιν, ἐπανῆλθε πρὸς ἡμᾶς εἰς Κύμην, πεποιθὼς ὅτι πάντως ὁ «Κορακόπυργος» ἦν ἡ ἀκρόπολις τῆς ἐν Εὐβοίᾳ προϊστορικῆς Κύμης, ἣτις κατ' ἀκολουθίαν ἐξετείνετο ἀσφαλῆς προστατευομένη κατὰ τῶν πέριξ θαλασσίων ἀνέμων, ὧν τὰ ἥρεμα μόλις ἐξικινούμενα ρεύματα καθίστων αὐτὴν ὑγιεινοτάτην...».

Ἐχῶ σημειῶσει σὲ ἄλλο τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ» τὴν ἠθελημένη σιωπὴ γιὰ τὰ τεῖχη καὶ πύλες τῶν Οἰνιάδων, τῶν Δελφῶν, τοῦ Μαντείου παρὰ τὸν Ἀχέροντα ποταμὸ καὶ τὴν πάλαι ποτὲ Ἀχερουσία λίμνη, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν φαίνεται νὰ ταράζωνται οἱ «εἰδικοί» γιὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου. Οἱ ὀγκόλιθοι τῆς Κύμης θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνυψωθοῦν καὶ

νά πέσουν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν διαφόρων κατὰ περιόδους ὑπευθύνων, μήπως καὶ ἀφυπνισθοῦν ἐπὶ τέλους ἐκ τοῦ ληθάργου των.

4. Θὰ κλείσω μὲ κάτι ἄλλο ἐπίσης σημαντικό, ποὺ θίγει ὁ συγγραφεὺς: «Οἱ Ἑτροῦσκοι - μᾶς λέγει— ἔλαβαν ἀπὸ τοὺς Κυμαίους τῆς Καμπανίας τὸ Κυμαϊκὸ Ἀλφάβητο, τὸ ὁποῖο καὶ προσήρμοσαν εἰς τὰς ἀνάγκας τους. Ἑτρουσκικὲς ἐπιγραφές στὴν Ἰταλία δειχνουν πὼς τέσσερα βασικὰ γράμματα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου (ο, γ, β, δ) δὲν ἦταν σὲ χρῆση στοὺς λαοὺς αὐτοὺς, γιατί στὴν ἑτρουσκικὴ γλῶσσα (*ὀμιλία) δὲν ὑπῆρχον φθόγγοι, ποὺ νὰ ἀντιστοιχοῦν εἰς (τὰ γράμματα) αὐτά.

»Μερικοὶ ἀλφαβητικοὶ κατάλογοι ποὺ βρέθηκαν (Ρουζέλλε, Κιούζι, Μπορμπάτζο, Νόλλα, Ὁρμετέλλο) ἐπιβεβαιώνουν αὐτὴν τὴν παράλειψιν... Τέλος εἶναι αὐταπόδεικτο, ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ Λατίου ἀπὸ τὸ Κυμαϊκὸ ἀλφάβητο ξεκίνησαν τὴν δική τους γραφή. Δηλαδή τὸ ἀλφάβητο ποὺ σήμερα λέγεται λατινικὸ εἶναι τὸ κυμαϊκόν».

Καὶ ἐδῶ θὰ σημειώσω, ὅτι εἶναι ἀσφυκτικῶς πολλὲς οἱ ἀποδείξεις ὅτι: ὁ ἑλληνικὸς πολιτιστικὸς λόγος προσέφερε χιλιάδες λέξεων σ' ὅλους σχεδὸν τοὺς λαοὺς, ὥστε νὰ καταστοῦν, χωρὶς τὴν ἀναγκαίαν γιὰ τὸν σχηματισμὸ τῶν λέξεων διαδρομὴ τῶν χιλιετιῶν, ἱκανοί, διὰ τῆς ἐκμαθήσεως καὶ μόνο τῶν λέξεων, ἀποδέκτες πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐρμηνεύσουν καὶ οἱ ἴδιοι τὰ συμβαίνοντα γύρω τους. Καὶ εἶναι ἀδυναμία ἐμβαθύνσεως ἢ συνεχιζόμενης παραδοχῆ τῆς «ἀναιτιώδους σχέσεως» μεταξὺ λέξεως καὶ πράγματος, δηλαδή τῆς συμβατικότητος, ὑπὸ τῆς «ὁρίμιου γλωσσολογίας».

Ἡ φθογογραφικὴ μορφή τέλος τῶν συμβόλων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου ὑπῆρξε ὁ τελευταῖος κρίκος στὴν αἰτιώδη ἐξέλιξι τῶν συμβόλων τῆς γραφῆς. Ὁ καθηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας Α. Ἀρβανιτόπουλος (1874-1938) στὴν «Ἐπιγραφικὴ» (ἐκδ. Ἑστίας 1937) ἔλεγε: «Οἱ Ἕλληνες ἔφθασαν εἰς τὸ ἐν χρήσει ἀλφάβητον κατόπιν γλωσσικῆς ἐπεξεργασίας, ἣτις σημαίνει ὅτι ἐδημιούργησαν ἐξελικτικῶς τὸ Ἀλφάβητόν τους». Τελειώνει δὲ λέγων: «Σημειωτέον, ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν καὶ δὴ ἐν Πελοποννήσῳ, Κρήτῃ, Βοιωτίᾳ κ.ἀ. ἐβεβαιώθη δι' εὐρημάτων ἢ ὑπαρξίς πάντων τῶν σημειωθέντων κλιμακίων γραφῆς ἥτοι τῆς Ἰδεογραφικῆς, τῆς Εἰκονογραφικῆς, τῆς Γραμμογραφικῆς, τῆς Συλλαβογραφικῆς καὶ τῆς Φθογογραφικῆς, ἅτινα ἐφήρμοσαν κατ' ἰδίαν ἐμπνευσιν καὶ μέθοδον οἱ παλαιότεροι πεπολιτισμένοι κάτοικοι τῆς χώρας ταύτης».

Τὰ ἀλφάβητα ἐπομένως δὲν ἐπινοοῦνται, ἀλλὰ συνδέονται ἄρρηκτα μὲ αἰτιώδη σχέσι μὲ τὸν πολιτισμό, τοῦ ὁποίου οἱ ἀνάγκες προκαλοῦν τὴν ἐξέλιξί του. Γιὰ τὸν λόγο δὲ αὐτὸν ὀρθότατα ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης διευτύπωσε τὴν ἄποψι ὅτι παρὰ τῶν Μουσῶν ἐδόθησαν: «ταῖς δὲ Μούσαις δοθῆναι παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν τῶν γραμμάτων εὕρεσιν».

Ἐδῶ κλείνω τὰ ἐρεθίσματά μου ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Ἀθανασίου Δαφνῆ, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ εἰσέλθουν στὰ πανάρχαια ἱστορικὰ χρόνια ἔχουν καὶ τὴν ὁδὸ τῆς Κύμης ἱκανὴ νὰ τοὺς φέρῃ μέχρι τὴν αὐγὴ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Η. Α. Τσατσόμοιρος

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΟΣΚΟΒΗΣ, Γενεὰ ἔρχεται

Τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ Βασίλη Μοσκόβη, ἂν δὲν ἦταν φέτος ἡ δευτέρη ἐκδοσί του μετὰ ἀπὸ τριάντα χρόνια, θὰ λέγαμε ὅτι ἀποτελεῖ τὸ βιβλίον τῆς χρονιάς. Σ' αὐτὸ περιγράφονται οἱ ἱστορίες τῶν φοιτητῶν (κυρίως τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς) τὰ χρόνια τοῦ Βέη καὶ τοῦ Συκουτρῆ, ποὺ ἦταν καὶ τὰ φοιτητικὰ χρόνια τοῦ συγγραφέα. Ὁ κ. Μοσκόβης πραγματεύεται ἀληθινὰ περιστατικὰ καὶ πρόσωπα (μὲ ἀλλαγμένα ὅμως ὀνόματα) διανθισμένα μὲ τὸ τάλαντο τῆς γόνιμης φαντασίας του καὶ καταγραμμένα μὲ τὸ χάρισμα τῆς ἀπαράμιλλης πέννας του.

Είναι δύσκολο νά μιλήσει κανείς αρκετά γι' αυτό τὸ βιβλίον, πού ἔκανε πάταγο στὴν πρώτη ἔκδοσή του. Σ' αὐτὸ ἀχνογράφονται ποικιλῶν μορφὲς «-ισμοῖ» (κομμουνισμός, φασισμός, καπιταλισμός, милитаризм...), ἀλλὰ, ὅπως τονίζει στὸν πρόλογό του ὁ κ. Γ. Στεφανάκης, ὁ κ. Μοσκόβης τοποθετεῖται πέρα ἀπὸ αὐτούς. Σὲ ἕναν μόνον ἐμμένει στερεῶς: στὸν ἰδανισμό. Οἱ δύο κυριότερες καθηγητικὲς μορφὲς φιλολόγων τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν στὸ ἔργο εἶναι ὁ καθηγητὴς Στέρης (= Νίκος Βέης) καὶ ὁ ὑφηγητὴς Κανέλης (= Ἰωάννης Συκουτρῆς)· καὶ οἱ δύο ἦταν πρωτοπόροι γιὰ τὴν ἐποχὴ τους, πού φώτισαν τὰ ἑλληνικὰ νιάτα. Τὸν πρῶτο τὸν δέχτηκε ὕστερα ἀπὸ ἀγῶνες τὸ καθηγητικὸ καὶ κοινωνικὸ κατεστημένο, ἂν καὶ ἦτανε πιὸ «λαοκράτης», ἐνῶ τὸν δεύτερο, πού πίστευε στὴν ἀριστοκρατία τοῦ πνεύματος, τὸν ὁδήγησε στὴν —πιθανή— δὲν τὸ διευκρινίζει αὐτὸ ὁ κ. Μοσκόβης - αὐτοχειρία του. Καὶ τοῦτο, γιατί ὁ ὑφηγητὴς Κανέλης στὸ ψευτοδίλημμα μεταξὺ καθαρεύουσας καὶ δημοτικῆς προέκρινε καὶ τὶς δύο πιστεύοντας στὴν ἐνότητα τῆς ἑλληνικῆς, συγκεντρώνοντας τὰ πυρὰ καὶ τῶν δύο παρατάξεων. Ἡ μεθοδολογία του γιὰ τὴ μελέτη τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν κειμένων, πού στὴν ἐποχὴ του θεωρήθηκε ἀπὸ τοὺς ἀρτηριοσκληρωτικοὺς ἐξωφρενικὴ καὶ ἐπαναστατικὴ, σήμερα εἶναι ἡ ἀπολύτως παραδεξιμένη, καὶ ἀκόμα πρωτότυπη. Ὁ Κανέλης-Συκουτρῆς, ἄνθρωπος πολυμαθῆς, ἀνιδιοτελῆς καὶ ἰδεολόγος, πού γιὰ τὴν χωρὶς παρωπίδες ἀμεροληψία του οἱ ἀριστεροὶ τὸν θεωροῦσαν δεξιὸ καὶ οἱ δεξιοὶ ἀριστερό, εἶναι τὸ κλειδί τοῦ ὅλου μυθιστορήματος, καὶ ἡ θαμπωτικὴ προσωπικότητά του ἀνοίγει τὴν καρδιά καὶ τοῦ πιὸ ἐγκεφαλικοῦ ἀναγνώστη. Ὁ ὑφηγητὴς αὐτὸς μάζευε στίς καὶ μὲ ὀρθοὺς διαλέξεις του ἀκόμα καὶ φοιτητὲς ἄλλων πλὴν τῆς φιλολογίας εἰδικότητων, καὶ τοῦτο δὲν τοῦ τὸ συγχώρησαν οἱ συνάδελφοί του καὶ τὸν ὁδήγησαν μὲ τὴν ἀπόρριψή του ἀπὸ τὴν καθηγεσία καὶ τὶς κακολογίες στὸν τάφο.

Ἕνας καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν —στὸ μυθιστόρημα—, πού εἰσηγεῖται τὴν υἱοθέτηση στὴν ἑλληνικὴ τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου μὲ τὰ ἀστεία ἐπιχειρήματα περὶ τοῦ παραδείγματος τοῦ Κεμάλ, περὶ φοινικικῆς προέλευσης τοῦ ἀλφαβήτου καὶ περὶ εὐκολώτερης ἐκμάθησής τῆς γλώσσας μας ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους, δείχνει πού μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει στίς μέρες μας τὸ μονοτονικὸ καὶ τὸ γελοῖο πεῖσμα τῶν φοινικιστῶν. Ἀπὸ τοὺς ἄλλους καθηγητὲς τῆς Φιλοσοφικῆς ξεχωρίζει ὁ Οἰκονομίδης, πού, ἂν καὶ δὲν εἶχε τὸ ἀνάστημα τῶν Στέρη καὶ Κανέλη, δὲ διστάζει νὰ ὁμολογήσει δημοσίως μετὰ τὸ θάνατο τοῦ τελευταίου ὅτι δὲν φέρθηκε στὸν ἐκλιπόντα ἄψογα, «σ' ἕναν τόπο», ὅπως λέει ὁ κ. Μοσκόβης, «*πού κανεῖς δὲν παραδέχεται τὸ σφάλμα του*». Παράδειγμα πρὸς ἀποφυγὴν εἶναι ὁ ἀπολιθωμένος καθηγητὴς τῆς κριτικῆς καὶ ἐρμηνευτικῆς Θεοδωρόπουλος, τὸν ὅποιον ἀπεχθάνονταν οἱ φοιτητὲς γιὰ τὸν σχολαστικισμό καὶ τοὺς γεροντοέρωτες του.

Ἀλλὰ καὶ ἀνάμεσα στὸ φοιτητόκοσμο ὁ κ. Μοσκόβης δημιουργεῖ ἀνεπανάληπτους χαρακτήρες: 1) Ὁ Νίκος Βογιατζῆς, πού, προκειμένου νὰ γίνῃ πανεπιστημιακός, πατεῖ ἐπὶ πτωμάτων, πού ὅμως καὶ αὐτὸς συγκλονίζεται ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Κανέλη-Συκουτρῆ, πού σὲ μιὰ στιγμὴ ἀδυναμίας πρόδωσε, καὶ ἀλλάζει μέσα γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ του. 2) Τὸ φτωχὸ χωριατόπαιδο, ὁ Περικλῆς, ἀρχισυντάκτης τοῦ φοιτητικοῦ περιοδικοῦ, πού ὅλη του τὴ σύντομη ζωὴ παλεῖ νὰ ἐρμηνεύσει τὸ ἀπροσπέλαστο ρητὸ τοῦ ὀχλολοῖδου Ἡράκλειτου: «*ἐδίξῃσάμην ἐμωυτόν*» (καὶ ὄχι «ἐμαυτόν», ὅπως τὸ θέλει ὁ διορθωτὴς αὐτῆς τῆς δεύτερης ἔκδοσης τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Μοσκόβη). Καὶ τὸ κατορθώνει - ἢ νομίζει πὼς τὸ κατορθώνει— λίγο πρὶν πεθάνῃ ἀπὸ φυματίωση καὶ πρὶν ἢ φοιτήτρια, πού διακριτικὰ ἀγάπησε, τοῦ ρουφήξῃ μ' ἕνα φιλὶ ἀπὸ τὸ στόμα τὴν τελευταία του πνοή. 3) Ἡ πανέμορφη ἀρχοντοπούλα Ἰφιγένεια Κανάρη, πού μπόρεσε ν' ἀνεβάσει στὰ ὕψη τοὺς ἄντρες πού ὅλοι τὴν ἐρωτεύονταν ἢ νὰ τοὺς ἀφανίσει, ὅπως τὸν λεβέντη Κρητικὸ φοιτητὴ, πού αὐτοπυροβολεῖται μπροστὰ στὰ μάτια τῆς γιὰ χατήρι τῆς διχασμένης τῆς προσωπικότητος καὶ τῶν ἀκκισμάτων τῆς μὲ τὴ φωτιά πού τὸν ταλαιπωροῦσαν. 4) Ὁ γόης Θεόφιλος, ὁ «βαρῶνος τῆς Ναυπάκτου», πού ὅλες οἱ ὥραιες φοιτήτριες πέφταν στὰ πόδια του καὶ αὐτός, ἀφοῦ τὶς κατακοῦσε, τὶς ἀπολάττιζε σάν ἄθυμα, καὶ πού ὅμως παντρεύεται τὴν ἄσκημη

καθαρευουσιάνα Χαρίκλεια, τὴν ὁποία μαθαίνει νὰ ἐκτιμᾷ γιὰ τὰ ἄλλα χαρίσματα τῆς. 5) Ὁ θρησκόληπτος καὶ βίαιος Καραγιώργης, πού θέλει νὰ γράφει τὸ πέμπτο Εὐαγγέλιο τῶν καταδιωγμένων, τὸν ὁποῖον ἐρωτεῖται μιὰ παρδαλὴ φοιτήτρια καὶ μεταστρέφεται γιὰ χάρη του. 6) Ὁ Ἄμαρυλλίς, πού ἦτανε καὶ ἐκκολαπτόμενη ἡθοποιὸς καὶ σαγηνεύεται ἀπὸ, καὶ τελικὰ παντρεύεται καὶ περιποιεῖται, τὸν καθηγητὴ Στέρη, πού ἦτανε τριάντα χρόνια μεγαλύτερός τῆς, καὶ πού κανεὶς δὲν τὴν κατηγορεῖ γι' αὐτό, γιατί ἦταν ἐκεῖνος ἀγαπητὸς ἀπὸ ὅλους καὶ μὲ ψυχολογία μικροῦ παιδιοῦ. 7) Καὶ τέλος ὁ ποιητὴς Λευκίας, ἀλήτης κι αἰώνιος φοιτητῆς, πού συμμαζεῦόμενος παντρεύεται μιὰ μὴ λογοτέχνιδα —σοφὴ ἀπόφαση— καὶ συναρπάζει τοὺς φοιτητὲς μὲ τὰ ποιήματά του, πού τὰ σκαρώνει στὶς δύσκολές τους στιγμές. Πιστεύουμε ὅμως, ὅτι ὅλα τὰ ἀποσπάσματα του πού παρατίθενται θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν τοῦ κ. Μοσκόβη, ὅπως κάνει καὶ ὁ Πετρώνιος στὸ μυθιστόρημά του «Σατυρικόν», τὸ πρῶτο ρεαλιστικὸ μυθιστόρημα στὴν ἱστορία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Λογοτεχνίας. Πάντως, ὅπως λέει στὸ τέλος ὁ Βασίλης Μοσκόβης ἀναπολώντας τὰ φοιτητικὰ του χρόνια: «... οἱ σημερινοὶ νέοι δὲν εἶναι σὰν ἐμᾶς. Τοὺς λείπει τὸ νεῦρο, ἡ ζωντάνια, ἡ ἐπαναστατικὴ ὁρμή. Ποιὸς φταίει ἄραγε γι' αὐτό; Ὁ δικτατορία, ὁ πόλεμος, ἡ κατοχὴ κι ἡ πείνα, ἡ κάποιοι ἄλλοι ἀστάθμητος παράγοντας; Ἄν καὶ εἶμαι καθηγητῆς, νοσταλγῶ λίγη καζούρα, μερικές ἀντιρρήσεις, μιὰ θυελλώδη συζήτηση γιὰ κάποιο θέμα...».

Σὲ πολλὲς τραγικὲς σκηνὲς τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ὁ εὐαισθητοποιημένος ἀναγνώστης, ὅπως κι ἐμεῖς, θὰ δακρύσει, καὶ σ' ὅλες θὰ αἰσθανθεῖ μιὰ ἥπια αὐτοπεποίθηση, γιατί ἡ ζωὴ εἶναι πιὸ ἰδανικὰ ἀπ' ὅσο φαίνεται. Οἱ ἐρωτικὲς περιπέτειες πού περιγράφει ὁ κ. Μοσκόβης εἶναι καθαρὸ ὀξυγόνο σὲ ἀντίθεση μὲ τίς ρυπαρογραφίες τῶν πορνογράφων τοῦ καιροῦ μας. Ἄν ζοῦσε σὲ μιὰ χώρα ὅπου τὰ κυκλώματα δὲν θὰ ἦταν τόσο στεγανὰ καὶ βασίλευε ἡ ἀξιοκρατία, τὸ βιβλίο αὐτὸ σίγουρα θὰ γινόταν «μπεστ σέλλερ». Κι ἔτσι ὅμως θὰ δώσει κάποια χαρὰ στοὺς λίγους, πού καταλαβαίνουν τὴ διαφορά τῆς ἀληθινῆς λογοτεχνίας ἀπὸ τὰ εὐτελὴ ὑποκατάστατά της. Εὐγε σου, δάσκαλε!

Ὁθων Μ. Δέφνερ

ΒΑΣ. ΚΑΤΣΑΒΟΣ, *Τὸ Παράλογο καὶ ἡ Τέχνη*

1. Ὁ ἐντύπωσί μου μετὰ τὴν ἀνάγνωσι τοῦ ἔργου τοῦ Βασίλη Κατσαβοῦ «*Τὸ Παράλογο καὶ ἡ Τέχνη*» εἶναι, ὅτι πρόκειται περὶ μιᾶς ἀκριβέστατης ἀνατομίας τοῦ τέλους μιᾶς ἐποχῆς. Μιᾶς ἐποχῆς, ἡ ὁποία σφιδάζει φθάνοντας στὴν ἔντασι τῶν ἀδυναμιῶν τῆς (α) λόγῳ τῆς μοιραίας ἀνικανότητος τῶν δογματισμῶν, πού τὴν δημιούργησαν, νὰ παρουσιάσουν τὴν φυσικὴ πυραμίδα τῶν ἀξιῶν στοὺς λαοὺς καὶ ἐμφανέστερα στὴν διοίκησίν των καὶ (β) λόγῳ τῆς ἀδυναμίας τῶν ἐξουσιαστῶν νὰ χρησιμοποιήσουν καὶ πάλι τὴν παλαιὰ καὶ σίγουρη «συνταγὴ» τοῦ πολέμου. Κατὰ τὸν ἴδιο χρόνον οἱ κλασματικοὶ ἡγέτες τῶν λαῶν, προϊόντα καὶ οἱ ἴδιοι τῶν δογμάτων καὶ τῆς ἀ-παιδείας πού ὑπηρετεῖ τὰ δόγματα, ἐφθασαν διὰ μιᾶς διαστροφῆς τῆς ἀλήθειας, τὴν ὁποία ἀπεκάλεσαν «προοδευτισμό», στὴν καθιέρωσι ὡς τρόπου ζωῆς καὶ βεβαίως καὶ τέχνης, τοῦ «παραλόγου» ἢ ἀκριβέστερα, θὰ ἔλεγα, στὴν κατάργησι τῆς αἰτιώδους σχέσεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴ τῶν ἀποδείξεων καὶ στηρίζει τὴν ἀναγκαίαν καὶ χρήσιμη γιὰ τοὺς λαοὺς πρόβλεψι. Δὲν εἶναι λοιπὸν μία ἐξ ἄλλης αἰτίας ἐκτρωματικὴ γέννησις ἡ ἐμφάνισις στὴν τέχνη τοῦ «παραλόγου»: ἀπλούστατα εἶναι τὸ τελευταῖο βῆμα τῶν ἀνικάνων καὶ ἀδύναμων νὰ προσφέρουν λύσεις· καὶ καταφεύγουν σὲ ὕβρεις κατὰ τοῦ Πνεύματος, τὸ ὁποῖο οἱ ἴδιοι στεροῦνται.

2. Κυρίαρχοι οἱ ὕβριστές τῆς γῆς ἀναβιβάζουν μὲ τὰ μέσα δημοσιότητος, πού τοὺς ὑπηρετοῦν, στὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἔλους, πού καλύπτει τὰ πάντα γύρω μας, τὰ εὐτελέστατα

περιπτώματα τῶν ἀνθρώπων παθῶν, τὰ ὅποια καὶ ἀνακηρύσσουν, θρασύτατα, σὲ ὁδηγοὺς τῶν ἀνθρώπων. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι αὐτὲς οἱ διεστραμμένες ἀνθρώπινες φύσεις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πεισθοῦν, ὥστε νὰ πράξουν τὸ ὀρθό, δηλαδὴ νὰ ἐρμηνεύσουν διὰ τοῦ «λόγου» τὰ παρελθόντα καὶ παρόντα, ὥστε νὰ ὁδηγηθοῦν. μὲ τὶς ἐλάχιστες θυσίες, οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὰ μέλλοντα. Ἡ πορεία ποὺ ἀκολουθοῦν μοιραία ὁδηγεῖ στὴν καταστροφή. Καὶ βεβαίως δὲν εἶναι τώρα ὁ πόλεμος, ποὺ θὰ φέρῃ τὸ μοιραῖο, ἀλλὰ οἱ ῥύποι οἱ πνευματικοί, τὰ ἀηδιαστικά τους ἀπόβλητα, ποὺ ἀποπνέουν μιὰ δυσωδία ἑκατομμυρίων μεγατόνων. Δὲν θὰ συνεχίσω ἄλλο, τὰ πάντα γύρω μας ἀποπνέουν δυσωδία. Ἡ δυσωδία ἐγίνε τρόπος ζωῆς· ὅσοι ἀσφυκτιοῦν θὰ συνεχίσουν νὰ διαμαρτύρωνται καὶ νὰ πολεμοῦν τὴν σήψι, ἢ ὅποια φέρνει τὴ δυσωδία. Τέτοια θεωρῶ καὶ τὴν δουλειὰ αὐτὴ τοῦ κ. Βασίλη Κατσαβοῦ.

3. Μέσα στὴ «βιβλιοδιάρροια», τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶναι νὰ καταπλακῶνῃ μὲ τοὺς ῥυπούς τὴν ἀλήθεια, ὥστε ἀνενόχλητοι οἱ ἐξουσιαστές νὰ ἀπολαμβάνουν τὰ ὀφέλη τῆς «φάρμας τῶν ζώων», μερικά, ἐλάχιστα δυστυχῶς, βιβλία ἀποτελοῦν τὶς σπίθες ἑνὸς νέου ῥήγματος στὸ σημερινὸ Ἔρεβος.

Η. Α. Τσατσόμοιρος

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΑΠΕΣΤΑΛΗΣΑΝ

ΛΟΥΛΑ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ, Καλλιρρόη Παρρέν - 50 χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατό της 1940-1990. Ἀθήνα 1990.

Ἀναφορὰ στὴ ζωὴ καὶ στὸ ἔργο τῆς ἰδρυτρίας τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων καὶ πρωτοπόρου στὸ φεμινιστικὸ κίνημα τῆς χώρας μας ἀπὸ τὴ γνωστὴ λογοτέχνη Λ.Δ.Κ.

Ε.Ε.Μ.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΕΡΟΝΤΑΣ, Τὰ ποιήματα, Ἀθήνα 1989.

Συγκεντρωτικὴ ἐκδόση τῶν ποιημάτων τοῦ Δ.Γ. Περιλαμβάνονται οἱ συλλογές: *Ποιήματα 1952-1972, Ποιήματα Β' 1937-1977 καὶ Ποιήματα Γ' 1978-1982*. Περιλαμβάνονται ἐπίσης καὶ μεταγενέστερα ποιήματα γραμμένα μέχρι τὸ 1988. Ποίηση ὡραία, μεστή, καλογραμμένη μὲ ἀνθρωπιά καὶ θρησκευτικότητα. Ἔντονο τὸ προσωπικὸ ὕφος καὶ ἡ φιλοσοφικὴ διάθεση.

Ε.Ε.Μ.

Ε. Ν. ΠΛΑΤΗΣ, Τοποθετήσεις (δοκιμία) τόμος Ιος, Ἀθήνα 1990.

Ὁ κ. Ν. Πλατῆς συνωδᾷ μὲ τὴν ἄρτια φιλολογικὴ του κατάρτιση ἔφερε στὴν δημοσιότητα ἕναν ὀγκῶδη καὶ καλαίσθητο τόμο δοκιμίων, ὅπου, ὅπως καὶ ἀπὸ τὸν τίτλο ἐμφαίνεται, παίρνει θέση σὲ ποικίλα ὅσα θέματα (νεοελληνικοῦ) προβληματισμοῦ καὶ δὲν τυρβάζει «περὶ ὄνου σκιάς», καθὼς πλεῖστοι ἄλλοι συνάδελφοί του δημοσιογράφοι. Ἡ γραφὴ του εἶναι ἐμποτισμένη στὸ ἔργο καὶ τὶς ἐκφραστικὲς δομὲς τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων Κλασσικῶν καὶ ὡσαύτως στὸ «Περὶ ὕψους» τοῦ ψευδο-Λογγίνου, τὸ πρῶτο δοκίμιο στὴν ἱστορία τῆς λογοτεχνίας. Εἶναι

ἐπίσης ἐνήμερος ὁμως καὶ τῆς δυτικοευρωπαϊκῆς (ἰδίᾳ γερμανικῆς) γραμματείας. Βιβλία σὰν αὐτὸ διαπνθάνονται καὶ διατρανώνουν ἐλληνισμό καὶ ἐλληνικότητα, καὶ τὴν ἀδήριτη ἀνάγκη ἀναγέννησης τῆς πατρίδας μας ἀπὸ τὰ χαράνεα βάραθρα ποὺ σήμερα βρίσκεται.

Ο.Μ.Δ.

ΜΟΣΧΟΣ Ι. ΚΕΦΑΛΑΣ, Οἱ δικηγόροι - λογοτέχνες τοῦ Πειραιᾶ (μελέτημα καὶ ἀνθολόγιο), Πειραιᾶς 1990.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΠΑΠΑ-ΓΙΑΝΝΟΥ-ΑΛΑΤΣΙΔΟΥ, Ἀναζήτηση (ποιήματα), Θεσσαλονίκη 1990.

ΕΙΡΗΝΗ ΒΟΓΙΑΤΖΗ-ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ, Ἀποχρώσεις χρέους (ποιήματα), Ἀθήνα 1990.

ΠΕΤΡΟΣ Χ. ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ, Ὁρεὶς ἀνέμων (ποιήματα), Ἀθήνα 1989.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ, Τηλόθεν (ποιήματα), Θεσσαλονίκη χ.χ.

ΤΟΥΛΑ ΜΠΟΥΤΟΥ, Μὲ μιὰν ἀνάσα (ποιήματα), Πειραιᾶς 1990.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΛΑΧΟΣ, Λίγες Κυριακὲς (ποιήματα), Ἀθήνα 1990.

ΑΝΝΑ ΜΑΡΙΑ ΖΑΓΟΡΙΑΝΟΥ, Ὁδοιπόροι στὸ χρόνο (ποιήματα), Ἀθήνα 1990.

ΜΙΜΗΣ Κ. ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ, Συλλογὴ (ποιήματα), Λεμεσός - Κύπρος 1990.

ΤΑΚΗΣ ΣΚΑΝΑΤΟΒΙΤΣ, Πρῶτα τὰ φτερά (ἀφήγηματα), Ἀθήνα 1990.